

Національного банку України

Чисті гроші
прання
не потребують

Нумізматичний літопис України

"Банкноти і монети України" / "Banknotes and coins of Ukraine"

Щорічний додаток до журналу "Вісник Національного банку України". Каталог.

Перші два випуски щорічника, які побачили світ у 2001 та 2002 роках, увібрали в себе інформацію про введення в обіг та кольорові зображення всіх паперових грошових знаків — законних платіжних засобів України (купонокарбованців, банкнот гривневих номіналів усіх зразків), нумізматичні описи та кольорові фотозображення всіх розмінних, обігових, пам'ятних та ювілейних монет, уведених в обіг Національним банком України за весь період його існування — протягом 1991 — 2001 років.

До третього випуску каталогу буде включено фотозображення і детальну інформацію про пам'ятні та ювілейні монети, введені в обіг протягом 2002 року, хронологію введення в обіг колекційних монет за період із 07.05.1995 р. по 01.01.2003 р. та хронологію введення в обіг гривневих банкнот від початку грошової реформи в Україні (2 вересня 1996 р.) по нинішній час. Хронологічний виклад подій проілюстровано кольоровими зображеннями аверсу й реверсу кожної з монет та лицьового й зворотного боків кожної з банкнот.

Для нумізматів-професіоналів, колекціонерів, а також усіх, хто цікавиться історією і сьогоденням грошового обігу в Україні.

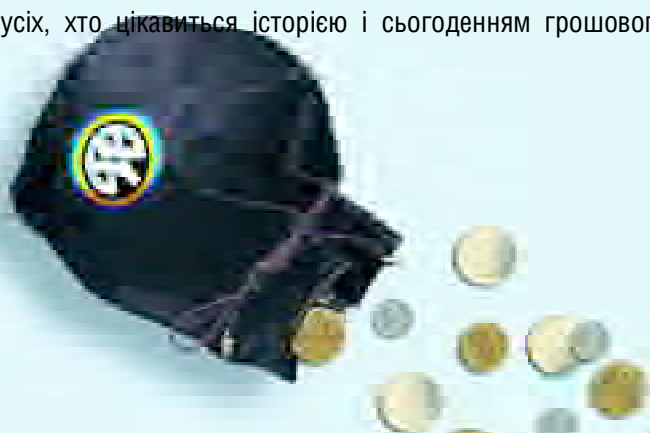
Орієнтовний вихід у світ третього випуску каталогу — травень 2003 року.

Каталог "Банкноти і монети України"
видається українською та англійською мовами.

Тираж — 2000 примірників.

Передплата не провадиться.

Телефон для довідок із питань придбання:
(044) 293-15-19.

Редакційна колегія:
СЕНИЦЬ П.М. (голова)

ВОРОНОВА Л.В.
ГАЙДАР Є.Т.
ГАЛЬ В.М.
ГЕСЬ В.М.
ГРЕБЕНІК Н.І.
ГРУШКО В.І.

ДОМБРОВСЬКИЙ Марек
ІЛАРІОНОВ А.М.
КАНДИБКА О.М.

КІРЄЄВ О.І.
КРАВЕЦЬ В.М.
КРОТЮК В.Л.
ЛИСИЦЬКИЙ В.І.
МАТВІЄНКО В.П.

МОРОЗ А.М.
ОСАДЕЦЬ С.С.
ПАСІЧНИК В.В.
ПАТРИКАЦЬ Л.М.
РАЄВСЬКИЙ К.Є.

САВЛУК М.І.
САВЧЕНКО А.С.
СМОВЖЕНКО Т.С.
СМОЛІЙ Я.В.
СОЛТИС Я.Ф.

СОРОКІН О.М.
СТЕПАНЕНКО А.І.
ФЕДОСОВ В.М.
ЧЕРНИК І.П.
ШАПОВАЛОВ А.В.

ШАРОВ О.М.
ЮЩЕНКО В.А.

Номер підготовлено редакцією
періодичних видань НБУ

Головний редактор
ПАТРИКАЦЬ Л.М.

Заступник головного редактора
КРОХМАЛЮК Д.І.

Відділ монетарної політики
та банківського нагляду

Редактор відділу **ПАПУША А.В.**

Відділ бухгалтерського обліку, розрахунків
та інформаційно-програмного забезпечення

Редактор відділу **КОМПАНИЕЦЬ С.О.**

Відділ валютного регулювання
та міжнародних банківських зв'язків

Редактор відділу **БАКУН О.В.**

Відділ економіки, законодавчого
забезпечення та комерційних банків

Редактор відділу **В'ЮНСКОВСЬКИЙ М.І.**

Головний художник **КОЗИЦЬКА С.Г.**

Літературний редактор **КУХАРЧУК М.В.**

Дизайнер **ПЛАТОНОВА Н.Г.**

Коректор **СІЛЬВЕРСТОВА А.І.**

Оператор **ЛИТВИНОВА Н.В.**

Реклама і розповсюдження:

ГРЕБІШКОВ В.І., ФЕСЕНКО Н.М.

Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С.,**

ХМАРИ В.П., ЗАКУСИЛА В.П.,

КРИВЕНКА В.Н.

Черговий редактор

КОМПАНИЕЦЬ С.О.

Четверта сторінка обкладинки:

церква Богородиці Пирогощі (м. Київ).

Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С.**

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-028, 03028, Україна

тел./факс: (044) 264-96-25

тел.: (044) 267-39-44

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавком України

09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Журнал рекомендовано до друку

Вченою радою Київського національного

економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією

України визнано фаховими

Передплатний індекс "Вісника НБУ"

та додатка "Законодавчі і нормативні акти

з банківської діяльності" 74132

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета

департаментом організації виробництва і

господарської діяльності НБУ

Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний.

Фіз. друк. арк. 9.0

Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.-вид. арк. 11.2

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,

посилання на "Вісник Національного банку України"

обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали

в порядку обговорення,

не поділяючи думку автора. Відповідальність

за точність викладених фактів несе автор,

а за зміст рекламних матеріалів — рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2003

Вісник

3 / 2003

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал Національного банку України

Видається з березня 1995 року

№ 3 (85) ♦ Березень 2003

ЗМІСТ

Номер підписано до друку 14.03.2003 р.

БАНКИ УКРАЇНИ

О.Шлапак, В.Пушкар'юв, Г.Карчева Фінансовий стан, тенденції та проблеми функціонування і розвитку банків у 2002 році	2
Структура активів банків України за станом на 01.01.2003 р.	11
Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2003 р.	15
Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.01.2003 р.	19
Доходи і витрати у розрізі банків України за станом на 01.01.2003 р.	23
В.Кириленко Організація подальшого контролю за депозитними операціями банку	27
Банкіри і податківці уклали угоду про співпрацю	30
Л.Бондаренко Поняття кредитного портфеля комерційного банку і критерії його конкурентоспроможності	31
Р.Герасименко, Л.Шамілева Прогнозування фінансових результатів діяльності банку в системі банківського менеджменту	33
Зміни і доповнення до Державного реєстру банків та переліку операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2003 р.	37
Банки, включені до Державного реєстру банків у січні 2003 р.	41

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за січень 2003 року)	41
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за січень 2003 року)	42
В.Терещенко Тенденції у діяльності пунктів обміну іноземної валюти	44

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

О.Євтух Оцінка вартості іпотечної банківської позики	48
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у січні 2003 року	51
С.Прасолова Визначення ціни кредиту — основна складова кредитної стратегії банку в ринкових умовах	52
В.Волохов Фіктивний демпінг на ринку кредитних послуг за допомогою недостовірної реклами	55

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

Для суспільства, на очах у суспільства, разом із суспільством	58
---	----

ФОНДОВИЙ РИНОК

Ринок державних цінних паперів України у січні 2003 року	59
--	----

МАКРОЕКОНОМІКА

О.Бакун Пряме таргетування інфляції: досвід Чехії	60
--	----

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Р.Набок, О.Набок Управлінська модель обліку недохідних активів банку	62
---	----

ЛІТОПИС БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

П.Гай-Нижики Михайло Кривецький — перший директор Українського державного банку та Української державної скарбниці	65
---	----

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Л.Околіта Операції з використанням платіжних карток НСМЕП	66
--	----

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Про введення в обіг пам'ятної монети "Павло Полуботок"	68
Про введення в обіг пам'ятних монет "Бокс"	68
Про введення в обіг пам'ятної монети "В'ячеслав Чорновіл"	69

АНОТАЦІЇ	70
-----------------------	----

Олександр Шлапак

Заступник Голови Національного банку України

Вадим Пушкар'юв

Директор генерального департаменту банківського нагляду Національного банку України

Ганна Карчева

Начальник управління економічного аналізу та звітності генерального департаменту банківського нагляду Національного банку України

Фінансовий стан, тенденції та проблеми функціонування і розвитку банків у 2002 році

У статті аналізуються підсумки діяльності банківської системи України у 2002 році. Зокрема акцентовано увагу на таких ключових тенденціях:

- ♦ підвищення рівня капіталізації банків, їх фінансової надійності;
- ♦ зростання вищими, ніж у 2001 році, темпами основних показників — активів, зобов'язань, балансового і статутного капіталу;
- ♦ посилення позитивного впливу банківської системи на соціально-економічний розвиток України;
- ♦ поліпшення якості активів;
- ♦ зміцнення довіри населення до банків;
- ♦ прогресивні структурні зміни в їхніх активах, капіталі та зобов'язаннях;
- ♦ якісні зміни в кількісній структурі банківської системи країни.

КІЛЬКІСТЬ І СТРУКТУРА БАНКІВ В УКРАЇНІ

У 2002 році кількість банків, занесених до Державного реєстру, зменшилася зі 189 до 182. Водночас збільшилася кількість діючих банків, які мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, — зі 152 до 157. Із них 136 банків — акціонерні товариства (у тому числі: 94 — відкриті, серед яких 2 банки державні; 42 — закриті), 21 банк — товариства з обмеженою відповідальністю.

З іноземним капіталом створено 20 банків (12.7% від загальної кількості діючих банків), у тому числі 7 банків (4.5%) — зі 100-відсотковим іноземним капіталом.

Протягом 2002 року з Державного реєстру **вилучено 12 банків**, у тому

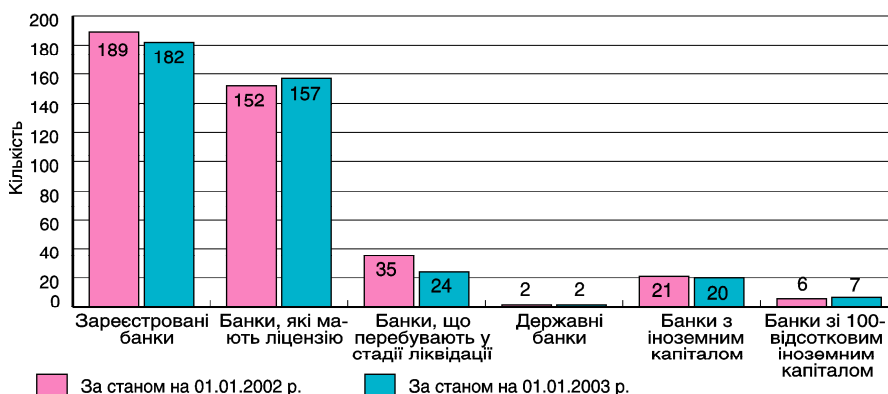
числі 10 — у зв'язку з ліквідацією, 2 — в результаті реорганізації. Зареєстровано 5 нових банків. Кількість філій за рік збільшилася з 1 350 до 1 401, тобто на 51, що свідчить про розширення обсягу та видів банківських послуг і більшу їх доступність для клієнтів.

У стадії ліквідації перебувають 24 банки (13.2% від загальної кількості банків, занесених до Державного реєстру), з них 11 ліквідуються за рішенням Національного банку України, 12 — господарських судів, 1 банк — за рішенням зборів акціонерів.

У 2002 році прийнято рішення про ліквідацію 1 банку — АБ "ІНКО" (у 2001 р. — про ліквідацію 4 банків, у 2000 р. — 7).

У розрізі груп за обсягом активів банки поділяються так. До групи І (активи перевищують 1 300 млн. грн.)

Графік 1. Кількість банків в Україні на 01.01.2003 р.

входить 10 банків (6.4% від загальної кількості діючих банків), групи II (активи становлять понад 500 млн. грн.) — 12 (7.6%), групи III (активи — понад 200 млн. грн.) — 34 (21.7%), групи IV (активи — менше 200 млн. грн.) — 101 банк (64.3%).

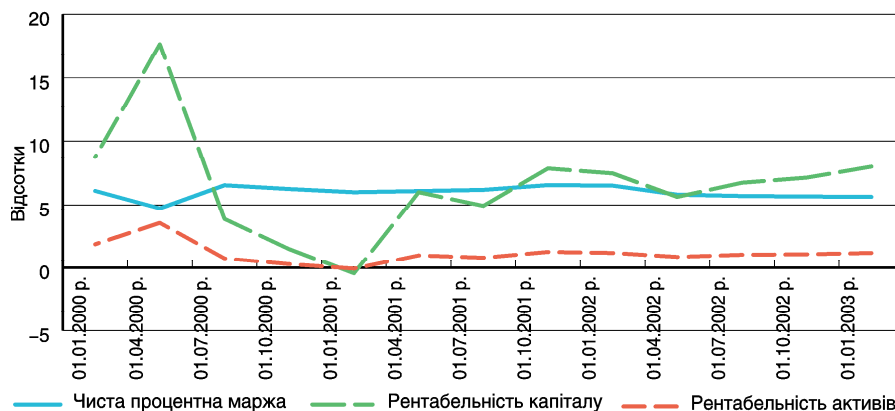
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ І ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Забезпечення прибуткової діяльності та підвищення рентабельності активів — важлива умова стабільного функціонування і розвитку банків України. Сумарний прибуток за 2002 рік становив **684.5 млн. грн.** (за 2001 рік — **531.7 млн. грн.**), у тому числі за I квартал — 113.4 млн. грн., за II — 162.0 млн., за III — 171.4 млн., за IV — 237.7 млн. грн.

Отриманий банками прибуток за групами розподіляється нерівномірно. Так, банки I групи, на які припадає 54.1% банківських активів, одержали його на суму 316.6 млн. грн., або 46.3% від загального показника; банки II групи (активи становлять 14.7%) — 87.2 млн. грн. (12.7%); банки III групи (активи — 17.4%) — 204.6 млн. грн. (29.9%); IV групи (активи — 13.8%) — 76.1 млн. грн. (11.1%). Як свідчать наведені дані, найвищою є рентабельність діяльності банків III групи.

Протягом 2002 року доходи зростали дещо вищими темпами, ніж витрати, що зумовило поліпшення **співвідношення витрат і доходів**, яке на 01.01.2003 р. становило **93.5%** (на 01.01.2002 р. — **93.8%**).

Графік 2. Динаміка результативних показників діяльності банків у 2000 – 2002 рр.

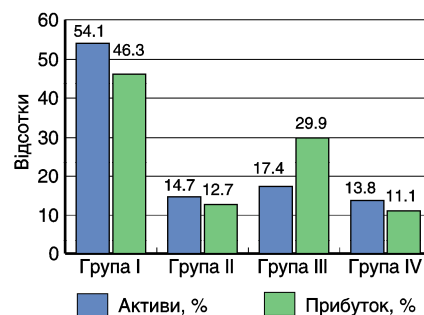
маржі, що свідчить про збільшення обсягів активних операцій та про виваженішу політику процентних ставок.

Основними шляхами поліпшення результативних показників у подальшому мають бути прогресивні структурні зміни в активах, капіталі, зобов'язаннях банків, підвищення дохідності активів за рахунок скорочення частки недохідних і проблемних активів, а також зниження вартості запозичених та залучених коштів, витратності діяльності, насамперед унаслідок скорочення адміністративних витрат тощо.

Це підтверджують і параметри побудованої нами економетричної моделі (1), згідно з якою зростання якості наявних нині активів на 1 000 грн. призводить до зменшення прибутку на 20 грн. Зростання ж кредитного портфеля банків на 1 000 грн. дає їм змогу збільшити прибуток на 30 грн. Збільшення капіталу на 1 000 грн. дозволяє збільши-

де Y — прибуток; X_1 — загальні активи; X_2 — кредитний портфель; X_3 — капітал; X_4 — проблемні кредити; R — коефіцієнт множинної кореляції.

Графік 3. Частка активів та прибутку окремих груп банків у їх загальній сумі

Доходи банків України порівняно з 2001 роком збільшилися на **22.0%** і на 01.01.2003 р. становили **10 469.6 млн. грн.** (за 2001 р. — 8 583.0 млн. грн.), у тому числі за I квартал — **2 292.7 млн. грн.**, за II — **2 468.6 млн. грн.**, за III — **2 708.9 млн. грн.**, за IV — **2 999.4 млн. грн.** Зазначений показник підвищився за рахунок зростання процентних доходів — на **1 194.7 млн. грн.** (або на **20.9%**), комісійних доходів — на **308.0 млн. грн.** (або на **13.5%**), результату від торговельних операцій — на **308.0 млн. грн.** (або на **85.4%**), від операційних доходів — на **78.3 млн. грн.** (або на **92.8%**), інших операційних доходів — на **107.0 млн. грн.** (або на **78.5%**).

Основну частину доходів банків становлять **процентні доходи — 6 900.7 млн. грн.** Їх питома вага в загальних доходах банків зменшилася із **66.5** до **65.9%** внаслідок зниження частки процентних доходів за коштами, розміщеними в інших банках. **Комісійні доходи** на звітну дату порівнювали **2 598.9 млн. грн.** (24.8% від загальних доходів), **результат від торговельних операцій — 668.7 млн. грн.** (6.4%), **інші банківські операційні доходи — 180.3 млн. грн.** (1.7%), **інші небанківські операційні доходи — 63.0 млн. грн.** (0.6%),

Таблиця 1. Основні результативні показники діяльності банків

Показники	Відсотки				
	За станом на				
	01.01. 2002 р.	01.04. 2002 р.	01.07. 2002 р.	01.10. 2002 р.	01.01. 2003 р.
Рентабельність капіталу	7.5	5.6	6.7	7.1	8.0
Рентабельність активів	1.19	0.88	1.04	1.08	1.19
Співвідношення витрат і доходів банків	93.8	95.1	94.2	94.0	93.5
Чиста процентна маржа	6.5	5.8	5.7	5.7	5.6
					-0.9

Порівняно з 2001 роком дещо поліпшилися результативні показники діяльності банків. **Рентабельність капіталу** збільшилася із **7.5** до **8.0%**, **рентабельність активів** залишилася на тому ж рівні — **1.19%**. Чиста процентна маржа зменшилася із **6.5** до **5.6%**. **Прибутковість діяльності** одного штатного працівника дорівнювала 5.4 тис. грн. (за 9 місяців 2002 р. — 4.8 тис. грн.). Як бачимо, банки України зберегли рентабельність своїх активів на рівні минулого року попри зменшення процентної

ти прибуток на 90 грн. Тобто одним із основних шляхів підвищення рівня рентабельності діяльності банків має бути зростання частки кредитного портфеля та інших дохідних активів у загальному їх обсязі, а також — нарощування капіталу та зменшення обсягу проблемних кредитів (збільшення обсягу проблемних позичок на 1 000 грн. призводить до зниження прибутку банків на 10 грн.).

$$Y = -0.02 \times X_1 + 0.03 \times X_2 + 0.09 \times X_3 - 0.01 \times X_4 - 1144 \quad (1)$$

$$R = 0.866,$$

інші доходи — 58.0 млн. грн. (0.6%).

Процентні доходи банків мають таку структуру: процентні доходи за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, — 5 789.9 млн. грн. (83.9% від загальної суми процентних доходів); за коштами, розміщеними в інших банках, — 369.7 млн. грн. (5.4%); процентні доходи за цінними паперами — 261.9 млн. грн. (3.8%); за кредитами фізичним особам — 334.4 млн. грн. (4.8%); за кредитами органам загального державного управління — 45.4 млн. грн. (0.7%), за коштами, розміщеними в НБУ, — 4.0 млн. грн. (0.1%); інші процентні доходи — 95.4 млн. грн. (1.3%).

Чистий процентний дохід за 2002 рік порівняно з 2001 роком збільшився з 2 906.2 до 3 239.9 млн. грн., або на 11.5%. Відношення процентних доходів до активів зменшилося з 11.2 до 10.2% (на 1.0 відсоткового пункту), причому відношення процентних витрат до активів знизилося із 5.5 до 5.4% (на 0.1 в. п.).

Порівняно з минулим роком комісійні доходи банків збільшилися на 308.3 млн. грн., або на 13.5%, і за 2002 рік у цілому становили 2 598.9 млн. грн.; із них комісійні доходи за операціями з клієнтами — 2 542.5 млн. грн., або 97.8% від загальної суми комісійних витрат. Частка комісійних доходів у загальних доходах зменшилася з 26.7 до 24.8%.

Чистий комісійний дохід порівняно з 2001 роком збільшився з 1 966.0 млн. грн. до 2 297.3 млн. грн., або на 16.9%. Відношення комісійних доходів до активів зменшилося з 4.5 до 3.8% (на 0.7 в. п.), відношення комісійних витрат до активів також знизилося — з 0.6 до 0.4% (на 0.2 в. п.).

Зменшення показника відношення процентного доходу та комісійних доходів до активів є наслідком зниження процентних ставок за наданими кредитами та вартості послуг.

Протягом 2002 року доходи від торговельних операцій збільшилися на 85.4% і на 01.01.2003 р. дорівнювали 668.7 млн. грн. Їх частка в загальному доході підвищилася з 4.2 до 6.4%. Відношення доходів від торговельних операцій до активів зросло з 0.7 до 1.0%.

Отже, коефіцієнтний аналіз дає підстави для висновку про те, що банки змогли дещо поліпшити результати діяльності за рахунок збільшення доходів від торговельних операцій і певного поліпшення ситуації з процентними та комісійними витратами.

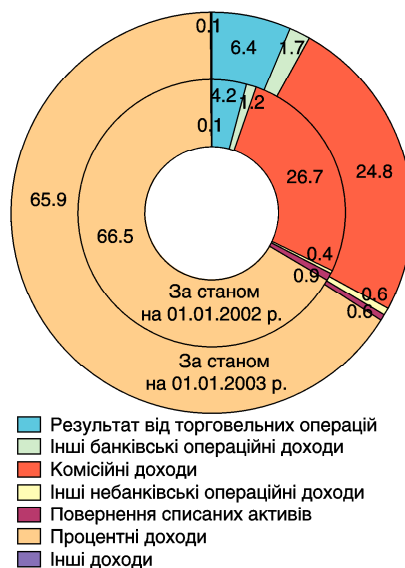
Порівняно з 2001 роком витрати банків протягом 2002 року збільшилися на 21.5% і становили 9 785.1 млн. грн. (за 2001 рік — 8 051.3 млн. грн.); у тому числі за I квартал — 2 179.3 млн. грн., за II — 2 306.6 млн. грн., за

III — 2 537.4 млн. грн., за IV — 2 761.7 млн. грн. Зростання відбулося за рахунок збільшення небанківських операційних витрат — на 893.2 млн. грн., або на 28.5%; процентних витрат — на 861.0 млн. грн., або на 30.8%; інших банківських операційних витрат — на 116.0 млн. грн., або 24.1% тощо.

Витрати формувалися головним чином за рахунок інших небанківських витрат — 4 024.7 млн. грн. (41.1% від загальних витрат), процентних витрат — 3 660.8 млн. грн. (37.4%), відрахувань у резерви — 926.4 млн. грн. (9.5%), інших банківських операційних витрат — 597.1 млн. грн. (6.1%), інших витрат — 576.1 млн. грн. (5.9%).

Оскільки прибутковість є не-

Графік 4. Динаміка структури доходів банків України

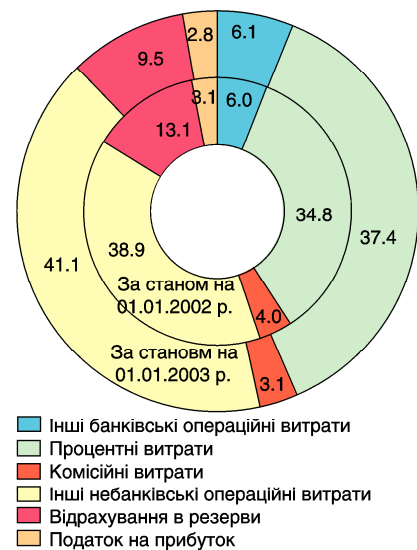

хідною умовою фінансової надійності банків, основними напрямками подальшого забезпечення їх стабільної прибуткової діяльності мають бути збільшення і поліпшення якості та структури активів за рахунок збільшення частки доходних активів, що сприятиме зростанню доходів і зниженню рівня інших небанківських витрат. Банкам необхідно вживати заходів щодо зменшення ризиків, збільшення обсягу власного капіталу, що поліпшуватиме результативність діяльності.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ, СТРУКТУРИ ТА ЯКОСТІ АКТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

У продовж 2002 року банківські активи зростали вищими темпами, ніж у попередньому році. Особливо активно нарощували їх банки I і IV груп. Чисті активи банків (загальні активи за мінусом сформованих резервів під активні операції) зросли на 34.3% і на

Графік 5. Динаміка структури витрат банків України

01.01.2003 р. становили 63 896.0 млн. грн. (94.3% від загальних активів). Загальні активи банків за рік збільшилися на 33.5% (за 2001 рік — на 27.4%) і досягли 67 773.5 млн. грн. Відношення загальних активів банків України до ВВП дорівнювало 30.7%. Вони зросли в основному за рахунок збільшення кредитного портфеля — на 14 638.9 млн. грн., або на 45.6%; високоліквідних активів — на 1 299.1 млн. грн., або на 16.8%; основних засобів та нематеріальних активів — на 1 327.1 млн. грн., або на 36.9%; інших активів — на 155.8 млн. грн., або на 103.0%.

Необхідною умовою фінансової стабільності банків та їх успішного розвитку є не лише динамічне, збалансоване зростання активів, а й наявність раціональної (оптимальної) їх структури та прогресивних структурних змін, спрямованих на зменшення неробочих, проблемних активів і диверсифікацію активних банківських операцій.

За станом на 01.01.2003 р. структура активів банків була такою: високоліквідні активи становили 9 043.4 млн. грн. (13.3% від суми загальних активів), кредитний портфель — 46 735.6 млн. грн. (69.0%), вкладення в цінні папери — 4 401.9 млн. грн. (6.5%), дебіторська заборгованість — 1 410.1 млн. грн. (2.1%), основні засоби та нематеріальні активи — 4 926.3 млн. грн. (7.3%), нарахований дохід до отримання — 936.9 млн. грн. (1.4%), інші активи — 319.3 млн. грн. (0.4% від суми загальних активів).

За 2002 р. високоліквідні активи банків збільшилися на 16.8% і на 01.01.2003 р. дорівнювали 9 043.4 млн. грн. Збільшення відбулося за рахунок зростання обсягу готівкових коштів та коштів у НБУ — на 21.4%; коштів на коррахунках в інших банках — на 11.0%.

Таблиця 2. Динаміка структури активів банків України

Показники	За станом на				Динаміка	
	01.01.2002 р.		01.01.2003 р.		Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп зростання, %
	Сума, млн. грн.	%	Сума, млн. грн.	%		
Загальні активи	50 785	100.0	67 774	100.0	16 989	33.5
Високоліквідні активи	7 744	15.2	9 043	13.3	1299	16.8
Кредитний портфель	32 097	63.2	46 736	69.0	14 639	45.6
Вкладення у цінні папери	4 390	8.6	4 402	6.5	12	0.3
Дебіторська заборгованість	2 081	4.1	1 410	2.1	-671	-32.2
Основні засоби	3 599	7.1	4 926	7.3	1 327	36.9
Нараховані доходи	712	1.4	937	1.4	225	31.6
Інші активи	161	0.3	319	0.4	158	97.8

Частка **високоліквідних активів** у загальних активах банків групи I становить **12.1**, II — **12.5**, III — **16.9**, IV — **14.4**%.

Подальше підвищення рівня ліквідності залишається одним із пріоритетних завдань. Наявність у достатньому обсязі високоліквідних коштів — неодмінна передумова надійності та конкурентоспроможності вітчизняних банків на внутрішньому і міжнародних ринках.

Кредитний портфель банківської системи України за минулий рік збільшився на **45.6**% (за 2001 р. — на 35.8%) і на 01.01.2003 р. становив **46 735.6 млн. грн.** Зокрема **чистий кредитний портфель** (загальний кредитний портфель, скоригований на суму сформованих резервів під кредитні ризики) дорівнював **43 160.8 млн. грн.** Збільшення відбулося в основному за рахунок зростання обсягу кредитів, наданих суб'єктам господарювання, — на **11 625.3 млн. грн.**, іншим банкам — на **1 133.9 млн. грн.**, фізичним особам — на **1 881.4 млн. грн.**

Випереджачими темпами продовжували зростати обсяги **довгострокових кредитів** та позичок в інвестиційну діяльність. Обсяги довгострокових кредитів збільшилися на **88.1**% і на 01.01.2003 р. становили **10 689.7 млн. грн.**, або **22.9**% від загального обсягу кредитного портфеля. Обсяги кредитів в інвестиційну діяльність збільшилися на **83.7**%.

Протягом 2002 року найвищими темпами зростали **обсяги кредитів, наданих фізичним особам** — порівняно з початком року вони збільшилися у 2.4 раза (за 2001 рік — на 45.9%) і на 01.01.2003 р. дорівнювали **3 254.8 млн. грн.**

Зростання обсягів кредитування сприяло зниження процентних ставок за кредитами банків, унаслідок чого позички стали доступнішими для суб'єктів господарювання та населення. Якщо у 2001 році середньозважена ставка за кредитами дорівнювала **26.1**%, то у 2002 році — **20.8**%.

Завдяки позитивним змінам у ди-

наміці активів та кредитного портфеля прогресивні зрушення відбулися і в їх структурі. Збільшилася частка кредитного портфеля в загальних активах — із **63.2** до **68.9**%, довгострокових кредитів у кредитному портфелі — із **17.7** до **22.9**%, кредитів у інвестиційну діяльність — із **3.4** до **4.2**%, кредитів, наданих фізичним особам, — із **4.3** до **7.0**%. Водночас знизилася частка кредитів, наданих іншим банкам, — із **12.3** до **10.9**%. Поліпшилася якість кредитного портфеля. Зокрема частка проблемних (прострочених та сумнівних) позичок скоротилася з **5.8** до **4.5**%.

Основну частину кредитного портфеля становлять кредити, надані суб'єктам господарювання, — **38 189.0 млн. грн.**, або **81.7**% від загального обсягу; кредити, надані іншим банкам, — **5 096.2 млн. грн.**, або **10.9**%; кредити, надані фізичним особам, — **3 254.8 млн. грн.**, або **7.0**%; кредити, надані органам державного управління, — **195.6 млн. грн.**, або **0.4**%.

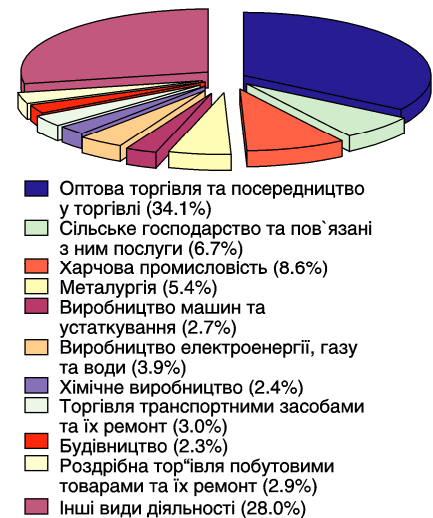
У структурі кредитів, наданих суб'єктам господарювання, частка позичок для фінансування поточної діяльності становить **62.3**%, кредити за експортно-імпортними операціями — **15.9**, за внутрішніми торговельними опера-

ціями — **10.5**, позички в інвестиційну діяльність — **5.2**, враховані векселі — **3.2**, овердрафт — **2.3**, РЕПО — **0.2**, факторинг — **0.2**, інші кредити — **0.3**%, тобто основна частина позичок спрямовується у поточну діяльність.

За видами діяльності кредити, надані суб'єктам підприємницької діяльності, розподіляються так: позички, спрямовані в оптову торгівлю та посередництво у торгівлі, — **34.1**, сільське господарство, мисливство і пов'язані з ними послуги — **6.7**, харчову промисловість — **8.6**, металургію — **5.4**, виробництво машин та устаткування — **2.7**, виробництво електроенергії, газу і води — **3.9**, хімічне виробництво — **2.4**, будівництво — **2.3**, торгівлю транспортними засобами та їх ремонт — **3.0**, роздрібну торгівлю побутовими товарами та їх ремонт — **2.9**, в інші види діяльності — **28.0**%.

Незважаючи на перерозподіл кредитних ресурсів зі сфери обслуговуван-

Графік 6. Структура кредитів, наданих суб'єктам підприємницької діяльності, за видами економічної діяльності

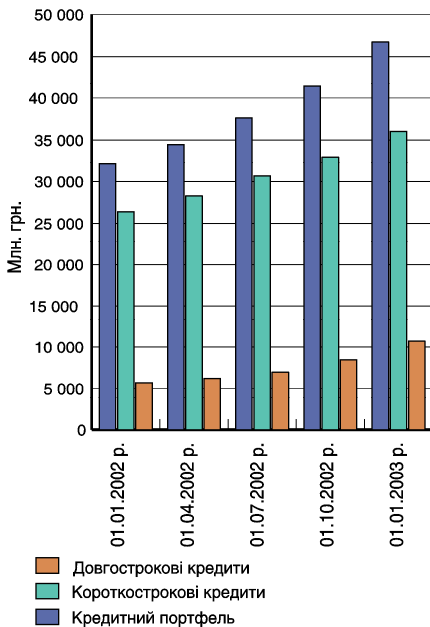
Таблиця 3. Структура кредитного портфеля

Показники	За станом на						Темпи зростання, %		Структурні зміни	
	01.01.2001 р.		01.01.2002 р.		01.01.2003 р.		2001 р.	2002 р.	2001 р.	2002 р.
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%				
Кредити, надані органам державного управління	123	0.5	197	0.6	196	0.4	60.6	-0.8	0.1	-0.2
Кредити, надані іншим банкам та НБУ	4 357	18.4	3 962	12.3	5 096	10.9	-9.1	28.6	-6.1	-1.4
Кредити, надані суб'єктам господарювання	18 216	77.1	26 564	82.8	38 189	81.7	45.8	43.8	5.7	-1.1
Кредити, надані фізичним особам	941	4.0	1 373	4.3	3 255	7.0	45.9	137.0	0.3	2.7
Узагальнюючий коефіцієнт структурних зрушень	X	X	X	X	X	X	X	X	3.1	1.4

ня у виробничу, значна частина кредитних коштів, як і раніше, спрямовується у невиробничі галузі, в основному — в торгівлю та посередництво у торгівлі.

Незважаючи на позитивні зміни в

Графік 7. Динаміка кредитного портфеля, довгострокових та короткострокових кредитів у 2002 році

динаміці і структурі кредитного портфеля банків, завдання щодо поліпшення його якості залишається актуальним. Мовиться передусім про зменшення "поганих" та збільшення частки довгострокових кредитів, а також позичок, спрямованих в інвестиційну діяльність, у пріоритетні галузі економіки, пов'язані з інноваційним розвитком.

За 2002 рік обсяги **вкладень у цінні папери** збільшилися на **0.3%** і на 01.01.2003 р. становили **4 402.0 млн. грн.** Збільшення відбулося в основному за рахунок зростання обсягу облігацій внутрішніх державних позик (ОВДП). Частка вкладень у цінні папери в активах скоротилася з **8.6** до **6.5%**.

Основну частину вкладень у цінні папери становлять **ОВДП та цінні папери, що рефінансуються НБУ**, — **2 314.4 млн. грн.**, або **52.6%** від загальної суми вкладень у ЦП, що обумовлено високим ступенем надійності, властивим державним цінним паперам. Зауважимо, що банки III і IV груп упродовж 2002 року практично не здійснювали вкладень в ОВДП та інші боргові цінні папери, що рефінансуються НБУ.

У портфелі цінних паперів банків переважають вкладення у цінні папери на інвестиції, які становлять **2 744.0 млн. грн.**, або **62.3%** від загальної суми вкладень у ЦП. На звітну дату вкладення у цінні папери на продаж дорівню-

вали **1 517.7 млн. грн.**, або **34.5%**, вкладення капіталу в асоційовані компанії — **96.9 млн. грн.**, або **2.2%**, вкладення капіталу в дочірні компанії — **43.4 млн. грн.**, або **1.0%** від загальної суми вкладень у цінні папери.

Найбільшою в обсязі цінних паперів є частка чистих вкладень банків I групи — **72.9%** від загальної суми чистих вкладень у ЦП, частка банків II групи — **10.6%**, III — **7.2%**, IV — **9.3%**.

Дохід банків, отриманий у 2002 році в результаті роботи із цінними паперами, дорівнював **586.0 млн. грн.**, що на **12.9%** більше, ніж у 2001 році. Серед головних джерел зазначеного доходу — торговельні операції (**263.1 млн. грн.**, або **44.9%**) та погашення цінних паперів (**261.9 млн. грн.**, або **44.7%**). Комісійний дохід за операціями із цінними паперами становив лише **61.0 млн. грн.**, або **10.4%**.

На відміну від 2001 року, головною метою вкладення коштів у цінні папери в 2002 році було отримання доходу як від погашення ЦП, так і від торговельних операцій з ними, що свідчить про прагнення банків диверсифікувати свою діяльність на фондовому ринку України.

Дебіторська заборгованість банків

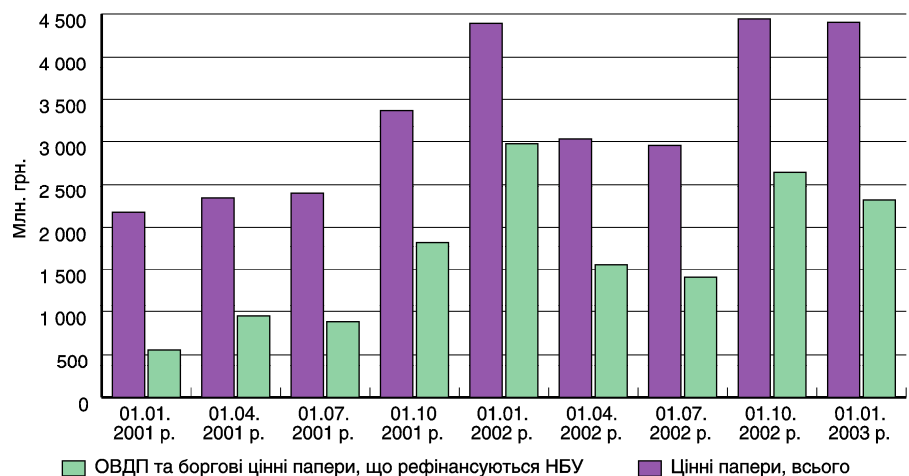
за рік зменшилася на **32.2%** і на 01.01.2003 р. становила **1 410.1 млн. грн.** (за 2001 рік вона збільшилася на **8.1%**). Частка дебіторської заборгованості в загальних активах скоротилася із **4.1** до **2.1%**.

За 2002 рік вартість **основних засобів та нематеріальних активів** зросла на **36.9%** і за станом на 01.01.2003 р. дорівнювала **4 926.3 млн. грн.** Частка основних засобів та нематеріальних активів у загальних активах збільшилася із **7.1** до **7.3%**. Оскільки це недоходні активи, їх зростання негативно впливає на рівень рентабельності роботи банків.

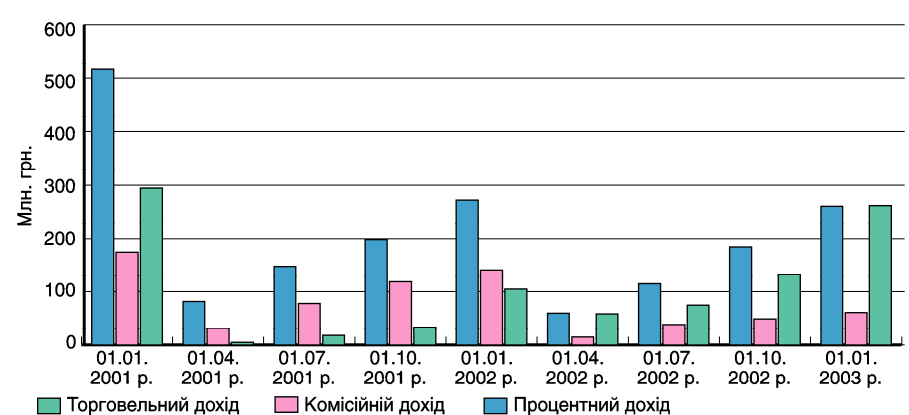
З метою забезпечення фінансової стійкості банки повинні формувати в необхідному обсязі **резерви за активними операціями** з урахуванням їх ризикованості. Порівняно з 2001 роком рівень формування резервів за активними операціями підвищився з **85.3** до **93.3%** від розрахункової величини. На звітну дату сформовані резерви за активними операціями перевищили суму проблемних активів у **1.6** раза.

Загальна сума **сформованих резервів за активними операціями** за минулий рік збільшилася на **22.3%** (за 2001 р. — на **16.7%**) і на 01.01.2003 р. становила **3 904.8 млн. грн.**, у тому числі резерв на

Графік 8. Динаміка вкладень банків України у цінні папери

Графік 9. Динаміка отримання доходу від операцій із цінними паперами

відшкодування можливих втрат за кредитними операціями — **3 574.8 млн. грн.**, можливих втрат від дебіторської заборгованості — **82.2 млн. грн.**, можливих збитків від операцій із цінними паперами — **76.5 млн. грн.**, за простроченими та сумнівними до отримання нарахованими доходами — **157.4 млн. грн.**, на відшкодування можливих втрат за коштами, розміщеними на коррахунках у інших банках — **13.8 млн. грн.**

8 банків не сформували у повному обсязі резерви за активними операціями на суму **240.4 млн. грн.** (за 2001 рік — на суму 595.8 млн. грн.).

Як відомо, резерви за активними операціями виконують захисну функцію щодо фінансової стійкості та надійності, тож банки мають, з одного боку, сформувати у повному обсязі резерви за активними операціями, а з другого — вжити заходів щодо поліпшення якості активів, недопущення ризикованої кредитної діяльності, що дасть їм змогу відрахування в резерви зменшити, а прибуток збільшити.

АНАЛІЗ РІВНЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ

У продовж 2002 року тривала тенденція до збільшення балансового, статутного, регулятивного капіталу банків. Причому темпи зростання зазначених показників були порівняно з 2001 роком вищими.

Статутний капітал банків збільшився на **31.2%** і на 01.01.2003 р. становив **5 998.1 млн. грн.** Частка **іноземного капіталу** в зареєстрованому статутному капіталі українських банків зростає з **12.5** до **13.7%**.

Регулятивний капітал збільшився на **25.8%** і становив **10 098.7 млн. грн.** Нині більше 5 млн. євро регулятивного капіталу мають 112 банків.

Балансовий капітал за підсумками

Таблиця 4. Структура банків за розміром регулятивного капіталу

Розмір регулятивного капіталу банку	За станом на					
	01.01.2001 р.		01.01.2002 р.		01.01.2003 р.	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
До 1 млн. євро	7	4.5	1	0.7	2	1.3
Від 1 до 3 млн. євро	14	9.1	8	5.3	12	7.6
Від 3 до 5 млн. євро	47	30.5	33	21.7	31	19.8
Від 5 до 10 млн. євро	66	42.9	66	43.4	67	42.7
Понад 10 млн. євро	20	13.0	44	28.9	45	28.6
Усього банків	154	100.0	152	100.0	157	100.0

року зріс на **26.1%** (за 2001 р. — на 21.6%) і на 01.01.2003 р. дорівнював **9 983.4 млн. грн.** За групами банків капітал розподілився так: I група банків володіє **39.2%** капіталу, II — **11.2**, III — **21.8**, IV — **27.8**.

Балансовий капітал збільшився за рахунок зростання статутного капіта-

Таблиця 5. Динаміка структури балансового капіталу банків

Показники	За станом на						Темп зростання за рік, %		Структурні зміни за рік	
	01.01.2001 р.		01.01.2002 р.		01.01.2003 р.					
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	2001 р.	2002 р.	2001 р.	2002 р.
Балансовий капітал банків У тому числі	6 506.8	100.0	7 915.3	100.0	9 983.4	100.0	21.7	26.1	X	X
Статутний капітал	3 670.9	56.4	4 573.2	57.8	5 998.1	60.1	24.6	31.2	1.4	2.3
Емісійні різниці	189.8	2.9	186.7	2.4	264.9	2.7	-1.6	41.9	-0.5	0.3
Загальні резерви	42.7	0.7	78.3	1.0	82.9	0.8	83.4	5.9	0.3	-0.2
Резервний фонд	366.1	5.6	488.8	6.2	602.5	6.0	33.5	23.3	0.6	-0.2
Результат минулих років	1 589.2	24.4	1 525.4	19.3	1 560.2	15.6	-4.0	2.3	-5.1	-3.7
Результат поточного року	-27.3	-0.4	531.7	6.7	684.5	6.9	X	28.7	X	0.2
Результати переоцінки основних засобів та нематеріальних активів	675.3	10.4	531.2	6.6	790.3	7.9	-21.3	48.8	-3.8	1.3

лу (на **1 428.0 млн. грн.**), результату переоцінки основних засобів та нематеріальних активів (на **259.1 млн. грн.**), резервного фонду (на **113.7 млн. грн.**), емісійних різниць (на **78.2 млн. грн.**), результату минулих років (на **34.8 млн. грн.**), загальних резервів (на **4.6 млн. грн.**) та дивідендів, спрямованих на збільшення статутного капіталу (на **1.3 млн. грн.**).

Завдяки динамічному зростанню статутного капіталу його частка в балансовому капіталі протягом 2002 року збільшилася з **57.8** до **60.1%**. **Резервний фонд** на звітну дату становив **602.5 млн. грн.**, або **6.0%** від загальної суми балансового капіталу, **результат минулих років** — **1 560.2 млн. грн.** (**15.6%**), **результат поточного року** — **684.5 млн. грн.** (**6.9%**), **результати пе-**

няно з попереднім роком) менш інтенсивними. Узагальнюючий коефіцієнт структурних зрушень дорівнює 1.17 в. п. (в 2001 р. — 1.95 в. п.).

Середні значення нормативів адекватності капіталу в цілому по системі такі: **H2 — 18.0%**, **H3 — 12.7%**. Як бачимо, вони у кілька разів перевищують нормативні значення (**H2 — 8%**, **H3 — 4%**), що свідчить про значний запас достатності та платоспроможності вітчизняних банків, про здатність більшості з них своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями грошового характеру.

Незважаючи на позитивні тенденції, проблема **підвищення рівня капіталізації** залишається однією з найактуальніших. Про це свідчить зменшення із **16.6** до **15.6%** питомої ваги балансового капіталу в пасивах банків, а також — відношення капіталу до ВВП, яке становить лише **4.5%**, відсутність кореляційного зв'язку між нормативом адекватності регулятивного капіталу **H2** та рентабельністю капіталу ($r = 0.0$).

АНАЛІЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Зобов'язання банків України за 2002 рік збільшилися на **35.9%** (за 2001 р. — на 29.6%) і на 01.01.2003 р. дорівнювали **53 912.6 млн. грн.** Зобов'язання банків I групи становлять **56.1%** від їх загального обсягу, II — **15.8%**, III — **16.7%**, IV — **11.4%**.

Порівняно з 2001 роком питома вага зобов'язань у пасивах збільшилася

з 83.4 до 84.4%, що стало одним із чинників зростання витрат банків.

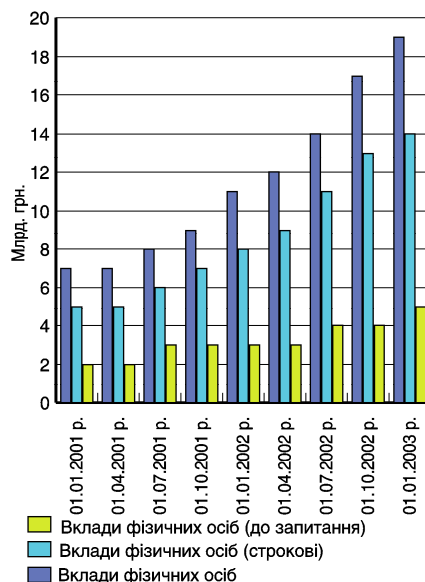
Зобов'язання збільшувалися в основному за рахунок зростання вкладів фізичних осіб — на 7 927.5 млн. грн., або на 71.0%, коштів суб'єктів господарювання — на 4 049.8 млн. грн., або на 25.9%, міжбанківських кредитів і депозитів — на 2 091.4 млн. грн., або на 48.5%, коштів бюджету і позабюджетних фондів — на 215.6 млн. грн., або на 14.1%, кредитів, отриманих від міжнародних та інших фінансових організацій, — на 369.9 млн. грн., або на 82.7%, цінних паперів власного боргу — на 275.0 млн. грн., або на 58.7%, інших зобов'язань — на 366.4 млн. грн., або на 14.3%.

Основна частина зобов'язань банків — це кошти суб'єктів господарювання, обсяг яких за 2002 рік збільшився на 25.9% (за 2001 р. — на 19.8%) і на

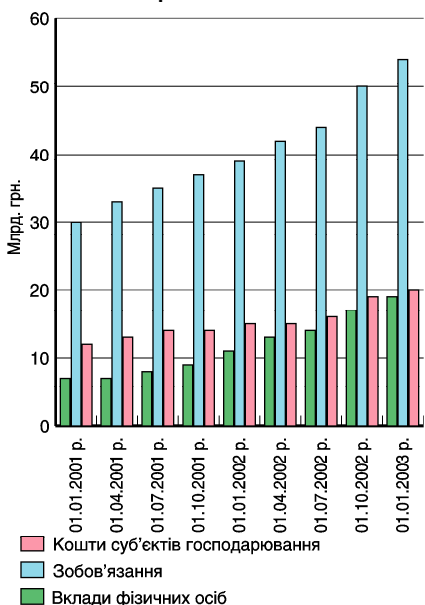
71.0% (за 2001 р. — на 67.9%) і сягнув 19 092.4 млн. грн. У тому числі строкові вклади становили 14 128.2 млн. грн., або 74.0% від загальної їх суми. Населення надає перевагу вкладам у національній валюті, які становлять близько 59.4% від загальної суми вкладів фізичних осіб. Основну їх частину сконцентровано в банках I групи — 65.2% від загальної суми вкладів; у банках II групи — 13.4%, III — 11.8, IV — 9.6%.

Зважаючи на особливу значимість залучення коштів фізичних осіб у формуванні ресурсної бази банків, у подальшому необхідно інтенсивніше стимулювати залучення саме цього виду вкладів. Тим більше, що сьогодні банківські вклади фізичних осіб в Україні становлять лише 8.8% від ВВП (для порівняння: в Китаї цей показник сягає майже 77%). У зобов'язаннях банків України вклади фізичних осіб станов-

Графік 11. Динаміка вкладів населення у банках України в 2001–2002 рр.

Графік 12. Динаміка зобов'язань, коштів суб'єктів господарювання та вкладів фізичних осіб

єчасне виконання ними своїх зобов'язань перед бюджетом.

Збільшився також обсяг коштів Національного банку України — на 187.4 млн. грн., або на 16.8% (за 2001 рік він зменшився на 20.3%), чому сприяло розширення рефінансування. Основну частину зазначених коштів (79.6%) зосереджено в банках I групи.

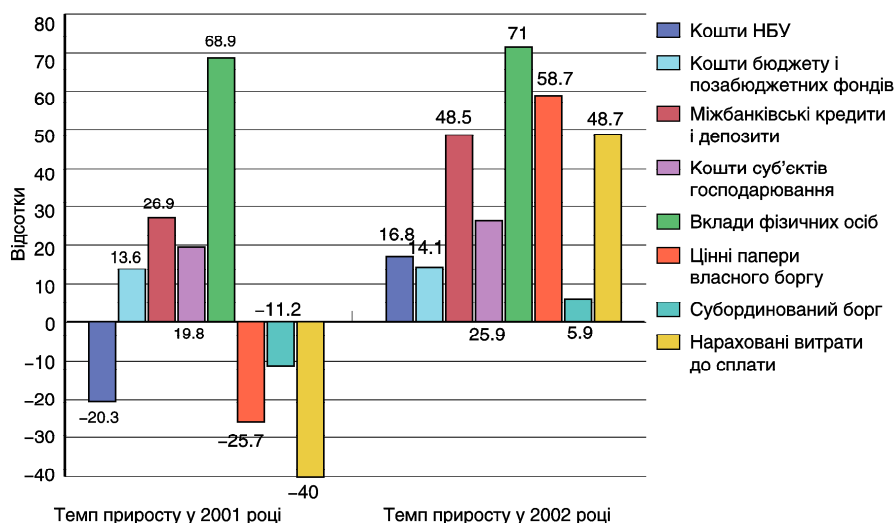
Обсяги кредитів, отриманих від міжнародних та інших фінансових організацій, за 2002 рік зросли на 82.7% і на 01.01.2003 р. становили 817.0 млн. грн. Зазначений інструмент залучення коштів у 2002 році використовували лише 16 банків.

Структура зобов'язань банків на звітну дату була такою: кошти суб'єк-

Таблиця 6. Частка зобов'язань у пасивах банків і темпи їх зростання у 2001 і 2002 рр.

Показники	За станом на						Темп зростання за рік, %	
	01.01.2001 р.		01.01.2002 р.		01.01.2003 р.			
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	2001 р.	2002 р.
Пасиви	37 128.9	100.0	47 591.3	100.0	63 896.0	100.0	28.2	34.3
Зобов'язання	30 622.1	82.5	39 676.0	83.4	53 912.6	84.4	29.6	35.9

Графік 10. Темпи приросту деяких видів зобов'язань у 2001 і 2002 рр.

01.01.2003 р. дорівнював 19 702.9 млн. грн. Обсяги коштів суб'єктів господарювання у національній валюті за рік збільшилися на 30.0% і на звітну дату становили 14 097.9 млн. грн., або 71.6% від загального показника. Обсяги коштів суб'єктів господарювання в іноземній валюті зросли на 5 605.0 млн. грн., тобто на 16.6%.

Вклади фізичних осіб, як і в попередні роки, збільшувалися високими темпами, що свідчить про зміцнення довіри до вітчизняних банків. За 2002 рік зазначений показник підвищився на

35.4%, тоді як в економічно розвинутих країнах — понад 50%.

Залишки коштів бюджету і позабюджетних фондів збільшилися на 14.1% (за 2001 р. — на 13.6%) і на 01.01.2003 р. дорівнювали 1 749.4 млн. грн. Основну частину зобов'язань цього виду (77.2%) зосереджено в I групі банків, що потребує посилення контролю з боку банківського нагляду за підтриманням на необхідному рівні ліквідності банків зазначеної групи, аби забезпечити сво-

¹ Кузнецова В.В. Валютна політика Китаю // Банковское дело. — №12. — 2002. — с. 28–34.

тів господарювання — **19 702.9 млн. грн. (36.5%** від загальної суми зобов'язань банків); вклади фізичних осіб — **19 092.4 млн. грн. (35.4%)**; міжбанківські кредити і депозити — **6 404.8 млн. грн. (11.9%)**; кошти бюджету і позабюджетних фондів — **1 749.4 млн. грн. (3.2%)**; кошти Національного банку України — **1 302.2 млн. грн. (2.4%)**; коррахунки інших банків — **1 090.3 млн. грн. (2.0%)**; субординований борг — **858.0 млн. грн. (1.6%)**; цінні папери власного боргу — **743.3 млн. грн. (1.4%)**; кредити, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій, — **817.0 млн. грн. (1.5%)**; нараховані витрати до сплати — **399.2 млн. грн. (0.7%)**; інші зобов'язання — **1 753.2 млн. грн. (3.4%)**. Основна частина зобов'язань банків — це кошти суб'єктів господарювання та вклади фізичних осіб — **38 795.3 млн. грн., або 72.0%** від загальної суми зобов'язань.

Як бачимо, протягом 2002 року в

Графік 13. Структура зобов'язань банків

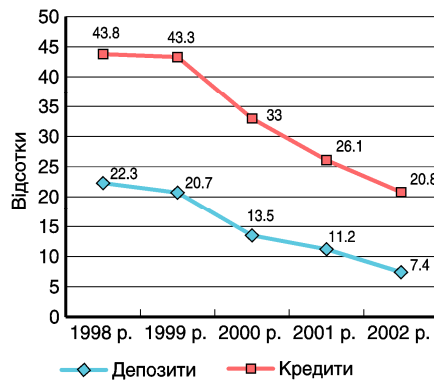
- Кошти суб'єктів господарювання (36.5%)
- Вклади фізичних осіб (35.4%)
- Цінні папери власного боргу (1.4%)
- Кошти бюджету і позабюджетних фондів (3.2%)
- Кошти НБУ (2.4%)
- Міжбанківські кредити і депозити (11.9%)
- Кредити, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій (1.5%)
- Інші зобов'язання (3.4%)
- Субординований борг (1.6%)
- Нараховані витрати до сплати (0.7%)
- Кореспондентські рахунки інших банків (2.0%)

структурі зобов'язань відбулися певні позитивні зміни. Зокрема збільшилася (з 47.5 на початку року до 52.3% на 01.01.2003 р.) частка строкових зобов'язань юридичних та фізичних осіб, що свідчить про певне підвищення стабільності ресурсної бази банків і зростання можливостей довгострокового кредитування економіки.

Зауважимо також на зниження рівня процентних ставок за депозитами. Починаючи з 1998 року він зменшився у 2.6 раза. У 2000 році середня процентна ставка за депозитами становила 13.5, у 2001 р. — 9.9, у 2002 р. — 7.4%. Зниження процентних ставок — один із чинників зменшення процентних витрат банків.

Щоб у подальшому поліпшити свою діяльність, банки повинні постійно вживати заходів щодо збільшення об-

Графік 14. Процентні ставки банків України за кредитами та депозитами

сягів залучених коштів (передусім — довгострокових зобов'язань юридичних і фізичних осіб), підтримання на прийнятному рівні показників ліквідності (чого можна досягти шляхом узгодження строків залучених коштів і вкладень), забезпечення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами, що сприятиме зменшенню витрат і підвищенню прибутковості діяльності.

АНАЛІЗ РИЗИКОВІСТІ РОБОТИ БАНКІВ

Протягом 2002 року спостерігалася стійка тенденція до зменшення кількості порушень економічних нормативів, що може свідчити про зниження ризиків у діяльності банків. За рік кількість випадків порушень (причому майже всіх нормативів) скоротилася більш як удвічі — з 85 до 38.

Та незважаючи на зменшення загальної кількості порушень (зокрема

нормативів максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, загальної відкритої валютної позиції), банки все ж допускають їх, найчастіше — нормативів Н7, Н9 і Н10. Це свідчить про високу концентрацію кредитних ризиків у банках-порушниках, зокрема при кредитуванні інсайдерів, а також про брак капіталу для покриття зазначених ризиків, що робить банки, які порушують нормативи, фінансово нестійкими.

Про ризикову діяльність деяких банків може свідчити як кількість допущених ними порушень, так і вжиті заходи впливу. Потягом 2002 року за порушення банківського та валютного законодавства банками сплачено штрафів на суму **533.4 тис. грн.** Штрафні санкції в основному застосовувалися у зв'язку з порушеннями порядку та умов торгівлі валютними цінностями на міжбанківському валютному ринку, невиконанням функцій агента валютного контролю, порушенням нормативу максимального розміру ризику на одного позичальника (Н7) тощо.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ

В Україні діє 20 банків із іноземним капіталом, 7 із них — зі 100-відсотковим. Серед іноземних інвесторів, які інвестували капітал у банківську систему України, — 2 міжнародні фінансові організації; 36 компаній, фірм, товариств; 10 банків

Таблиця 7. Динаміка основних показників діяльності банків з іноземним капіталом за 2002 рік

Показники	За станом на				Темп зростання за 2002 рік, %		Структурні зміни в банках з інозем- ним капі- талом за 2002 рік
	01.01.2002 р.		01.01.2003 р.				
	Млн. грн.	Відсоток від по- казника системи банків	Млн. грн.	Відсоток від по- казника системи банків	по банках з інозем- ним ка- піталом	по банківсь- кій сис- темі в цілому	
Балансовий капітал	1 424.6	18.0	1 647.7	16.5	15.7	26.1	-1.5
Регулятивний капітал	1 580.1	19.7	1 900.7	18.8	20.3	25.8	-0.9
Загальні активи	7 865.6	15.5	10 959.9	16.2	39.3	33.5	0.7
Кредитний портфель	5 345.7	16.7	8 079.3	17.3	51.1	45.6	0.6
Зобов'язання	6 113.1	15.4	8 892.4	16.5	45.5	35.9	1.1
Кошти суб'єктів господарювання	2 008.9	12.8	2 755.8	14.0	37.2	25.9	1.2
Вклади фізичних осіб	1 246.8	11.2	1 949.4	10.2	56.4	71.0	-1.0
Прибуток	62.1	11.7	91.5	13.4	X	X	1.7
Узагальнюючий коефіцієнт структурних зрушень							1.09

тощо.

Банки з іноземним капіталом упродовж 2002 року проводили доволі активну діяльність, про що свідчать дещо вищі темпи зростання основних показників. Зокрема активи за рік збільшилися на **39.3%** (по системі — на 33.5%), кредитний портфель — на **51.1%** (по системі — на 45.6%), зобов'язання — на **45.5%** (по системі — на 35.9%).

Про зростання значимості банків з іноземним капіталом у банківській системі України свідчить збільшення протягом 2002 року частки їх активів із **15.5** до **16.2%**, частки кредитного портфеля — із **16.7** до **17.3%**, зобов'язань — із **15.4** до **16.5%**.

Водночас регулятивний та балансовий капітал банків з іноземним капіталом протягом 2002 року зростає нижчими темпами, ніж у цілому по системі. Частка балансового капіталу цих банків зменшилася з **18.0** до **16.5%**, регулятивного — з **19.7** до **18.8%**.

Слід зазначити, що банки з іноземним капіталом мають кращу якість кредитного портфеля, ніж банки України в цілому. Їх проблемні позички становлять **2.2%** від загального обсягу кредитного портфеля (по системі — 4.5%).

Незважаючи на кращу якість активів та динамічніший (порівняно з іншими банками системи) розвиток, банки з іноземним капіталом за підсумками 2002 року мали нижчу, ніж у цілому по системі, **рентабельність активів** — **0.97%** (по системі — 1.19%) та **рентабельність капіталу** — **6.0%** (по системі — 8.0%). За минулий рік вони отримали прибутку на суму **91.5 млн. грн.**, або **13.4%** від загального обсягу прибутку по системі в цілому.

Зауважимо, що діяльність банків з іноземним капіталом характеризується певними особливостями. Рівень обсягу їх вкладень в економіку України нижчий, ніж аналогічний показник вітчизняних банків. Банки з іноземним капіталом більшою мірою, ніж вітчизняні, зорієнтовані на міжбанківський ринок. Значну частку в їхніх зобов'язаннях становлять міжбанківські кредити і депозити. Це пояснюється зокрема тим, що більшість зазначених установ є дочірніми структурами міжнародних банків і формують свою ресурсну базу за рахунок отриманих ресурсів від материнських банків.

ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ ТА ПРОГНОЗ НА 2003 РІК

Функціонування та розвиток банківської системи України в 2002 році характеризувалися підви-

щенням фінансової стабільності, рівня капіталізації банків, поліпшенням якості активів, зменшенням ризиків у банківській діяльності, а також наявністю позитивних структурних змін в активах, зобов'язаннях, капіталі банків та в кількісному складі системи. Про певні позитивні кількісні та якісні зміни в системі свідчать зокрема такі показники: відношення загальних активів до ВВП зросло із **25.1** до **30.7%**; кредитного портфеля — з **15.9** до **21.2%**; довгострокових кредитів — із **2.8** до **4.8%**; зобов'язань — з **19.6** до **24.4%**; капіталу — з **4.0** до **4.5%**; залучених коштів суб'єктів господарювання — з **7.8** до **8.9%**; вкладів фізичних осіб — із **5.5** до **8.7%**.

Отже, динамічний розвиток банківської системи за останні роки дає підстави для обережного оптимістичного прогнозу на майбутнє.

У 2003 році за умови економічного зростання в Україні, стабільності національної грошової одиниці збережеться позитивна тенденція до стабільного функціонування та розвитку банків, посиляться їх сприятливий вплив на економічне зростання.

Триватиме й позитивна тенденція до підвищення рівня капіталізації, передусім — за рахунок збільшення статутного капіталу відповідно до вимог Закону України "Про банки і банківську діяльність" та нормативно-правових актів НБУ, що дасть змогу банкам системи збільшити свій капітал до 6% від ВВП.

Структура банківського кредитування залишиться досить стійкою. Основну частку кредитів становитимуть позички, надані суб'єктам господарювання, збільшуватиметься питома вага довгострокових кредитів, а також позичок, наданих населенню.

У структурі залучених коштів очікується збереження тенденцій до швидкого зростання обсягів залучених коштів фізичних осіб, збільшення терміну зберігання, що свідчатиме про зміцнення довіри населення до банків.

Найімовірніший сценарій розвитку банківської системи передбачає компроміс між зростанням системоутворюючих і розвитком середніх банків, які нині є найрентабельнішими і динамічно розвиваються.

Зважаючи на необхідність підвищення рівня надійності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності банків на внутрішньому й міжнародних ринках, необхідно вжити заходів щодо:

- ♦ підвищення ефективності контролю за діяльністю банків, досягнен-

ня повної відповідності Базельським принципам ефективного банківського нагляду, що передбачає вдосконалення чинного законодавства та нормативно-правових актів НБУ; впровадження оцінки банківської діяльності на консолідованій основі та з урахуванням ризиків; посилення контролю за власниками істотної участі та змінами у структурі власності;

- ♦ підвищення рівня капіталізації банків, у тому числі шляхом залучення нових акціонерів, збільшення резервного фонду, результату діяльності, активізації процесів об'єднання банків, інтенсивнішого застосування процедури реорганізації банків шляхом приєднання та злиття малих і фінансово нестійких банків;

- ♦ забезпечення участі всіх банків у єдиній інформаційній системі "Реєстр позичальників", що дасть змогу знизити кредитний ризик;

- ♦ оптимізації структури капіталу, активів та зобов'язань, виходячи із завдань забезпечення фінансової стійкості банків та їх позитивного впливу на розвиток реального сектору економіки;

- ♦ підвищення прибутковості банківських операцій, орієнтації на доходи від кредитування та обслуговування реального сектору економіки і зниження витрат за рахунок підвищення технологічності та комп'ютеризації банківських операцій, зменшення необґрунтованих витрат;

- ♦ упередження здійснення банками сумнівних банківських операцій шляхом ідентифікації клієнтів та їх операцій, посилення боротьби з відмиванням брудних грошей, зокрема шляхом здійснення належного контролю за наявністю в банків положень, практики та процедур щодо протидії відмиванню грошей, набутих злочинним шляхом;

- ♦ удосконалення чинного законодавства України з питань кредитування, посилення захисту прав та інтересів кредиторів, підвищення відповідальності учасників договірних відносин за неналежне виконання своїх зобов'язань, надання недостовірних даних про фінансовий стан позичальника;

- ♦ забезпечення довіри кредиторів і вкладників до банків шляхом підвищення стабільності, стійкості й конкурентоспроможності на світовому ринку банківської системи України, спроможної максимально та якісно задовольнити потреби економіки й населення у кредитах та інших сучасних банківських послугах.

Структура активів банків України за станом на 01.01.2003 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Загальні активи	Високоліквідні активи	Кредитний портфель	Вкладення в цінні папери	Дебіторська заборгованість	Основні засоби та нематеріаль- ні активи	Нараховані доходи до отримання	Інші активи	Резерви під активні операції	Чисті активи
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Група I												
1	1	ПРИВАТБАНК	6 811 258	718 944	5 087 066	155 541	184 244	327 728	264 424	73 311	614 900	6 196 359
2	2	"АВАЛЬ"	6 262 296	609 353	4 670 057	341 878	54 411	475 585	21 819	89 193	284 021	5 978 275
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	5 517 865	372 447	4 479 268	113 595	10 968	522 142	13 253	6 192	396 268	5 121 598
4	4	ОЩАДБАНК	4 587 093	867 624	1 746 095	1 369 384	107 927	440 091	44 677	11 296	194 465	4 392 628
5	5	УКРЕКОІМБАНК	3 544 766	552 580	2 131 859	185 359	228 603	401 461	32 186	12 708	409 928	3 134 827
6	6	УКРСОЦБАНК	3 352 733	323 197	1 947 227	650 182	77 993	321 152	30 523	2 459	265 507	3 087 226
7	7	УКРСИББАНК	1 995 921	196 944	1 438 824	165 786	51 583	97 396	33 833	11 556	97 563	1 898 358
8	8	"НАДРА"	1 603 307	280 414	1 185 931	36 919	10 171	61 060	22 251	6 561	55 537	1 547 770
9	9	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	1 513 004	255 189	1 222 191	8	3 379	27 039	4 494	704	49 682	1 463 322
10	10	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1 453 426	267 634	797 566	161 458	14 895	194 499	15 083	2 291	93 091	1 360 334
Усього по групі			36 641 659	4 444 326	24 706 084	3 180 110	744 173	2 868 153	482 542	216 270	2 460 961	34 180 698
Група II												
11	1	БРОКБІЗНЕСБАНК	1 210 539	242 854	732 630	33 799	71 110	91 115	23 308	15 724	67 518	1 143 020
12	2	ПРАВЕКС-БАНК	985 246	95 063	675 307	53 904	13 307	129 323	6 857	11 484	19 749	965 496
13	3	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	971 160	118 423	643 282	105 586	19 512	31 383	41 522	11 453	19 303	951 857
14	4	"ПІВДЕННИЙ"	954 675	79 829	787 575	4 412	38 692	33 451	9 039	1 677	67 509	887 166
15	5	ОТПБАНК (УКРАЇНА)	879 683	33 723	764 953	46 094	394	31 114	2 886	519	6 946	872 737
16	6	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	892 815	67 167	676 098	35 837	19 440	82 688	6 381	5 204	32 730	860 085
17	7	КРЕДИТПРОМБАНК	872 670	154 927	655 507	34 418	3 092	21 149	2 663	914	63 311	806 359
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	718 559	59 727	605 773	46 736	1 091	2 208	2 914	110	1 648	716 911
19	9	"ФОРУМ"	636 161	120 816	483 462	2 290	1 883	21 593	6 000	116	10 102	626 069
20	10	ВАБАНК	632 786	145 419	406 001	21 292	35 747	19 837	2 314	2 176	22 253	610 533
21	11	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	630 161	43 678	500 555	54 918	11 908	11 693	6 703	706	34 295	595 866
22	12	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	587 803	88 942	428 059	21 466	3 174	15 964	30 165	34	14 039	573 765
Усього по групі			9 972 258	1 250 568	7 359 202	460 751	219 350	491 517	140 751	50 119	359 404	9 612 854
Група III												
23	1	ДОНГОРБАНК	516 759	52 854	393 277	8 125	4 160	57 591	572	180	29 169	487 590
24	2	"ХРЕЩАТИК"	483 046	185 053	283 111	662	619	10 517	2 113	969	5 282	477 764
25	3	МТ-БАНК	530 769	132 960	307 804	19 988	6 010	53 841	9 559	607	56 704	474 065
26	4	УКРГАЗБАНК	497 278	68 111	344 875	4 462	15 964	44 679	19 028	160	29 846	467 432
27	5	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	489 739	86 808	334 825	23 461	3 886	30 430	10 124	204	27 830	461 909
28	6	МОРОСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	507 933	114 034	348 678	3 927	8 983	21 496	1 146	9 670	46 365	461 568
29	7	АЛЬФА-БАНК	436 319	53 650	334 956	13 701	9 595	20 401	3 781	234	5 165	431 154
30	8	"МРІЯ"	435 080	69 592	321 545	15 309	2 594	25 564	259	217	5 596	429 484
31	9	ХФБ БАНК УКРАЇНА	411 559	100 956	305 607	11	404	1 561	2 769	231	3 686	407 873

1										
32	10	ЕКОПРЕС-БАНК	401 102	77 086	279 156	13	2 497	38 614	3 563	164
33	11	УКРІНБАНК	418 587	52 765	262 274	4 237	6 998	86 230	4 801	1 292
34	12	УКРГАЗПРОМБАНК	424 924	71 150	345 028	2 946	383	2 888	2 488	42
35	13	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКОПОРТНИЙ БАНК	385 509	51 944	271 883	22 538	2 721	33 254	2 533	625
36	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	388 912	147 880	218 529	8 913	3 207	5 907	4 129	366
37	15	"ДАМАНТ"	397 436	75 914	296 800	11 595	1 094	11 279	111	643
38	16	"КИЇВ"	353 673	42 611	251 456	5 363	2 936	33 805	17 440	61
39	17	МЕГABАНК	348 813	107 194	186 418	14 780	9 300	29 899	1 168	53
40	18	ТАС-КОМЕРЦБАНК	321 006	28 793	250 873	18 507	10 193	8 661	3 609	370
41	19	БАНК КРЕДІ ЛЮНЕ УКРАЇНА	299 538	34 158	255 353	5 816	144	3 018	783	265
42	20	АВТОЗАБАНК	270 836	23 193	194 589	31 030	1 443	15 852	4 344	385
43	21	ЕКОПОБАНК	264 986	19 487	196 526	1 020	2 116	43 280	1 792	764
44	22	ПРЕМ'ЄРБАНК	267 470	8 837	194 781	14 272	1 667	39 345	954	7 614
45	23	ЕНЕРГОБАНК	273 940	52 563	156 835	6 426	13 681	37 011	6 542	882
46	24	"ДНІСТЕР"	256 613	51 174	184 455	1 208	2 884	13 354	3 484	54
47	25	"НРБ-УКРАЇНА"	253 504	20 343	222 594	3 413	2 880	962	2 800	511
48	26	ЗАХДІНКОМБАНК	271 613	33 126	220 781	2 367	765	13 631	884	58
49	27	ІМЕКОБАНК	248 703	61 526	171 343	126	1 683	9 830	4 050	145
50	28	"КИЇВСКА РУСЬ"	251 947	19 107	199 782	3 532	3 249	21 999	4 288	89
51	29	"АХІУ"	233 043	22 265	175 021	6 617	2 608	25 280	1 193	59
52	30	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	247 080	49 160	150 269	6 842	1 168	34 368	5 180	71
53	31	ФАКТОРІАЛ-БАНК	231 341	12 705	118 437	39 026	11 376	49 238	497	63
54	32	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	217 328	33 490	157 767	9 503	4 240	9 928	1 297	1 102
55	33	ПРОМЕКОНОБАНК	217 684	13 525	161 401	24 287	14 981	2 251	1 118	102
56	34	ПОЛТАВА-БАНК	210 032	19 654	130 854	7 814	24 803	19 357	7 456	93
Усього по групі			11 764 051	1 993 642	8 227 886	341 839	181 234	855 230	135 875	28 344
Група IV										
57	1	"ТАВРІКА"	200 666	16 496	166 651	2 956	9 316	2 514	2 723	10
58	2	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	195 613	45 368	129 813	16 049	2 218	1 051	986	128
59	3	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	193 302	43 977	140 881	438	3 768	3 818	260	159
60	4	УКРПРОМБАНК	196 310	20 934	167 018	210	746	3 331	3 914	157
61	5	ТАС-ІНВЕСТИБАНК	185 493	38 730	137 933	2 284	427	1 515	2 726	1 879
62	6	"НОВИЙ"	186 700	20 756	135 405	5 441	1 178	19 894	3 829	196
63	7	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	179 319	28 974	143 022	3	370	5 877	1 013	60
64	8	"АРКАДА"	175 416	26 502	115 723	14 096	4 998	8 982	5 082	34
65	9	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	182 803	6 844	152 661	4 414	2 081	14 180	2 581	42
66	10	ІНТЕРБАНК	172 022	22 924	110 860	2 710	500	32 289	2 132	607
67	11	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	182 105	55 513	96 851	2 205	1 194	26 147	96	99
68	12	"АЛЛОЖ"	178 230	16 900	130 767	7 746	5 846	975	15 992	5
69	13	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	167 072	19 438	122 108	2 741	2 411	18 042	1 780	552
70	14	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	169 179	10 887	142 553	0	764	13 596	1 270	110
71	15	ПРОМІСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	172 154	10 418	134 109	13 480	947	7 322	5 819	59
72	16	ЕЛЕКТРОН БАНК	165 002	15 358	116 925	3 671	479	27 979	289	302
									583 817 11 180 234	

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
73	17	"БАЗИС"	27 705	91 514	715	11 669	24 402	1 563	30	2 509	155 190
74	18	РЕАЛ БАНК	85 213	55 803	9 748	1 444	2 826	1 312	90	1 531	154 906
75	19	"МЕТАЛУРГ"	27 961	127 055	6 029	406	7 529	1 673	47	21 341	149 359
76	20	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	6 821	119 502	11 469	1 468	9 615	5 525	86	7 696	146 790
77	21	ЛЕГБАНК	17 126	121 199	4 664	1 705	5 185	3 705	1 333	9 319	145 589
78	22	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	22 100	102 985	10 678	4 805	2 159	928	823	2 570	141 907
79	23	УКРКОМУНБАНК	27 250	107 950	4 750	925	5 859	2 776	66	8 399	141 177
80	24	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	20 233	123 888	10	777	566	828	12	5 358	140 755
81	25	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	22 719	113 821	1	445	2 746	1 616	19	1 308	140 059
82	26	ТРАНСБАНК	26 970	111 037	1 426	223	4 659	241	48	5 579	139 025
83	27	"СИНТЕЗ"	8 842	131 283	1 178	570	2 949	1 537	966	9 231	138 045
84	28	"ДОНЕЧЧИНА"	18 286	105 125	12 647	1 973	4 295	306	12	5 857	136 788
85	29	"ІНТЕГРАЛ"	12 828	133 645	2 559	4 536	1 975	1 588	487	24 541	133 058
86	30	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 098	72 486	13 743	23 099	16 998	4 465	2 243	6 675	131 457
87	31	"МЕРКУРІЙ"	20 539	90 085	5 640	554	12 498	212	344	610	129 261
88	32	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	18 021	100 010	7 860	3 158	2 981	3 031	195	6 217	129 039
89	33	НАШ БАНК	27 462	59 494	21 521	1 503	13 098	5 134	49	2 318	125 943
90	34	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРІВНІЦТВА	10 692	91 328	1 213	1 632	18 480	202	76	3 050	120 541
91	35	ДОНБІРЖБАНК	35 939	59 338	12 816	564	16 300	532	513	10 018	116 034
92	36	"ГРАНТ"	14 199	90 233	1 754	173	10 620	362	20	4 306	113 055
93	37	РОСТОК БАНК	9 039	82 972	243	2 001	7 575	11 950	32	2 462	111 400
94	38	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	40 237	52 388	762	6 503	8 245	612	944	1 561	108 180
95	39	ІКАР-БАНК	16 348	74 037	1 726	640	13 748	1 004	106	813	106 798
96	40	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	10 749	35 501	2 254	28 870	22 101	2 735	96	669	101 139
97	41	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	7 660	87 006	0	6 115	1 015	654	24	2 383	100 092
98	42	"ПРИКАРПАТТЯ"	5 023	59 772	343	9 139	25 336	825	296	1 070	99 665
99	43	ПОЛКОМБАНК	4 049	90 820	2 980	1 124	11 802	1 921	2 732	16 666	98 762
100	44	ОХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	9 142	68 593	8 335	1 076	12 754	1 605	59	3 534	98 031
101	45	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	10 322	78 431	30	282	9 653	412	11	2 749	96 392
102	46	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	5 432	99 663	115	248	1 302	2 482	40	15 793	93 439
103	47	АВТОКРАЗБАНК	10 399	55 185	16 290	3 522	6 234	422	28	3 998	88 062
104	48	"СТОЖ"	2 711	31 415	10 594	16 084	24 145	696	153	736	85 062
105	49	"ДЕМАРК"	6 595	65 039	109	1 512	13 901	1 045	6	12 054	76 153
106	50	"КАПІТАЛ"	5 921	58 986	8 393	1 089	3 412	3 431	149	5 560	75 821
107	51	"ТК КРЕДИТ"	5 570	55 683	9 038	539	1 767	4 772	10	3 216	74 133
108	52	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	6 233	43 163	19 929	64	1 376	204	12	688	70 291
109	53	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	19 208	39 197	4 891	1 230	2 237	662	44	996	66 473
110	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	17 239	39 766	201	4 001	7 187	1 310	1 128	4 956	65 876
111	55	МІСТО-БАНК	5 657	64 366	0	2	2 713	1 777	35	8 730	65 821
112	56	АКТИВ-БАНК	19 169	44 187	328	23	1 803	126	11	10	65 637
113	57	"ПРИВАТІНВЕСТ"	24 188	33 337	9	270	2 295	1 411	507	387	61 629
114	58	"ЛЬВІВ"	5 919	42 392	443	137	11 836	374	20	1 339	59 761
115	59	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 870	34 067	14 020	306	5 470	610	54	1 608	58 767
116	60	ДІАЛОГБАНК	13 150	24 381	15 336	166	3 491	29	7	648	55 912

1												
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
117	61	ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	58 150	6 532	34 216	2 667	41	13 440	470	784	3 049	55 101
118	62	КООПІНВЕСТБАНК	55 545	8 118	36 174	0	3 450	7 179	608	17	1 565	53 980
119	63	ОДЕСА-БАНК	55 855	2 994	48 049	178	1 886	2 536	208	3	5 056	50 799
120	64	"УКООПСПІЛКА"	52 083	10 930	37 008	109	579	1 857	1 541	59	2 280	49 803
121	65	ІНВЕСТБАНК	51 448	4 785	36 975	5	2 096	5 814	1 620	162	1 983	49 465
122	66	РЕГІОН БАНК	49 841	9 682	36 661	129	116	2 964	262	48	599	49 242
123	67	"КРЕДІ СВІЄС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	48 810	11 820	34 661	0	13	447	1 807	62	0	48 809
124	68	"ГАРАНТ"	51 930	1 934	31 991	11 519	651	3 506	2 274	55	3 311	48 618
125	69	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	48 206	12 852	27 897	684	227	2 439	4 101	6	962	47 243
126	70	УКРОСПЕЦИПЕКСБАНК	59 477	1 138	14 583	21 148	9 213	9 782	3 605	7	13 574	45 903
127	71	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	49 829	16 965	16 915	2 435	368	12 808	282	56	4 272	45 557
128	72	ПВДЕНКОМБАНК	50 066	3 279	14 183	7 406	10 596	13 591	940	71	6 666	43 400
129	73	"МОРСЬКИЙ"	48 304	3 756	32 600	786	90	7 582	3 405	84	4 926	43 378
130	74	ФОРТУНА-БАНК	42 954	1 540	38 469	0	161	2 563	216	4	345	42 609
131	75	"ПОРТО-ФРАНКО"	44 616	14 825	23 511	4 426	312	1 275	253	14	2 574	42 042
132	76	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	46 163	4 576	13 692	3 834	14 453	6 110	48	3 441	4 593	41 560
133	77	"СЛАВУТИЧ"	40 879	2 509	34 885	40	31	3 293	105	15	335	40 544
134	78	"АНТАРЕС"	39 516	17 501	20 601	67	940	379	24	5	295	39 221
135	79	ЗАХІДБУДІАЗБАНК	39 146	5 132	20 014	2	82	13 334	577	4	322	38 824
136	80	ТЕХНОВАНК	45 594	3 562	27 318	7 365	40	2 091	5 214	5	8 442	37 151
137	81	"БУКОВИНА"	37 687	2 267	30 666	21	36	3 564	1 132	11	3 671	34 016
138	82	"ЮНЕКО"	42 862	28	15 562	0	11 834	10 632	4 794	11	9 801	33 061
139	83	ПРАЙМ-БАНК	34 947	2 840	31 185	284	183	390	62	3	2 658	32 289
140	84	РАДАБАНК	32 733	2 974	28 450	636	23	224	425	3	1 896	30 837
141	85	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	30 919	7 413	22 370	0	18	743	314	62	459	30 461
142	86	"ВЕЛЕС"	29 973	4 439	16 931	70	7 956	520	57	0	1 835	28 138
143	87	ОЛБАНК	36 459	426	24 558	1 849	5 139	1 317	3 167	3	9 199	27 260
144	88	"АЛЪЯНС"	31 300	3 152	26 395	1	122	517	1 085	29	4 048	27 253
145	89	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	27 795	3 903	23 198	0	3	687	0	5	1 567	26 228
146	90	АРТЕМ-БАНК	23 894	9 720	12 638	0	15	1 456	3	2	7	23 827
147	91	"СТОЛИЧНИЙ"	24 560	727	16 094	4 869	2	429	2 388	49	775	23 785
148	92	АГРОБАНК	23 784	23 593	0	0	34	104	0	52	0	23 784
149	93	КОРАЛ-БАНК	23 520	1 554	7 322	5 676	3 310	4 537	420	700	1 437	22 083
150	94	ТММ-БАНК	22 129	1 879	5 920	23	339	13 912	53	2	131	21 998
151	95	ФІНБАНК	24 379	2 680	8 482	11 060	1 399	413	251	115	2 394	21 985
152	96	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	21 000	16 780	4 014	0	206	0	0	0	80	20 920
153	97	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	24 841	169	14 273	4 590	3 494	340	1 975	1	4 743	20 099
154	98	КЛАСИКБАНК	22 100	675	13 911	1 297	244	2 170	3 610	193	2 452	19 648
155	99	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	19 795	2 273	15 066	849	437	578	589	3	575	19 220
156	100	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	18 958	511	17 516	0	5	368	557	1	2 589	16 369
157	101	"ФЕБ"	19 685	511	16 161	0	1 892	905	207	8	5 269	14 415
Усього по групі			9 395 550	1 354 894	6 442 425	419 255	265 354	711 388	177 728	24 506	473 291	8 922 259
Усього по банках			67 773 519	9 043 430	46 735 598	4 401 955	1 410 112	4 926 289	936 897	319 239	3 877 473	63 896 045

Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2003 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Зобов'язання (усього)	Кошти НБУ	Кошти бюджету і позабюджетних фондів	Кореспондентські рахунки інших банків	Міжбанківські кредити і депозити	Кредити, отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	Кошти суб'єктів господарювання	Вклади фізичних осіб	Цінні папери власного боргу	Субординований борг	Нараховані витрати до сплати	Інші зобов'язання
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Група I														
1	1	ПРИВАТБАНК	5 646 913	62 819	35 134	66 648	274 941	9 776	2 049 268	2 605 836	17 219	70 000	33 257	422 013
2	2	"АВАЛЬ"	5 378 877	74 217	553 620	61 213	163 002	64 115	1 977 918	2 283 078	2	12 000	40 466	149 245
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	4 293 320	121 500	105 710	9 896	96	0	2 197 033	1 761 540	21 255	0	12 879	63 412
4	4	ОЩАДБАНК	4 152 467	0	370 474	735	8 309	0	815 517	2 814 298	4 850	0	65 045	73 238
5	5	УКРЕКОІМБАНК	2 720 595	473 118	30 428	7 295	125 088	329 258	919 939	785 799	0	0	3 304	46 385
6	6	УКРСОЦБАНК	2 688 852	190 000	184 502	73 440	130 796	0	1 187 540	853 214	13 488	0	16 054	39 818
7	7	УКРСИББАНК	1 726 958	9 900	63 186	43 372	172 412	0	793 415	449 326	24 548	82 859	26 866	61 073
8	8	"НАДРА"	1 352 126	104 908	6 980	20 643	199 620	37 486	215 082	489 618	221 581	25 496	13 613	17 119
9	9	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	1 299 713	0	0	14 729	818 487	79 986	232 490	42 191	50 462	53 324	3 220	4 824
10	10	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1 028 136	0	126	24 235	185 675	44 203	367 000	370 122	16 291	0	5 806	14 679
Усього по групі			30 267 956	1 036 462	1 350 161	322 207	2 078 405	564 805	10 735 201	12 455 022	369 696	243 679	220 511	891 805
Група II														
11	1	БРОКБІЗНЕСБАНК	1 007 283	0	10 505	28 902	92 875	0	563 810	215 725	0	35 000	1 715	58 751
12	2	ПРАВЕКО-БАНК	874 063	0	2 469	10	173 118	10 685	226 421	364 607	1	37 327	8 305	51 140
13	3	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	879 983	0	446	19 089	66 458	11 685	323 482	413 005	20 451	0	9 000	16 387
14	4	"ПІВДЕННИЙ"	812 263	24 200	96	2 529	67 792	0	399 810	263 198	45	11 198	4 794	38 680
15	5	СІПБАНК (УКРАЇНА)	768 244	46 000	0	913	503 344	0	209 550	4 568	0	0	1 484	2 385
16	6	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	736 047	1 440	1 826	2 735	99 145	0	179 457	412 301	0	0	13 996	25 346
17	7	КРЕДИТПРОМБАНК	664 073	5 800	0	69 895	28 675	0	190 364	290 904	8 800	37 327	15 308	17 000
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	649 517	0	0	13 331	349 344	0	233 113	14 893	0	28 795	3 012	7 028
19	9	"ФОРУМ"	548 599	21 050	1 095	37 598	124 013	4 212	193 682	151 197	867	0	6 318	8 567
20	10	ВАБАНК	536 176	36 326	88	3 882	48 025	5 946	246 096	146 040	5 701	21 571	6 112	16 390
21	11	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	498 122	0	0	6 311	80 390	0	193 800	126 566	53 724	15 464	2 650	19 217
22	12	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	517 561	11 051	0	42 891	180 703	3 396	88 567	155 526	12 615	10 665	2 464	9 682
Усього по групі			8 491 910	145 868	16 325	228 086	1 813 854	35 884	3 048 132	2 558 530	102 203	197 346	75 157	270 525
Група III														
23	1	ДОНГОРБАНК	334 509	9 000	1 821	33 994	86 512	0	111 671	84 428	0	0	799	6 283
24	2	"ХРЕЩАТИК"	404 508	0	182 588	97	11 888	0	73 212	96 856	10 499	0	2 112	27 307
25	3	МТ-БАНК	346 440	0	1 612	0	0	0	248 304	89 274	0	0	1 559	5 691
26	4	УКРГАЗБАНК	389 360	0	17	46 542	36 271	0	153 687	145 342	0	0	2 584	4 917
27	5	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	329 540	0	0	16 273	70 065	0	79 347	118 413	31 941	0	4 532	8 968
28	6	МОРОСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	398 864	0	22 539	0	24 330	0	237 110	50 594	0	32 528	176	31 538
29	7	АЛЬФА-БАНК	357 476	0	0	21 823	134 576	0	69 335	23 388	69 595	36 260	1 438	1 062
30	8	"МРІЯ"	365 568	0	3 158	3 614	17 886	0	159 207	166 188	313	9 753	2 607	2 862

Група IV													
Група IV													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
31	9	ХФБ БАНК УКРАЇНА	0	0	26 663	152 974	114 017	33 288	2 226	0	27 664	1 392	1 965
32	10	ЕКОПРЕС-БАНК	0	0	0	113 009	0	125 391	29 426	0	0	834	5 829
33	11	УКРІВБАНК	0	2 861	5 026	2 686	0	155 924	125 769	0	10 665	1 187	7 712
34	12	УКРГАЗПРОМБАНК	0	0	1 667	101 369	0	136 878	20 789	0	0	1 129	53 261
35	13	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	0	18	34 209	31 079	0	75 460	165 171	14 880	7 873	3 028	2 982
36	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	0	17 292	2 488	21 130	0	204 759	17 751	10 100	0	475	15 568
37	15	"ДІАМАНТ"	0	0	53 009	108 766	0	61 946	27 984	0	0	805	568
38	16	"КІЇВ"	9 000	3 965	17 864	32 306	0	165 754	49 376	0	0	1 360	3 298
39	17	МЕТАБАНК	0	34 488	0	41 045	0	153 006	26 316	0	9 600	425	19 701
40	18	ТАС-КОМЕРЦБАНК	0	0	7	36 677	0	123 718	69 304	55	6 000	2 284	6 070
41	19	БАНК КРЕДІ ЛОНЕ УКРАЇНА	0	0	46	61 855	0	166 946	2 387	0	0	459	32 796
42	20	АВТОЗАБАНК	0	78	0	53 432	0	98 272	71 021	0	0	739	711
43	21	ЕКОПОБАНК	0	0	1	26 568	5 332	73 264	64 868	4 086	9 332	1 920	2 818
44	22	ПРЕМ'ЄРБАНК	521	0	359	34 496	0	95 140	45 348	13 638	6 653	1 768	1 170
45	23	ЕНЕРГОБАНК	1 229	0	0	0	0	124 128	91 507	0	0	1 828	6 328
46	24	"ДНІСТЕР"	0	33 585	6 702	22 863	0	26 701	109 504	5 001	5 332	4 659	3 908
47	25	"НРБ-УКРАЇНА"	0	0	0	91 537	0	52 149	15 103	5 880	0	953	1 989
48	26	ЗАХІДНОКОМБАНК	0	3 227	20 329	23 366	0	67 493	81 887	3 529	0	1 964	2 807
49	27	ІМЕКОБАНК	0	4 519	0	7 133	0	48 096	109 257	56	10 666	2 308	797
50	28	"КІЇВСЬКА РУСЬ"	8 060	107	0	31 568	0	85 531	69 419	1 666	2 000	2 149	3 507
51	29	"АХІО"	6 292	76	6 411	48 265	3 691	64 124	38 866	0	0	1 595	3 542
52	30	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	0	0	1 121	13 155	0	112 516	31 044	9 000	10 000	859	1 564
53	31	ФАКТОРІАЛ-БАНК	0	0	0	14 911	0	59 143	79 076	0	0	3 796	7 062
54	32	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	0	0	37 338	41 503	0	79 825	22 929	0	0	661	1 397
55	33	ПРОМЕКОНОМБАНК	0	0	10 369	14 545	0	94 463	38 712	3 000	5 066	957	14 788
56	34	ПОЛТАВА-БАНК	0	22 048	0	15 000	0	43 778	78 642	2 806	2 683	2 252	2 670
Усього по групі			9 001 838	333 800	345 950	1 523 646	123 041	3 653 957	2 258 163	186 037	192 074	57 592	293 487
Група IV													
57	1	"ТАВРИКА"	0	0	0	52 224	0	31 380	56 470	0	0	2 083	786
58	2	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	0	0	27 723	45 696	0	47 496	22 537	15 146	7 465	908	3 857
59	3	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	0	0	33 620	4 914	0	52 579	31 957	70	11 198	388	863
60	4	УКРПРОМБАНК	0	0	22	3 980	0	78 913	59 873	0	12 798	2 079	332
61	5	ТАС-ІНВЕСТБАНК	0	0	6 711	94 440	0	31 301	13 301	0	0	798	4 352
62	6	"НОВИЙ"	0	0	6	11 095	0	72 741	62 054	0	0	2 392	1 022
63	7	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	0	1 863	0	2 000	0	76 742	51 276	0	7 000	362	2 789
64	8	"АРКАДА"	0	0	0	0	0	11 946	34 883	0	0	148	78 354
65	9	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	3 500	0	0	28 864	0	29 060	53 064	0	0	1 217	3 486
66	10	ІНТЕРБАНК	0	0	13 864	39 249	0	29 413	47 065	785	0	1 374	454
67	11	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	0	0	0	9 000	0	7 293	1 033	44 951	0	1	1 822
68	12	"АЛЛОНХ"	0	0	15 358	53 315	0	30 998	14 470	0	0	572	146
69	13	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	0	54	0	9 639	0	65 645	48 381	0	0	1 465	4 252
70	14	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	0	0	0	10 271	88 435	13 701	6 650	0	0	886	982
71	15	ПРОМІСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	0	0	6	40 345	9 865	43 008	7 430	1 000	15 997	608	2 585
72	16	ЕЛЕКТРОН БАНК	0	0	1 276	14 301	0	47 822	48 270	0	0	1 281	806
73	17	"БАЗИС"	0	1 876	0	0	0	107 465	11 264	0	7 500	295	804

1														
74	18	РЕАЛ БАНК	125 632	78 429	0	3 201	0	24 133	18 923	0	0	302	645	
75	19	"МЕТАЛУРГ"	83 747	0	0	25	0	32 517	48 008	0	0	990	2 207	
76	20	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	121 483	0	379	0	31 221	17 216	63 223	0	7 000	1 857	587	
77	21	ЛЕГБАНК	117 084	0	0	0	1 669	56 802	47 832	1 800	4 986	1 199	2 796	
78	22	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	111 210	0	0	32 663	26 605	44 951	5 779	0	0	616	596	
79	23	УКРКОМУНБАНК	119 739	0	12 588	0	21 835	27 957	50 465	0	4 799	1 378	718	
80	24	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	98 817	0	0	0	18 829	60 665	18 200	0	0	284	839	
81	25	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	109 190	0	0	3	0	64 016	43 668	20	500	767	216	
82	26	ТРАНСБАНК	97 982	0	6 911	374	12 700	61 632	14 948	0	701	329	387	
83	27	"СИНТЕЗ"	93 304	0	10	2 562	16 800	27 787	43 898	447	0	888	913	
84	28	"ДОНЕЧЧИНА"	104 363	0	0	1 012	18 397	35 006	38 437	501	0	465	10 544	
85	29	"ІНТЕГРАЛ"	103 973	0	0	1	43 436	31 799	26 081	0	0	557	2 099	
86	30	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	98 759	0	10 802	494	23 356	24 113	37 965	0	0	540	1 490	
87	31	"МЕРКУРІЙ"	97 682	0	1	0	0	72 163	18 629	0	5 660	880	350	
88	32	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	106 409	0	158	3 202	18 685	69 143	9 356	0	5 267	507	91	
89	33	НАШ БАНК	96 094	0	0	3 300	38 315	11 427	41 772	0	0	1 071	149	
90	34	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	92 410	0	3 055	0	1 000	55 760	31 113	0	0	774	708	
91	35	ДОНІРЖБАНК	84 520	0	0	1 515	0	47 315	173	15 997	12 265	34	7 220	
92	36	"ГРАНТ"	76 569	0	1 687	718	2 000	38 373	32 981	0	0	88	723	
93	37	РОСТОК БАНК	86 645	0	1 332	0	30 167	36 966	15 302	0	2 666	190	22	
94	38	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	87 737	0	0	0	0	52 854	30 664	0	800	763	2 656	
95	39	ІКАР-БАНК	78 977	0	0	9	0	32 475	43 335	0	0	395	2 763	
96	40	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	70 785	0	0	155	18 936	14 451	35 055	0	0	384	1 805	
97	41	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	73 069	0	0	0	13 200	41 739	16 730	0	500	235	695	
98	42	"ПРИКАРПАТТЯ"	71 371	1 100	811	0	4 541	13 377	50 156	0	0	447	939	
99	43	ПОЛКОМБАНК	64 212	0	2 244	0	4 733	23 181	33 556	0	0	372	126	
100	44	ОСІДНЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	70 830	0	0	0	15 518	21 652	27 182	0	5 332	718	428	
101	45	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	66 314	0	0	3 701	18 479	36 155	7 725	0	0	63	192	
102	46	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	72 653	0	0	287	3 960	17 671	37 887	15	7 999	1 232	3 603	
103	47	АВТОКРАЗБАНК	57 391	437	15	0	1 679	33 145	13 105	4 200	3 299	468	1 045	
104	48	"СТОК"	56 754	0	0	0	17 019	8 036	30 284	0	0	1 393	42	
105	49	"ДЕМАРК"	51 145	0	0	0	3 000	16 787	29 285	0	1 500	474	99	
106	50	"КАПІТАЛ"	54 938	0	0	1	4 143	20 497	19 376	0	7 798	1 187	1 931	
107	51	"ТК КРЕДИТ"	46 631	0	0	0	17 861	15 359	12 812	0	0	229	370	
108	52	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	46 358	0	0	0	3 000	21 744	13 651	0	6 900	522	541	
109	53	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	49 443	0	0	10 103	3 126	17 062	11 909	0	6 398	421	425	
110	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО- ТОРГОВИЙ БАНК	45 067	0	0	5 043	7 773	13 805	7 412	0	10 046	195	792	
111	55	МІСТО-БАНК	39 587	2 300	0	14 901	9 253	12 652	320	0	0	80	81	
112	56	АКТИВ-БАНК	41 903	0	0	0	10 398	18 163	8 703	0	0	69	4 570	
113	57	"ПРИВАТІНВЕСТ"	39 159	0	0	0	1 657	5 482	20 547	0	10 000	131	1 342	
114	58	"Львів"	39 914	0	147	0	12 218	8 689	18 115	0	0	483	262	
115	59	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	29 870	0	0	0	5 759	17 638	5 574	0	0	165	734	
116	60	ДІАЛОГБАНК	26 776	0	0	5 622	6 000	14 670	304	100	0	40	39	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

117	61	ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	22 350	0	0	1	4 500	0	4 633	10 833	0	0	211	2 172
118	62	КООПІНВЕСТБАНК	41 715	0	3 679	0	3 000	0	10 428	18 838	0	5 200	117	453
119	63	ОДЕСА-БАНК	30 891	0	0	0	21 800	0	5 495	3 315	0	0	13	268
120	64	"УКОПСПІЛКА"	37 767	0	0	0	0	0	15 894	3 842	0	4 000	165	14 067
121	65	ІНВЕСТБАНК	33 139	0	0	0	2 200	0	16 691	9 972	0	3 872	51	353
122	66	РЕГІОН БАНК	24 494	0	145	0	150	0	13 302	9 549	0	0	35	1 312
123	67	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	3 162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 162
124	68	"ГАРАНТ"	29 608	0	0	0	1 093	0	3 793	12 521	0	0	252	11 960
125	69	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	20 064	0	0	0	8 818	0	463	658	0	9 598	39	478
126	70	УКРСПЕЦІМПЕКОБАНК	25 010	0	0	0	3 800	0	1 132	113	0	0	112	19 852
127	71	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	8 389	0	0	27	0	0	4 512	3 277	0	0	28	525
128	72	ПІВДЕНКОМБАНК	28 965	0	0	2 205	5 000	0	3 443	5 345	0	0	238	12 734
129	73	"МОРСЬКИЙ"	20 668	0	0	12	1 900	0	11 323	6 585	0	0	54	794
130	74	ФОРТУНА-БАНК	16 804	0	0	0	7 818	0	1 132	2 106	0	0	20	5 728
131	75	"ПОРТО-ФРАНКО"	27 355	0	0	0	0	0	4 431	16 128	0	1 875	205	4 716
132	76	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	12 659	0	1 358	0	0	0	6 493	2 294	0	0	144	2 371
133	77	"СЛАВУТИН"	22 279	0	0	0	4 755	0	7 263	9 954	0	0	198	110
134	78	"АНТАРЕС"	15 591	0	0	0	1 218	0	2 812	531	0	5 598	38	5 344
135	79	ЗАХІДБУДІАЗБАНК	21 563	0	0	0	0	0	3 450	17 603	0	0	219	291
136	80	ТЕХНОБАНК	22 861	0	0	4 346	1 727	0	5 795	2 650	5	7 500	810	28
137	81	"БУКОВИНА"	6 811	0	0	0	0	0	2 152	0	0	4 590	61	8
138	82	"ЮНЕКС"	14 622	0	0	7	0	0	816	7	327	0	930	12 535
139	83	ПРАЙМ-БАНК	17 139	0	0	0	5 104	0	887	7 658	0	0	56	3 434
140	84	РАДАБАНК	13 392	0	0	0	0	0	2 095	9 194	0	1 800	277	26
141	85	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	2 729	0	0	0	0	0	2 398	300	0	0	0	31
142	86	"ВЕЛЕС"	12 793	0	0	0	3 800	0	4 247	617	0	0	28	4 100
143	87	ОЛБАНК	11 387	0	0	0	0	0	8 003	2 252	0	0	146	985
144	88	"АЛЪЯНС"	9 602	0	0	0	0	0	1 482	7 901	0	0	202	17
145	89	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	10 925	0	0	0	1 600	0	4 971	2 305	0	2 000	1	48
146	90	АРТЕМ-БАНК	18 315	0	0	0	0	0	7 449	26	0	0	0	10 840
147	91	"СТОЛИЧНИЙ"	8 198	0	0	0	1 500	0	2 510	354	0	3 793	0	40
148	92	АГРОБАНК	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19
149	93	КОРАЛ-БАНК	4 208	0	0	0	1 793	0	1 027	471	0	800	34	83
150	94	ТІММ-БАНК	5 415	0	0	0	0	0	4 300	214	0	889	1	11
151	95	ФІНБАНК	5 094	0	0	0	0	0	3 216	1 148	0	0	33	698
152	96	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	4 944	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 944
153	97	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	3 477	0	0	0	700	0	1 050	1 166	0	500	44	17
154	98	КЛАСИКБАНК	1 903	0	0	0	0	0	1 047	685	0	0	22	148
155	99	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	8 967	0	0	0	0	0	61	0	0	2 790	16	6 100
156	100	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	517	0	0	0	0	0	494	2	0	0	0	21
157	101	"ФЕБ"	4 252	0	0	0	0	0	418	2	0	3 700	67	85
Усього по групі			6 150 915	85 766	49 113	194 077	988 879	93 300	2 265 625	1 820 655	85 363	224 878	45 999	297 359
Усього по банках			53 912 619	1 302 187	1 749 399	1 090 320	6 404 784	817 030	19 702 916	19 092 370	743 300	857 977	399 160	1 753 176

Структура балансового капіталу банків України за станом на 01.01.2003 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по гру- пі	Назва банку	Балан- совий капітал	Статутний капітал						Емісійні різниці	Загальні резерви	Резерв- ний фонд	Результат поточного року	Результати переоцінки основних засобів та нематері- альних активів
				Усього	У тому числі			6						
					сплачений зарєєстро- ваний ста- тутний капітал	власні акції банку, придбані в акціо- нерів	дивіденди, спрямовані на збільшен- ня статут- ного фонду							
1				2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Група I														
1	1	ПРИВАТБАНК	549 446	260 000		260 000	0	0	0	500	65 000	3 083	150 789	70 074
2	2	"АВАЛЬ"	599 398	496 962		500 000	3 038	0	0	0	14 425	77 010	4 367	6 634
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	828 277	200 174		200 175	1	0	0	0	44 132	435 084	78 318	70 570
4	4	ОЩАДБАНК	240 162	100 000		100 000	0	0	0	0	96 493	9 920	1 804	31 945
5	5	УКРЕКСІМБАНК	414 232	196 000		196 000	0	0	0	58 006	31 918	579	13 196	114 534
6	6	УКРООЦБАНК	418 374	66 766		70 000	3 234	0	958	0	15 348	246 487	30 733	58 082
7	7	УКРОІВБАНК	171 401	90 000		90 000	0	0	0	0	4 753	51 868	7 771	17 009
8	8	"НАДРА"	195 644	54 940		54 940	0	0	82 864	0	3 974	41 013	12 450	403
9	9	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	163 609	145 036		145 036	0	0	2 754	7 278	383	0	8 157	0
10	10	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	332 199	23 000		23 000	0	0	98 129	0	7 427	154 444	8 990	40 209
Усього по групі				3 912 742	1 632 878	1 639 151	6 273	0	184 705	65 784	283 853	1 019 488	316 574	409 459
Група II														
11	1	БРОКБІЗНЕСБАНК	135 738	70 497		70 497	0	0	13	0	7 124	23 505	5 538	29 061
12	2	ПРАВЕКС-БАНК	91 433	68 460		60 000	0	8 460	672	0	2 663	16 304	3 226	108
13	3	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	71 895	36 245		36 245	0	0	0	0	2 499	23 035	8 763	1 352
14	4	"ПІВДЕННИЙ"	74 903	57 810		57 810	0	0	0	0	1 156	3 871	12 066	0
15	5	ОПІБАНК (УКРАЇНА)	104 493	50 000		50 000	0	0	17 090	0	2 124	12 922	22 357	0
16	6	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	124 038	143 458		143 549	92	0	27	0	1 196	-21 795	1 152	0
17	7	КРЕДИТПРОМБАНК	145 286	109 000		109 000	0	0	902	13 839	10 847	0	10 697	0
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	67 394	47 750		47 750	0	0	0	0	489	9 288	9 867	0
19	9	"ФОРУМ"	77 460	60 000		60 000	0	0	0	0	1 942	10 173	5 340	6
20	10	ВАБАНК	74 358	49 996		50 000	4	0	5 264	0	10 750	1 971	2 470	3 906
21	11	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	97 744	67 706		67 706	0	0	0	0	2 040	24 254	3 745	0
22	12	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	56 204	26 816		26 816	0	0	41	0	14 900	8 344	2 004	4 099
Усього по групі				1 120 944	787 737	779 372	96	8 460	24 009	13 839	57 730	111 872	87 225	38 532
Група III														
23	1	ДОНГОРБАНК	153 081	112 500		112 500	0	0	0	0	8 469	748	31 363	0
24	2	"ХРЕЩАТИК"	73 256	60 000		60 000	0	0	0	0	8 206	0	5 050	0
25	3	МТ-БАНК	127 625	54 354		54 354	0	0	0	0	26 379	29 559	17 332	0
26	4	УКРГАЗБАНК	78 072	61 854		64 568	2 714	0	2 025	0	10 896	1 711	1 269	319
27	5	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	132 399	100 000		100 000	0	0	0	0	18 126	6 290	7 866	88
28	6	МОРОСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	62 704	23 816		23 816	0	0	14 016	0	13 273	9 862	1 493	244

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
29	7	АЛЬФА-БАНК	73 678	73 000	73 000	0	0	0	356	29	283	4
30	8	"ІРІЯ"	63 917	29 358	29 358	0	0	0	6 505	11 854	15 662	499
31	9	ХФБ БАНК УКРАЇНА	47 884	48 221	48 221	0	0	0	319	-5 414	3 987	0
32	10	ЕКОПРЕС-БАНК	119 436	43 740	44 075	335	0	0	5 736	30 493	39 458	8
33	11	УКРІВБАНК	77 642	40 000	40 000	0	0	12	5 000	-26 255	10 600	48 285
34	12	УКРГАЗПРОМБАНК	62 322	18 200	18 200	0	0	0	2 656	29 218	12 248	0
35	13	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	40 723	30 000	30 000	0	0	0	154	2 893	1 084	6 592
36	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	79 626	40 234	13 411	0	26 823	0	2 237	14 942	21 506	565
37	15	"ДІАМАНТ"	103 716	100 000	100 000	0	0	0	2 317	125	1 274	0
38	16	"КІЛІВ"	61 724	41 823	42 000	377	0	0	8 008	0	5 199	6 893
39	17	МЕГАБАНК	57 868	32 784	34 852	2 068	0	0	1 629	21 203	2 227	25
40	18	ТАС-КОМЕРЦБАНК	56 083	42 500	42 500	0	0	0	1 979	10 710	870	25
41	19	БАНК КРЕДІ ЛОНЕ УКРАЇНА	33 610	22 281	22 281	0	0	0	2 171	5 189	3 989	0
42	20	АВТОАЗІАБАНК	39 801	14 079	14 102	22	0	0	1 509	16 624	5 420	2 189
43	21	ЕКОСПОБАНК	70 666	26 895	26 895	0	0	0	881	34	9 438	33 618
44	22	ПРЕМ'ЄРБАНК	58 824	45 000	45 000	0	0	0	3 961	661	482	8 730
45	23	ЕНЕРГОБАНК	27 912	26 443	26 451	8	0	0	5 258	7 898	-17 039	4 369
46	24	"ДНІСТЕР"	30 973	27 500	27 500	0	0	0	236	1 371	1 865	0
47	25	"НРБ-УКРАЇНА"	76 674	75 573	75 573	0	0	0	3	57	1 041	0
48	26	ЗАХІДНОКОМБАНК	34 968	18 500	18 500	0	0	0	388	4 102	2 329	9 650
49	27	ІМЕКСБАНК	51 443	43 320	43 320	0	0	0	4 798	739	2 586	0
50	28	"КІЛІВСЬКА РУБЬ"	27 172	19 330	19 330	0	0	0	523	2 443	577	4 299
51	29	"АХІО"	55 061	10 540	10 581	41	0	4	3 737	32 160	7 337	1 284
52	30	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	48 235	28 613	28 613	0	0	10 986	6 030	0	2 606	0
53	31	ФАКТОРІАЛ-БАНК	61 161	27 111	27 112	0	0	0	1 136	91	902	31 922
54	32	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	31 090	22 965	22 965	0	0	0	366	6 360	1 398	0
55	33	ПРОМЕКОНОМБАНК	25 367	21 667	21 700	33	0	13	2 877	98	711	0
56	34	ПОЛТАВА-БАНК	33 912	13 150	13 300	150	0	0	2 907	6 503	2 172	9 180
Усього по групі			2 178 396	1 394 932	1 373 857	5 748	26 823	27 672	159 028	222 289	204 594	168 788
Група IV												
57	1	"ТАВРИКА"	47 843	41 352	41 352	0	0	0	5 080	258	974	0
58	2	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	18 653	15 000	15 000	0	0	0	151	2 881	622	0
59	3	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	52 569	41 155	41 155	0	0	9 540	472	0	1 337	95
60	4	УКРПРОМБАНК	28 579	24 900	24 900	0	0	0	907	1 787	985	0
61	5	ТАС-ІНВЕСТБАНК	30 650	27 973	27 973	0	0	0	3 513	-2 117	1 180	0
62	6	"НОВИЙ"	31 809	30 000	30 000	0	0	0	412	-1 072	66	2 403
63	7	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	33 377	10 074	10 085	12	0	0	1 414	16 033	5 856	0
64	8	"АРКАДА"	44 821	33 200	34 744	1 544	0	13	1 132	3 447	7 016	13
65	9	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	49 201	45 575	55 000	9 425	0	0	151	1 562	1 214	699
66	10	ІНТЕРБАНК	35 782	30 000	30 000	0	0	0	364	3 646	1 447	326
67	11	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	102 328	84 106	84 964	258	0	0	1 370	0	3 458	13 394
68	12	"АЛЛОНЖ"	51 125	50 000	50 000	0	0	0	379	477	269	0
69	13	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	35 056	31 260	35 041	3 781	0	6	141	2 419	1 230	0
70	14	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	48 464	47 679	47 679	0	0	778	0	-3 444	3 451	0
71	15	ПРОМІСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	39 069	35 000	35 000	0	0	609	1 228	0	2 232	0

1													2													3													4													5													6													7													8													9													10													11													12																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
72	16	ЕЛЕКТРОН БАНК													45 643	20 680	20 680	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
116	60	ДІАЛОГБАНК	29 136	29 000	0	0	0	86	45	-874	679	0
117	61	ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	32 751	25 648	6 000	0	0	0	629	1 497	52	4 925
118	62	КООПІНВЕСТБАНК	12 266	10 500	0	0	0	0	343	62	62	1 298
119	63	ОДЕСА-БАНК	19 908	15 000	0	0	0	0	397	297	4 203	11
120	64	"УКООПОПІЛКА"	12 086	9 583	0	0	0	0	106	1 588	487	292
121	65	ІНВЕСТБАНК	16 827	14 780	0	0	0	0	1 301	926	-681	1
122	66	РЕГІОН БАНК	24 748	15 000	0	0	19	0	1 016	4 883	2 205	1 625
123	67	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	45 647	28 275	0	0	0	0	958	13 147	3 268	0
124	68	"ГАРАНТ"	19 010	17 901	0	0	0	0	266	2 335	-2 599	1 107
125	69	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	27 189	25 082	0	0	0	0	742	54	1 273	38
126	70	УКРОПЦІМПЕКОБАНК	20 893	25 000	0	0	414	0	1 951	8 101	-14 572	0
127	71	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	37 188	23 592	0	0	1 447	0	8 287	3 243	364	254
128	72	ПІВДЕНКОМБАНК	14 435	12 149	0	0	0	0	559	-88	-5 333	7 149
129	73	"МОРСЬКИЙ"	22 710	14 852	0	0	0	0	350	1 871	55	5 581
130	74	ФОРТУНА-БАНК	25 805	24 973	0	0	0	0	0	0	832	0
131	75	"ПОРТО-ФРАНКО"	14 687	13 214	0	0	0	0	438	746	289	0
132	76	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	28 901	22 432	0	0	0	0	178	2 163	122	4 006
133	77	"СЛАВУТИЧ"	18 266	17 138	23	0	17	0	613	0	497	0
134	78	"АНТАРЕС"	23 680	23 500	0	0	0	0	1	0	129	0
135	79	ЗАХІДБУДІАЗБАНК	17 261	9 505	0	0	0	0	141	0	452	7 183
136	80	ТЕХНОБАНК	14 290	20 026	0	0	0	0	510	245	-6 517	27
137	81	"БУКОВИНА"	27 205	22 500	0	0	0	0	3 654	0	1 051	0
138	82	"ЮНЕКО"	18 439	11 561	0	0	4 161	0	1 054	-10 272	2 399	9 536
139	83	ПРАЙМ-БАНК	15 150	15 000	0	0	0	0	78	0	72	0
140	84	РАДАБАНК	17 445	15 835	0	1 035	0	0	955	0	655	0
141	85	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	27 732	27 500	0	0	0	0	0	0	232	0
142	86	"ВЕЛЕС"	15 345	15 000	0	0	0	0	33	305	7	0
143	87	ОЛБАНК	15 873	5 097	2 686	0	0	0	711	10 024	40	0
144	88	"АЛЪЯНС"	17 651	16 239	261	0	0	0	1 006	192	214	1
145	89	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	15 304	13 054	0	0	0	140	402	0	1 707	0
146	90	АРТЕМ-БАНК	5 512	5 500	0	0	0	0	0	0	12	0
147	91	"СТОЛИЧНИЙ"	15 887	13 835	0	0	0	0	278	1 375	294	5
148	92	АГРОБАНК	23 765	23 750	0	0	0	0	0	0	15	0
149	93	КОРАЛ-БАНК	17 875	11 259	0	0	0	0	537	5 641	-129	567
150	94	ТММ-БАНК	16 584	16 000	0	0	95	0	210	5	273	0
151	95	ФІНБАНК	16 891	16 000	0	0	0	9	359	360	164	0
152	96	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	15 976	16 056	0	0	0	0	0	0	-80	0
153	97	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	16 822	12 081	1 340	0	3 365	0	401	1 801	-1 027	0
154	98	КЛАСИКБАНК	17 745	17 000	0	0	0	0	396	834	15	0
155	99	ІНВЕСТ-КРИБАС БАНК	10 253	10 142	0	351	0	0	73	51	-186	173
156	100	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	15 852	15 356	0	0	0	0	150	827	19	0
157	101	"ФЕБ"	10 163	7 500	0	0	0	0	636	2 102	-661	586
Усього по групі		2 771 344	2 182 573	2 210 821	29 633	1 385	28 463	2 180	101 920	206 549	76 133	173 526
Усього по банках		9 983 426	5 998 120	6 003 202	41 750	36 668	264 850	82 927	602 531	1 560 198	684 515	790 256

Доходи і витрати у розрізі банків України за станом на 01.01.2003 р.

Тис. грн.

№ п/п групи	Назва банку	Доходи, у тому числі						Витрати, у тому числі										Чистий прибуток (збиток)	
		Усього	Процентні доходи	Комісійні доходи	Результат від торговельно-операційних операцій	Інші банківські операційні доходи	Інші небанківські операційні доходи	Повернення списаних активів	Непередбачені доходи	Усього	Процентні витрати	Комісійні витрати	Інші банківські операційні витрати	Інші небанківські операційні витрати	Відрахування в резерви та списання сумнівних активів	Непередбачені витрати	Податок на прибуток		
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
		Група I																	
1	ПРИВАТБАНК	1 293 369	763 958	299 574	164 735	9 515	32 332	23 256	0	1 142 580	482 474	20 031	64 426	450 658	119 508	0	5 483	150 789	
2	"АВАЛЪ"	1 128 526	732 858	345 123	39 206	8 003	1 403	1 887	45	1 124 159	395 661	26 697	68 496	578 763	51 617	0	2 926	4 367	
3	ПРОМІНВЕСТБАНК	1 046 430	650 894	355 116	25 314	8 370	2 865	3 870	0	968 112	350 985	22 070	39 605	444 394	58 682	0	52 375	78 318	
4	ОЩАДБАНК	648 417	394 354	219 447	25 557	6 031	2 003	1 025	0	646 614	184 121	17 370	45 684	354 869	44 548	17	5	1 804	
5	УКРЕКОМБАНК	426 612	292 755	108 842	21 667	3 897	965	475	11	413 417	131 565	10 154	4 677	157 679	101 334	0	8 008	13 196	
6	УКРСОЦБАНК	531 374	328 065	164 684	22 108	5 699	2 431	10 387	0	500 641	136 328	7 916	17 347	282 208	46 705	0	10 137	30 733	
7	УКРСІМБАНК	270 305	190 972	44 791	19 404	14 735	403	0	0	262 535	109 068	2 363	31 157	114 988	775	0	4 193	7 771	
8	"НАДРА"	213 554	164 044	26 909	17 968	2 357	57	372	1 847	201 104	105 027	5 616	25 062	53 694	10 972	227	506	12 450	
9	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	145 705	97 626	23 263	24 598	178	40	0	0	137 547	42 795	40 226	5 880	20 006	23 232	0	5 429	8 157	
10	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	193 321	117 536	52 161	9 925	9 126	954	3 619	0	184 331	49 390	5 580	6 033	98 314	22 584	0	2 448	8 990	
Усього по групі		5 897 013	3 731 002	1 037 911	370 452	67 912	43 452	44 890	1 903	5 581 039	1 987 415	158 014	308 340	2 555 572	479 937	244	91 511	310 574	
		Група II																	
11	БРОКБІЗНЕСБАНК	152 966	84 130	16 480	49 721	2 207	426	0	2	147 428	90 273	1 266	1 922	26 762	24 094	0	3 111	5 536	
12	ПРАВЕКС-БАНК	156 997	85 443	55 057	8 822	6 370	399	907	0	153 770	57 436	3 319	12 858	79 537	144	0	478	3 226	
13	"ФІНАНС ТА КРЕДИТ"	161 205	94 047	31 601	8 120	21 283	139	6 015	1	152 441	80 826	4 579	4 426	55 590	6 085	0	936	8 763	
14	"ПІВДЕННИЙ"	163 736	125 476	33 317	4 671	203	70	0	0	151 670	62 804	2 982	12 249	33 079	33 661	3	6 994	12 066	
15	СПІВАНК (УКРАЇНА)	62 085	40 541	6 593	14 085	815	50	0	0	39 728	8 340	1 689	371	16 879	1 990	0	10 479	22 357	
16	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	147 050	106 533	29 569	9 098	1 619	81	126	24	145 899	62 456	3 879	5 527	50 727	19 463	0	3 846	1 152	
17	КРЕДИТПРОМБАНК	132 398	107 575	19 249	4 315	1 023	69	166	0	121 701	72 309	1 288	3 702	25 869	17 039	0	1 494	10 697	
18	ІНГ БАНК УКРАЇНА	48 040	23 619	16 132	7 749	278	4	0	257	38 173	7 174	2 035	3 534	20 048	1 001	0	4 381	9 867	
19	"ФОРУМ"	78 190	66 892	8 788	1 790	166	532	0	22	72 851	34 481	1 356	2 507	22 800	7 423	0	4 284	5 340	
20	ВАБАНК	71 250	49 178	17 572	3 866	361	273	0	0	68 780	30 032	1 761	1 617	26 349	7 758	0	1 264	2 470	
21	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	77 362	60 486	11 107	4 803	948	20	0	0	73 618	38 862	2 089	1 741	21 248	13 026	0	1 852	3 745	
22	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	71 660	42 814	8 787	13 557	6 483	20	0	1	69 656	49 100	875	1 757	13 328	2 110	0	2 486	2 004	
Усього по групі		1 922 939	886 793	254 252	130 596	41 755	2 082	7 215	307	1 235 714	589 092	27 098	52 211	392 213	133 794	3	41 303	87 225	
		Група III																	
23	ДОНГОРБАНК	90 097	73 283	19 969	-2 354	184	15	0	0	58 734	26 905	402	654	13 559	3 969	0	13 244	31 363	
24	"ХРЕЩАТИК"	54 099	46 284	6 526	1 008	123	20	137	0	49 048	21 456	609	2 319	19 915	2 173	0	2 576	5 050	
25	МТ-БАНК	72 447	53 244	14 440	3 688	1 046	49	0	0	55 114	12 188	771	2 187	24 657	8 601	0	6 709	17 332	
26	УКРГАЗБАНК	95 723	63 146	24 098	4 759	2 834	638	249	0	94 455	33 654	1 676	15 680	36 463	6 905	0	77	1 269	
27	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	117 569	77 077	24 735	15 190	201	83	294	0	109 704	34 869	28 830	3 768	23 663	16 971	0	1 604	7 865	
28	МОРОСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	67 144	38 387	22 580	5 745	235	191	5	0	65 650	16 759	1 797	26 325	19 095	731	39	854	1 493	
29	АЛЬФА-БАНК	55 670	47 524	6 075	-257	2 178	148	2	0	55 368	37 942	393	1 700	10 715	3 565	0	1 073	283	

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
30	8	"МРІЯ"	88 955	63 985	20 694	3 551	214	503	9	0	73 293	34 849	1 928	4 682	26 220	1 700	0	3 914	15 662
31	9	ХФБ БАНК УКРАЇНА	29 693	19 983	7 465	1 574	629	41	0	0	25 706	6 470	794	3 560	12 600	2 103	0	179	3 987
32	10	ЕКОСПРЕС-БАНК	103 654	53 097	47 419	3 126	7	3	0	0	64 196	14 236	2 385	2 166	30 025	937	0	14 445	39 458
33	11	УКРІБАНК	93 249	58 486	24 731	6 820	2 818	394	0	0	82 648	28 073	4 066	4 181	40 867	2 769	0	2 893	10 600
34	12	УКРГАЗПРОМБАНК	46 446	36 750	5 287	2 718	410	1 261	0	0	34 198	13 683	425	2 063	6 558	6 892	0	4 578	12 248
35	13	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	63 095	37 833	11 394	13 273	586	9	0	0	62 011	24 774	883	5 477	24 366	6 143	0	368	1 084
36	14	ІНДУСТРІАЛБАНК	57 038	43 757	11 261	1 615	372	18	0	15	35 532	4 819	1 462	2 537	11 877	5 613	6	9 217	21 506
37	15	"ДІАМАНТ"	36 304	42 170	3 118	-8 985	0	0	0	0	35 030	8 983	164	917	7 995	16 424	0	547	1 274
38	16	"КІЛІВ"	51 475	36 520	9 051	3 246	2 474	60	8	117	46 276	20 372	689	2 199	13 902	5 377	549	3 209	5 199
39	17	МЕГІАБАНК	44 946	25 514	17 617	385	571	853	7	0	42 719	6 222	351	11 283	24 499	-1 557	0	1 921	2 227
40	18	ТАС-КОМЕРЦБАНК	40 657	30 767	9 544	-76	399	0	13	11	39 788	10 560	710	9 520	17 143	1 053	0	801	870
41	19	БАНК КРЕДІ ЛЮНЕ УКРАЇНА	37 570	14 341	14 756	7 099	1 365	9	0	0	33 581	4 394	1 709	6 435	17 836	752	0	2 454	3 989
42	20	АВТОЗАБАНК	42 786	38 661	4 063	-1 836	1 531	9	359	0	37 367	17 879	392	2 739	12 562	3 795	0	0	5 420
43	21	ЕКСЛОБАНК	42 877	30 689	9 772	489	1 849	34	45	0	33 439	21 883	433	530	8 024	-859	0	3 429	9 438
44	22	ПРЕМ'ЄРБАНК	46 249	28 754	8 965	10 218	230	57	21	4	47 767	24 112	8 189	3 319	12 042	-200	0	305	482
45	23	ЕНЕРГОБАНК	45 340	29 569	10 560	3 261	1 172	779	0	0	62 379	21 460	1 786	1 094	17 187	20 845	0	1 640	1 865
46	24	"ДНІСТЕР"	46 197	36 778	7 524	1 225	668	3	0	0	44 332	24 028	333	1 529	14 422	2 380	0	1 840	1 865
47	25	"НРБ-УКРАЇНА"	26 357	22 305	3 364	598	89	2	0	0	25 315	6 867	133	3 218	5 626	8 990	0	482	1 041
48	26	ЗАХІДКОМБАНК	52 496	38 113	10 051	4 215	110	6	0	0	50 167	17 507	1 518	3 425	11 618	14 106	0	1 992	2 329
49	27	ІМЕКСБАНК	35 221	24 383	8 718	2 064	56	0	0	0	32 635	15 795	1 413	1 727	11 679	529	0	1 492	2 586
50	28	"КІЛІВСЬКА РУСЬ"	42 950	35 281	5 611	1 734	244	78	0	1	42 373	19 941	724	2 985	16 142	1 765	0	825	577
51	29	"АХІО"	37 524	24 299	9 492	1 741	1 711	270	11	0	30 187	7 359	685	753	19 186	612	0	1 592	7 337
52	30	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	34 009	30 277	2 184	447	386	765	0	0	31 403	9 615	296	1 235	10 355	7 966	0	1 936	2 606
53	31	ФАКТОРІАЛ-БАНК	25 599	19 571	4 367	1 003	638	18	0	1	24 697	11 998	969	916	9 018	1 202	3	590	902
54	32	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	25 627	17 693	6 002	1 878	49	4	0	1	24 228	6 648	658	2 108	15 858	-2 091	0	1 047	1 398
55	33	ПРОМЕКОНОБАНК	24 493	17 247	5 181	2 022	21	23	0	0	23 782	9 358	483	720	9 001	3 338	0	880	711
56	34	ПОЛТАВА-БАНК	36 108	23 434	6 360	5 192	204	917	0	0	33 935	18 558	174	996	10 998	1 503	0	1 707	2 172
		Усього по групі	1 811 882	1 279 150	401 975	98 346	25 605	7 277	1 158	150	1 807 079	584 219	98 210	184 948	585 673	154 983	646	88 990	204 584
Група IV																			
57	1	"ТАВРІКА"	29 838	26 014	2 599	897	292	36	0	0	28 864	12 260	197	1 967	6 270	7 431	0	740	974
58	2	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	26 436	20 206	2 033	4 095	87	15	0	0	25 814	11 126	1 653	3 011	6 003	3 432	0	587	622
59	3	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	21 509	15 683	4 656	1 138	28	3	0	0	20 172	7 942	154	939	5 945	3 959	0	1 233	1 337
60	4	УКРПРОМБАНК	22 859	20 151	2 170	385	172	0	0	0	21 874	9 477	205	1 534	7 350	3 129	1	176	985
61	5	ТАС-ІНВЕСТБАНК	14 810	11 212	1 041	554	1 944	58	0	0	13 629	3 505	524	2 196	4 329	2 735	0	341	1 180
62	6	"НОВИЙ"	34 410	23 455	6 581	2 249	2 051	18	55	0	34 345	18 468	632	1 943	9 733	2 835	0	734	65
63	7	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	47 390	31 796	14 368	983	152	20	60	0	41 524	10 957	1 144	1 860	21 956	2 497	0	3 110	5 856
64	8	"АРКАДА"	36 100	13 488	22 046	312	127	125	0	3	29 084	3 283	136	1 799	19 985	-588	0	4 469	7 016
65	9	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	26 708	23 442	2 671	440	52	24	78	0	25 494	9 125	283	2 464	6 251	6 637	0	735	1 214
66	10	ІНТЕРБАНК	23 007	19 166	1 353	1 295	1 193	0	0	0	21 559	11 286	292	1 429	7 130	1 322	0	102	1 447
67	11	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	39 084	9 218	29 741	100	25	0	0	0	35 625	724	1 922	137	25 803	4 872	0	2 168	3 458
68	12	"АЛЛОНЖ"	20 649	20 232	422	-7	2	0	0	0	20 390	12 560	166	360	4 369	2 684	0	241	269
69	13	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	29 131	19 818	5 963	2 848	153	344	3	1	27 901	8 752	883	1 624	14 773	744	0	1 125	1 230
70	14	МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК	26 423	16 310	8 536	1 303	262	13	0	0	22 972	3 708	462	1 299	11 368	3 112	0	3 023	3 451
71	15	ПРОМІСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	26 799	22 438	1 880	1 280	1 295	106	0	0	24 557	8 394	623	1 600	10 091	2 630	0	1 229	2 232
72	16	ЕЛЕКТРОН БАНК	26 946	19 176	4 884	1 200	1 661	25	0	0	22 548	8 948	318	542	9 285	1 874	0	1 581	4 396
73	17	"БАЗИС"	22 522	17 636	3 979	353	512	41	0	0	17 715	3 685	984	3 849	7 340	-574	0	2 432	4 807

74	18	РЕАЛ БАНК	16 169	11 220	3 093	747	897	6	16	190	15 039	6 609	512	1 281	6 201	237	0	199	1 130
75	19	"МЕТАЛУРГ"	36 332	27 266	8 970	1 923	158	10	5	0	35 993	7 372	669	3 339	16 561	5 677	0	2 374	2 340
76	20	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	29 913	25 065	2 822	892	15	1 320	0	0	29 262	14 245	160	814	8 395	5 578	0	70	652
77	21	ЛЕГБАНК	26 758	19 043	4 909	2 310	470	24	0	1	26 675	12 448	1 227	1 985	6 211	3 924	0	880	83
78	22	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	19 285	16 909	848	448	962	98	0	0	18 405	7 294	263	1 190	6 768	2 489	0	402	860
79	23	УКРОМУНБАНК	24 975	12 906	11 362	604	60	8	35	0	24 497	6 862	3 240	5 149	6 642	2 393	0	210	478
80	24	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	14 751	12 876	877	963	9	6	0	0	14 652	5 918	177	2 401	2 230	3 744	0	181	99
81	25	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	26 998	22 339	4 398	217	28	13	2	0	26 379	17 472	176	692	6 641	871	0	527	619
82	26	ТРАНСБАНК	23 540	15 432	4 845	639	1 402	1 222	0	0	19 213	3 892	458	1 110	10 880	1 456	0	1 417	4 327
83	27	"СИНТЕЗ"	25 710	14 483	4 493	5 639	783	313	0	0	25 482	7 124	1 579	7 373	9 942	-717	0	182	228
84	28	"ДОНЕЧЧИНА"	18 403	13 895	3 770	715	21	1	0	0	17 075	7 966	79	289	3 755	4 652	0	333	1 328
85	29	"ІНТЕГРАЛ"	19 616	15 657	3 327	359	108	165	0	0	18 772	5 383	78	820	5 158	6 972	0	362	844
86	30	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	27 422	18 314	4 874	3 099	1 022	113	0	0	27 053	11 442	1 020	772	10 403	3 259	0	158	369
87	31	"МЕРКУРІЙ"	19 254	15 079	3 214	797	130	7	1	26	15 725	6 116	199	218	8 208	-148	2	1 130	3 529
88	32	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	20 494	17 030	2 538	750	164	12	0	0	19 430	9 470	433	1 634	5 863	1 551	0	478	1 064
89	33	НАШ БАНК	22 383	19 260	1 968	91	972	84	9	0	20 415	12 106	164	512	6 514	1 048	0	71	1 968
90	34	БАНК ТОРГОВОГО СПІВРІВНІЦТВА	30 248	21 358	6 110	2 698	21	52	0	9	29 735	19 116	254	1 467	7 685	681	0	531	513
91	35	ДОНБІРЖБАНК	11 020	3 173	7 491	92	283	0	1	0	10 015	1 218	1 021	605	4 620	2 480	0	71	1 005
92	36	"ГРАНТ"	26 524	17 999	7 139	332	914	72	66	3	25 812	17 413	432	519	6 858	518	1	70	712
93	37	РОСТОК БАНК	18 707	15 892	2 465	291	34	4	0	22	18 295	11 100	138	848	4 349	1 831	0	29	412
94	38	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	13 021	8 590	3 882	546	3	0	0	0	7 637	3 926	419	53	2 668	391	0	180	5 384
95	39	ІКАР-БАНК	17 604	11 093	5 457	226	121	705	0	1	14 444	6 015	412	375	5 665	1 094	3	880	3 159
96	40	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	10 508	5 057	3 731	732	960	27	0	0	9 850	4 563	608	429	4 025	100	0	125	659
97	41	ІНТЕРКОМІНБАНК	14 025	12 076	1 289	649	2	0	0	7	12 743	4 894	467	400	6 181	801	0	0	1 283
98	42	"ПРИКАРПАТТЯ"	12 012	8 478	2 192	1 186	150	5	0	0	11 780	7 908	248	181	3 749	-483	0	187	232
99	43	ПОЛКОМБАНК	18 969	16 030	2 578	194	114	53	0	0	18 328	8 842	204	3 219	4 665	1 122	0	275	641
100	44	ОХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	19 684	11 134	4 810	3 487	210	20	0	3	18 942	9 600	512	672	6 004	1 588	0	566	722
101	45	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	10 596	7 496	2 080	857	80	57	26	0	9 307	1 514	230	269	5 518	1 272	0	505	1 289
102	46	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	23 864	19 533	3 721	574	36	0	0	0	22 970	8 124	979	555	5 229	7 405	0	678	894
103	47	АВТОКРАЗБАНК	13 557	5 395	6 386	1 607	57	17	96	0	11 210	2 570	208	434	5 455	2 324	0	218	2 348
104	48	"СТОК"	10 988	2 711	190	8 085	1	0	0	0	10 842	5 259	232	1 366	4 620	-660	0	25	146
105	49	"ДЕМАРК"	15 365	13 207	1 567	257	92	113	130	0	15 116	7 324	128	311	6 327	878	0	148	249
106	50	"КАПІТАЛ"	12 388	9 092	3 020	97	153	24	1	0	12 252	5 144	726	360	4 084	1 683	0	256	136
107	51	"ТК КРЕДИТ"	13 263	11 095	1 253	378	156	293	107	0	12 883	7 214	334	236	2 988	1 655	0	456	400
108	52	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	9 313	6 565	1 792	932	3	4	16	0	8 563	3 443	453	495	3 333	114	0	724	750
109	53	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	12 914	10 316	2 090	431	60	15	2	0	10 754	4 478	163	1 563	4 222	-354	0	681	2 161
110	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО- ТОРГОВИЙ БАНК	13 422	3 804	9 455	134	9	20	0	0	13 247	2 084	6 548	156	2 090	2 019	0	350	175
111	55	МІСТО-БАНК	10 656	10 287	250	105	12	3	0	0	10 326	1 473	1	465	2 056	6 116	0	215	330
112	56	АКТИВ-БАНК	873	467	58	346	2	0	0	0	810	112	1	178	477	10	0	33	63
113	57	"ПРИВАТІНВЕСТ"	8 255	7 379	746	96	88	5	2	0	8 120	2 332	32	1 418	4 492	-154	0	0	135
114	58	"ЛЬВІВ"	8 271	6 663	1 265	311	28	3	1	0	7 228	4 108	145	71	2 253	278	0	372	1 043
115	59	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	6 358	5 560	575	106	96	21	0	0	5 855	2 239	167	815	2 274	172	0	187	503
116	60	ДІАЛОГБАНК	6 179	4 302	1 682	78	115	2	0	0	5 499	2 554	72	643	2 090	52	0	88	679
117	61	ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК	9 106	6 789	2 086	147	105	0	0	0	9 054	2 659	273	1 852	4 163	25	0	82	52
118	62	КООПІНВЕСТБАНК	8 354	5 062	2 910	373	8	0	0	0	8 292	4 045	421	73	2 968	620	0	165	62

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
119	63	ОДЕСА-БАНК	7 358	3 902	2 278	1 177	1	0	0	0	3 154	1 257	747	901	2 615	-3 493	0	1 127	4 203
120	64	УКООПСПІЛКА	8 875	6 212	2 240	312	14	10	86	0	8 408	2 379	392	311	4 274	585	4	463	467
121	65	ІНВЕСТБАНК	8 730	5 994	2 338	368	24	6	0	0	9 411	3 474	170	721	3 166	1 556	0	325	-681
122	66	РЕГІОН БАНК	10 602	5 996	4 136	422	29	20	0	0	8 397	1 566	167	251	5 201	-14	0	1 226	2 205
123	67	"КРЕДІ СВІСЮС ФЬОРОТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	19 368	374	87	230	18 673	3	0	0	16 101	0	5 485	789	5 775	0	0	4 052	3 268
124	68	"ГАРАНТ"	5 920	3 094	721	415	1 648	40	0	1	8 519	2 956	203	100	2 403	2 714	0	143	-2 599
125	69	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	9 506	9 160	304	35	0	0	0	8	8 233	1 815	145	1 691	3 889	479	0	215	1 273
126	70	УКРЕЦІМІПЕКСБАНК	4 845	7 687	250	-3 105	4	0	9	0	19 418	1 312	58	8 747	3 390	5 897	15	0	-14 572
127	71	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	7 379	5 451	1 363	220	22	9	302	13	7 015	845	102	810	6 132	-1 168	0	293	364
128	72	ПІВДЕНКОМБАНК	8 962	1 218	4 965	1 095	1 459	116	1	109	14 295	2 282	183	1 078	5 518	5 234	0	0	-5 333
129	73	"МОРОСЬКИЙ"	7 461	4 960	1 546	824	132	0	0	0	7 406	2 242	146	566	2 633	1 460	0	359	55
130	74	ФОРТУНА-БАНК	2 166	296	21	1 849	0	0	0	0	1 334	28	2	238	679	345	0	42	832
131	75	"ПОРТО-ФРАНКО"	10 284	2 400	3 931	862	0	3 063	29	0	9 995	627	872	601	6 582	1 153	0	160	289
132	76	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	5 730	4 379	1 063	227	55	6	0	0	5 609	1 327	145	225	2 870	984	0	58	122
133	77	"СЛАВУТИН"	7 331	5 737	1 146	237	8	1	201	0	6 834	3 137	155	118	3 807	-498	0	115	497
134	78	"АНТАРЕС"	3 802	2 558	788	449	6	0	0	0	3 673	308	291	376	1 334	790	0	573	129
135	79	ЗАХІДБУДІАЗБАНК	5 364	4 055	1 078	206	4	13	6	0	4 911	2 975	93	63	1 686	57	0	37	452
136	80	ТЕХНОБАНК	7 292	7 186	200	-125	31	1	0	0	13 810	3 259	35	538	1 823	8 044	0	110	-6 517
137	81	"БУКОВИНА"	3 807	3 674	119	0	2	12	0	0	2 756	400	0	15	1 291	848	0	202	1 051
138	82	"ЮНЕКС"	1 073	303	164	52	128	7	418	0	-1 327	1	1	34	1 865	-3 238	0	11	2 399
139	83	ПРАЙМ-БАНК	3 699	2 962	691	38	7	0	0	0	3 628	297	12	147	1 221	1 812	0	137	72
140	84	РАДАБАНК	4 234	3 383	819	24	6	1	1	0	3 579	1 010	168	142	1 132	1 128	0	0	655
141	85	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	2 868	2 745	73	49	1	0	0	0	2 636	41	9	84	1 967	459	0	77	232
142	86	"ВЕЛЕС"	1 471	1 070	176	-218	443	0	0	0	1 464	306	95	288	1 586	-853	0	43	7
143	87	ОЛБАНК	7 651	5 225	1 197	-4	900	332	0	0	7 611	1 647	115	474	3 208	2 116	52	0	40
144	88	"АЛІЯНС"	6 611	5 995	565	5	45	1	0	0	6 397	3 073	4	619	1 380	1 155	0	167	214
145	89	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	4 827	3 963	814	49	0	0	0	0	3 120	332	21	143	2 000	-93	0	717	1 707
146	90	АРТЕМ-БАНК	163	120	26	18	0	0	0	0	152	0	0	26	116	7	0	3	12
147	91	"СТОЛИЧНИЙ"	3 762	3 589	130	0	42	0	0	0	3 467	899	1 264	490	709	-6	0	112	294
148	92	АГРОБАНК	195	195	0	0	0	0	0	0	180	0	0	57	117	0	0	7	15
149	93	КОРАЛ-БАНК	4 052	3 699	173	5	5	171	0	0	4 181	548	3	858	1 932	760	0	80	-129
150	94	ТІММ-БАНК	1 879	1 496	286	-4	25	76	0	0	1 606	261	13	34	1 288	10	0	0	273
151	95	ФІНБАНК	3 416	2 249	762	349	0	0	0	57	3 253	268	242	740	2 263	-270	3	6	164
152	96	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	17	17	0	0	0	0	0	0	98	0	0	16	1	80	0	0	-80
153	97	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	3 475	2 896	414	7	142	17	0	0	4 502	690	19	184	1 001	2 457	0	150	-1 027
154	98	КЛАСИКБАНК	2 722	2 388	125	154	32	4	18	0	2 708	312	7	179	1 445	763	0	3	15
155	99	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	1 581	1 525	40	11	5	0	0	0	1 766	281	7	409	984	86	0	0	-186
156	100	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	2 092	1 922	148	0	18	0	0	4	2 073	1	2	174	1 154	626	0	116	19
157	101	"ФЕБ"	2 156	877	507	183	30	529	30	0	2 817	683	75	217	1 378	422	0	42	-661
Усього по групі			1 437 361	1 003 751	304 786	71 326	45 043	10 187	1 813	456	1 361 228	490 031	48 264	101 612	511 275	157 676	83	52 268	76 133
Усього по банках			10 469 575	6 900 690	2 598 924	668 749	180 315	62 999	55 076	2 817	9 785 060	3 660 756	301 609	597 117	4 024 733	928 401	976	273 472	694 515

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено співробітниками управління економічного аналізу та звітності генерального департаменту банківського нагляду НБУ. Матеріали подано до редакції 5 лютого 2003 р.

В'ячеслав Кириленко

Головний бухгалтер БАТ "Державний ощадний банк України".
Кандидат економічних наук, доцент

Організація подальшого контролю за депозитними операціями банку

За останні десятиліття у банківській системі України докорінно змінилися техніка, технології, програмні засоби, структура банків та здійснюваних ними операцій, план рахунків бухгалтерського обліку тощо. Автор статті в руслі сучасних вимог розглядає питання організації подальшого контролю за депозитними операціями, зокрема в режимі ручної і напівавтоматизованої обробки інформації, та знайомить читачів із досвідом організації цієї роботи в Ощадному банку України.

Як свідчить світовий досвід, вагому частку втрат банків за депозитними операціями становлять ненавмисні помилки або крадіжки та підлоги. Причиною втрат є непрофесійні, халатні або зумисні дії співробітників банку. Чим менше автоматизовано процес обліку та контролю за депозитними операціями, чим недосконаліші інформаційно-обчислювальні системи, тим більше ризиків помилок і зловживань. Найважливішим засобом у боротьбі з ними є внутрібанківський контроль.

Контроль за операціями закладами населення у банку має бути постійним. Оскільки виплата державою компенсацій заощаджень населенню через БАТ "Державний ощадний банк України" пов'язана з депозитними рахунками, такі операції потребують додаткової уваги банку. На це й спрямовано подальший бухгалтерський контроль за операціями закладами населення.

Подальший бухгалтерський контроль здійснюється з метою виявлення недоліків первинного контролю та неправильного виконання банківських операцій за рахунками клієнтів банку. Завданнями його є перевірка правильності відображення операцій в обліку та наявності всіх первинних документів. Перелік документів, які супроводжують ці операції, визначається внутрібанківськими інструкціями.

У процесі подальшого бухгалтерського контролю за депозитними операціями з'ясовуються причини недоліків первинного контролю. За результатами цих перевірок розробляються конкретні заходи щодо їх усунення та запобігання у майбутньому, а також стосовно підвищення фахового рівня працівників бухгалтерської служби. Подальший контроль здійснюється у вигляді тематичних і комплексних

перевірок операцій за депозитними рахунками клієнтів банку.

Зрозуміло, перевірка всіх операцій за рахунками клієнтів — справа тривала. А якщо операція виконується ще й вручну, то витрачається чимало часу і коштів. Адже без засобів автоматизації ефективний контроль можна забезпечити, лише збільшуючи чисельність зайнятих подальшим контролем бухгалтерів та обсяг навантаження на них. Багато помилок і порушень при виконанні операцій за рахунками клієнтів пов'язані з посередньою кваліфікацією співробітників, великою кількістю різноманітних операцій, складним розрахунком процентів за депозитами, постійним скороченням персоналу, змушеним суміщенням окремих операцій та низькою заробітною платою. Очевидно, вихід із такої ситуації — це повна автоматизація операцій закладами, застосування нових банківських продуктів (у тому числі з використанням платіжних карток) за наявності комп'ютерної техніки, каналів зв'язку та програмних комплексів. Залежно від обсягів та рівня автоматизації депозитних операцій визначається чисельність персоналу для здійснення процедури подальшого контролю.

Офіційний опис цієї процедури містився в нормативному документі "Керівництво щодо здійснення подальшого контролю за операціями закладами, поточними рахунками організацій та прийнятими на збереження облігаціями держпозик", затвердженою постановою Правління "Держзрудошадкас СРСР" від 4 березня 1983 року № 18. Відтоді у банківській системі України відбулися величезні зміни — у техніці, технології, програмному забезпеченні, структурі банків та операціях, які вони виконують, плані рахунків бухгалтерського обліку тощо. Виникла не-

обхідність у перегляді питань, пов'язаних із подальшим контролем за депозитними операціями у банку, особливо в режимі ручної та напівавтоматизованої обробки інформації.

Призначений для виявлення і запобігання зловживань, подальший контроль за депозитними операціями в національній та іноземній валютах за рахунками клієнтів Ощадного банку України здійснюється за такими основними напрямками:

- ♦ перевірка дотримання порядку відкриття і закриття рахунків за первинними документами;
 - ♦ контроль за дотриманням вимог щодо оформлення і зберігання первинних документів та облікових регістрів;
 - ♦ перевірка порядку ведення картотек (юридичних справ клієнтів).
- Подальший контроль передбачає:
- ♦ логічний контроль законності та правомірності здійснення операцій за наявним документообігом, зокрема первинними документами;
 - ♦ арифметичний контроль для виявлення арифметичних помилок, пов'язаних із розбіжностями в оборотах та залишках номіналу депозитів і нарахованих за рахунками клієнтів процентів;
 - ♦ контроль за правильністю відображення операцій у бухгалтерському обліку за видами вкладів і нарахованих процентів згідно з обліковою політикою банку.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Логічний контроль за операціями за компенсаційними, нерухомими, приватизаційними рахунками, а також із закриття рахунків клієнтів, виплати суми вкладу спадкоємцям за заповітом, виплати вкла-

ду за довіреністю, списання та зарахування коштів за переказом вкладів, за рахунками неписьменних та неповнолітніх вкладників з використанням ощадних книжок за такими рахунками (форма № 2-о), списання коштів за дорученням клієнтів здійснюється за всіма без винятку рахунками клієнтів.

Логічний контроль за іншими операціями (в тому числі зарплатними та пенсійними проектами) проводиться вибірково, але має охоплювати не менше 30% прибуткових і видаткових ордерів.

Ордери, за якими здійснено логічний контроль, візуються відповідальним працівником бухгалтерії в нижньому куті ордера.

Документи за операціями за депозитними рахунками клієнтів безбалансової установи банку підлягають контролю, в ході якого перевіряються:

- ♦ правильність і повнота складання договорів на відкриття рахунків, повнота формування юридичної справи;
- ♦ відповідність підписів на ордері або чеку та інших документах, які знаходяться в картотечі подальшого контролю за операціями з клієнтом, зразку підпису клієнта;
- ♦ наявність підпису клієнта, який отримав готівку, на видатковому ордері або чеку;
- ♦ відповідність номера договору номеру особового рахунку клієнта;
- ♦ платіжність чеків; наявність на повідомленні форми № 36 підпису клієнта на підтвердження отримання чекової книжки;
- ♦ правильність і повнота заповнення всіх реквізитів у документах; відповідність сум, зазначених цифрами та літерами; відсутність виправлень сум, дати в ордерах, чеках, списаних ощадних книжках, ощадних книжках за закритими рахунками;
- ♦ наявність на первинних, прибуткових та видаткових документах підписів контролера і касира;
- ♦ наявність та ідентичність на титульному аркуші списаної ощадної книжки підтвердження клієнта про залишок коштів на його рахунку, отримання нової ощадної книжки (замість списаної) із зазначенням дати;
- ♦ наявність при ордерах і чеках документів, які підтверджують законність виплати готівки за довіреністю і заповідальним розпорядженням;
- ♦ послідовність нумерації ордерів з ощадної книжки форми № 2-о;
- ♦ наявність ощадної книжки або заяви про її втрату при виплаті всієї суми з рахунку клієнта; наявність невикористаних ордерів у ощадній книжці

форми № 2-о у разі її погашення;

♦ послідовність нумерації рахунків при їх відкритті (дублювання або пропуск номерів);

♦ правильність нарахування процентів “на період” та “за період” за рахунком клієнта, виплати суми процентів, приєднання їх до рахунку закладами, умовами яких передбачено капіталізацію;

♦ правильність оформлення документів і законність переоформлення вкладу при втраті ощадної книжки;

♦ наявність та правильність оформлення довіреності при відкритті рахунків іншою особою;

♦ правильність заповнення та оформлення заяви (форма № 143) про переказ коштів, разового доручення вкладника (форма № 187) за платежами на користь юридичних осіб, довгострокового доручення вкладника (форма № 190) на перерахування сум із рахунку за вкладом при списанні коштів із рахунків клієнтів;

♦ наявність підписів батьків, законних представників на видаткових ордерах за рахунками неповнолітніх або підписів самих неповнолітніх;

♦ своєчасність виконання довгострокового доручення (форма № 190) на перерахування сум із рахунку за вкладом.

Стосовно ощадних книжок форми № 2-о з відривними ордерами, то відповідальний працівник бухгалтерії, який контролює операції за депозитними рахунками клієнтів, зобов'язаний стежити за повнотою і послідовністю порядкових номерів цих ордерів, у тому числі зіпсованих та втрачених (із підтвердженням цього факту підписом клієнта на зіпсованому або на наступному ордері у разі втрати попереднього); порівнювати дату, зазначену на зіпсованому відривному ордері ощадної книжки форми № 2-о, з датою наступного ордера; перевіряти, чи відповідає номер серії на ордері номеру ощадної книжки, виданої за цим рахунком, чи не було випадків використання ордерів форми № 51 замість відривних ордерів ощадної книжки форми № 2-о; відстежувати, щоб при здійсненні операції за ордером № 11 останній не відокремлювався; звіряти ордери за списаними ощадними книжками, які знаходяться в картотечі, із записами на корінцях.

Якщо під час перевірки документів з відкриття та проведення операцій за рахунками клієнтів з'ясувалося, що певну операцію оформлено з порушенням встановленого порядку, що її достовірність викликає сумнів або утворився від'ємний залишок за

вкладним рахунком, то складається довідка (форма № 30) на виявлення сумнівних записів (невідповідність підпису клієнта, виправлена дата) у двох примірниках за підписом працівника, який її склав, і головного бухгалтера (в разі його відсутності — заступники головного бухгалтера).

Обидва примірники довідки передають керівнику банківської установи, який приймає рішення щодо встановлення законності та достовірності даної операції. Керівник установи банку на обох примірниках довідки накладає резолюцію із зазначенням прізвища працівника, якому доручає здійснити перевірку сумнівних операцій. Перший примірник довідки форми № 30 залишається у перевіряючого, а другий передається в бухгалтерію відповідальному працівнику для контролю за своєчасним і правильним її виконанням. Ці довідки підшиваються до окремої теки — “до виконання”.

Відповідальний працівник бухгалтерії не має права з'ясувати по телефону в операційно-касового працівника причини порушення встановленого порядку перевірки достовірності та законності оформлення операцій за рахунками клієнтів з причин, зазначених у довідці на виявлення сумнівних записів (форма № 30).

Якщо перевіркою за цією довідкою встановлено достовірність проведеної операції при відсутності належно оформлених підтвердних документів, необхідно їх дооформити (клієнт підписом на зазначеній довідці підтверджує правильність здійснення операції). Коли це неможливо, правильність здійснення операції в довідці форми № 30 підтверджує підписом перевіряючий.

Якщо в довідці на виявлення сумнівних записів зазначено, що при відкритті рахунку пропущено порядковий номер, необхідно на місці переконатися, що в картотечі клієнтських рахунків відсутній рахунок за таким номером і з'ясувати у контролера причину пропуску порядкового номера рахунку. Якщо в картотечі рахунків за таким номером виявлено, слід негайно повідомити про це керівника і головного бухгалтера установи банку та провести зустрічну перевірку із вкладником зазначеного рахунку.

Працівник банку, який перевіряв правильність проведення операції із відкриття рахунку згідно з довідкою на виявлення сумнівних записів (форма № 30), засвідчує підписом результати перевірки і повертає довідку керівнику банку. Керівник, упевнившись, що перевірку проведено відповідно до встановлених правил та вимог нор-

мативних документів, передає довідку зі своєю візою головному бухгалтеру. Перевіривши правильність дооформлення операції за вказаним рахунком, головний бухгалтер візує довідку і передає відповідальному працівнику бухгалтерії, котрий додає її до документів за рахунком, щодо якого здійснено перевірку; на другому примірнику довідки форми № 30 відповідальний працівник бухгалтерії зазначає дату проведення перевірки.

Якщо довідку на виявлення сумнівних записів складено з приводу дублювання нумерації при відкритті рахунку і це підтверджено перевіркою, установа банку закриває один із дублюючих рахунків.

Другі примірники довідок форми № 30 по закінченні року підлягають знищенню.

Головний бухгалтер (у разі його відсутності — заступник головного бухгалтера) постійно контролює усунення зауважень, зроблених у довідці.

Довідки форми № 30 з початку року реєструються в кожній установі банку в спеціальному журналі.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ АРИФМЕТИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Відповідальний працівник бухгалтерії, отримавши документи щодо операцій за депозитними рахунками клієнтів, перевіряє правильність розрахунків шляхом арифметичного контролю за ними.

Подальший контроль за депозитними операціями клієнтів провадиться з урахуванням можливостей автоматизованих систем:

- ♦ за операціями безбалансових установ банку, що здійснюються в ручному режимі;

- ♦ за операціями безбалансових установ банку, що здійснюються в автономному автоматизованому режимі (напівавтоматизованому);

- ♦ за операціями безбалансових установ банку, що здійснюються в єдиній базі даних банку (у повністю автоматизованому режимі).

Отримавши інформацію щодо операцій за депозитними вкладами з автоматизованих та напівавтоматизованих систем, відповідальний працівник бухгалтерії зобов'язаний:

- ♦ підрахувати кількість документів у кожній бандеролі та звірити з кількістю, яку на ній зазначено;

- ♦ забезпечити автоматичне введення даних за операціями, здійсненими в напівавтоматизованих системах, із магнітних носіїв;

- ♦ перевірити протокол контролю

автоматичного введення даних на наявність помилок (правильність нарахування та виплати процентів, залишку вкладу, відповідність реквізитів клієнта і номерів рахунків тощо);

- ♦ звірити підсумкові суми, вказані на бандеролях, із даними операційного щоденника та відповідними підсумками в додатку до нього за кожним видом вкладу;

- ♦ в разі проведення коригування баз даних роздрукувати відповідну відомість;

- ♦ дані про обороти й залишки за видами вкладів за балансовими та аналітичними рахунками в розрізі безбалансових установ банку з додатку до операційного щоденника звірити з даними балансу установи банку.

Перевіряючи проведені в ручному режимі операції за депозитними рахунками клієнтів, відповідальний працівник бухгалтерії зобов'язаний:

- ♦ підрахувати кількість документів у кожній бандеролі та звірити з кількістю, яку на ній зазначено;

- ♦ звірити підсумкові суми, вказані на бандеролях, із даними операційного щоденника за кожним видом вкладу;

- ♦ ввести в автоматизовану систему залишок вкладу та нарахованих процентів за всіма здійсненими готівковими (прибутковими, видатковими) і безготівковими операціями за рахунками клієнтів;

- ♦ отримати додаток до операційного щоденника в автоматизованій системі;

- ♦ звірити підсумкові суми, вказані на бандеролях, із даними операційного щоденника та відповідними підсумками в додатку до нього за кожним видом вкладу;

- ♦ в разі проведення коригування

баз даних роздрукувати відповідну відомість;

- ♦ дані про обороти й залишки за видами вкладів за балансовими та аналітичними рахунками в розрізі безбалансових установ банку з додатку до операційного щоденника звірити з даними балансу установи банку.

В кінці місяця слід провести амортизацію процентів за рахунками клієнтів при виплаті процентів “на період”.

Відповідальний працівник бухгалтерії щомісяця формує і роздруковує облікову картку форми № 68 окремо по кожній безбалансовій установі банку в розрізі видів вкладів і нарахованих процентів та зведені дані за видами вкладів у цілому по установі банку в розрізі безбалансових установ банку. Правильність даних в обліковій картці цієї форми та їх тотожність даним балансу підтверджується підписами головного бухгалтера і відповідального працівника бухгалтерії.

Облікова картка форми № 68 ведеться в розрізі аналітичних рахунків відповідних балансових рахунків № 2620, 2628, 2630, 2635, 2638, 3500 (в частині сплати процентів “на період”), 9760, 9702 відповідно до плану аналітичних рахунків Ощадбанку України в розрізі безбалансових установ.

У разі виявлення арифметичної помилки відповідальний працівник бухгалтерії складає довідку форми № 30-а (див. зразок) або протокол звірки баз даних при автоматизованій обробці вкладних документів, де зазначає номер рахунку, дату, суму операції, залишок вкладів та процентів, вказані у прибутковому та видатковому ордерах, прибутковому та видатковому валютних ордерах.

Така довідка складається у двох примірниках, один із яких надсилається

Форма № 30-а

Установа банку № ____
в _____

Підлягає поверненню до
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

Д О В І Д К А № ____
“ ____ ” _____ 200 ____ р.

про помилки, виявлені при здійсненні подальшого контролю за вкладами

Дата операції	№ рахунку	Операція		Залишок за ордером		Залишки за особистим рахунком після виправлення		Підпис операційно-касового працівника, який здійснював перевірку і виправлення
		прийнято	видано	вкладу	процентів	вкладу	процентів	

до безбалансової установи банку для перевірки та підтвердження залишків вкладів і нарахованих процентів за рахунками клієнтів, а другий, у котрому зазначено залишки за рахунками клієнтів та проценти за даними бухгалтерського обліку, залишається у відповідального працівника бухгалтерії для контролю до отримання підтвердження. Довідку на виявлення арифметичних помилок (форма № 30-а) підписує головний бухгалтер (у разі його відсутності — заступник головного бухгалтера) і працівник, який її склав.

Отримавши від безбалансової установи банку довідки форми №30-а з підтвердженими даними про залишки за рахунками клієнтів та проценти, завірені підписом контролера, відповідальний працівник бухгалтерії звіряє їх з даними другого примірника довідки і, якщо вони тотожні, — відповідальний працівник бухгалтерії ставить на довідці помітку “перевірено”, дату перевірки та засвідчує її підписом. У разі ж їх розбіжності він інформує про це керівника установи банку, який забезпечує перевірку причин цього.

Якщо за закритим рахунком клієнта виявлено переоплату або недоплату вкладу чи процентів, відповідальний працівник бухгалтерії складає акт у двох примірниках про суму недоплати або переоплати. Перший примірник надси-

лається до безбалансової установи банку для внесення суми переоплати або виплати суми недоплати. На підставі другого, який зберігається у відповідального працівника бухгалтерії для здійснення контролю за його виконанням, складається меморіальний ордер для проведення суми недоплати або переоплати по балансу установи банку за відповідними балансовими рахунками.

Довідки форми № 30-а нумеруються по кожній безбалансовій установі банку. Акти на недоплату і переоплату вкладу та процентів за рахунком клієнта нумеруються з початку року в цілому по установі банку і зберігаються у хронологічному порядку в теках по кожній безбалансовій установі банку. Другі примірники актів на переоплату і недоплату вкладу та процентів за рахунком клієнта, а також сквитовані довідки форми № 30-а після складання річного звіту і повної зврки залишків вкладів та процентів за рахунками клієнтів з балансом підлягають знищенню.

КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ЗА ДЕПОЗИТНИМИ РАХУНКАМИ

Відповідальний працівник бухгалтерії перевіряє правильність відображення в бухгалтерському об-

ліку операцій за депозитними рахунками за видами вкладів та нарахованих процентів за ними згідно з даними окремих підсистем у розрізі всіх видів депозитів, а також відповідність у бухгалтерському обліку аналітичним рахункам балансових рахунків, які ведуться в автоматизованій банківській системі “Операційний день банку”.

Відомості оборотів і залишків за видами депозитів по кожній філії, отримувані з окремих підсистем, звіряються з окремими аналітичними рахунками балансових рахунків операційного дня банку. У разі виявлення розбіжностей даних за окремими аналітичними рахунками балансових рахунків в автоматизованій банківській системі “Операційний день банку” з даними облікової картки форми № 68 у бухгалтерському обліку здійснюються виправні проводки.

Рахунки клієнтів банку, які ведуться в автоматизованій системі “Операційний день банку”, перевіряються бухгалтерським працівником на підставі отриманих первинних документів і виписок за рахунками. Зокрема, звіряються вхідне та вихідне сальдо — їх відповідність даним аналітичного обліку балансу установи банку, що підтверджується підписом бухгалтера.

□

Хроніка/

Банкіри і податківці уклали угоду про співпрацю

18 лютого нинішнього року в Державній податковій адміністрації України відбулася зустріч Голови Національного банку України Сергія Тігіпка з Головою ДПА Юрієм

На фото: Голова Національного банку України Сергій Тігіпка та Голова Державної податкової адміністрації України Юрій Кравченко.
Фото Владислава Негребецького.

Кравченком. У зустрічі взяли участь голова парламентського Комітету з питань фінансів та банківської діяльності Сергій Буряк, віце-президент Асоціації українських банків Антоніна Паламарчук, президент Асоціації “Київський банківський союз” Леонід Черновецький, керівники ряду комерційних банківських установ.

У ході ділової зацікавленої розмови обговорено актуальні питання поглиблення взаємодії між Національним банком України та Державною податковою адміністрацією, комерційними банками, зокрема йшлося про спільну участь у розробці та вдосконаленні нормативно-правової бази.

Зустріч завершилася підписанням угоди про взаємодію між Національним банком України, Державною податковою адміністрацією, Асоціацією українських банків, Асоціацією “Київський банківський союз”. Угодою передбачено конкретні форми співпраці стосовно вдосконалення нормативних актів, які регулюють оподаткування банківської діяльності та відносини податкових органів і комерційних банків, а також заходи, спрямовані на розв’язання можливих суперечностей.

□

Поняття кредитного портфеля комерційного банку і критерії його конкурентоспроможності

Вітчизняна економічна література порівняно недавно почала приділяти належну увагу визначенню такого поняття, як “кредитний портфель”. І це зрозуміло: раніше — в умовах адміністративно-командної системи — все зводилося до державного нагляду за кредитами, а не до управління портфелями комерційних банків. У процесі переходу до ринкової економіки правильне розуміння сутності кредитного портфеля набуває особливої актуальності, адже від його повноти і глибини значною мірою залежить ефективність управління кредитним процесом. Оглядаючи сучасну економічну літературу, автор аналізує деякі визначення поняття кредитного портфеля, пропонує його власне визначення.

ПОНЯТТЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

Більшість українських учених визначає кредитний портфель як **сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку** [1, с. 75; 2, с. 130]. Російські економісти ширше тлумачать це поняття, трактуючи його як **сукупність наданих позичок, що класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних із різноманітними факторами ризику або способами захисту від нього** [3, с. 74; 4, с. 53].

У першому з наведених вище визначень увага акцентується на отриманні прибутку, в другому — на ризиковості кредитних операцій. На нашу думку, обмежуватися лише цими двома факторами не слід, адже є чимало й інших аспектів, які суттєво впливають на конкурентоспроможність кредитного портфеля комерційного банку і без урахування яких неможливо дати повне й вичерпне визначення цього багатогранного поняття. Серед факторів, про які йдеться, — **ризиковість, ліквідність, дохідність, швидкість відновлення та ступінь оновлення** кредитного портфеля. Зупинимось на кожному із зазначених аспектів детальніше.

РИЗИКОВІСТЬ

Як відомо, ефективність банківської діяльності значною мірою залежить від якості управління ризиками. На думку багатьох дослідників, фінансове управління банком базується саме на спроможності управ-

ляти балансовими та позабалансовими портфельними ризиками.

Портфелю позичок комерційного банку загрожують різноманітні ризики — кредитний, валютний, форс-мажорний тощо. Та все ж основний із них — кредитний. У контексті управління портфелем слід було б розглядати **сукупний кредитний ризик**. Основні його складові — індивідуальний та портфельний кредитні ризики. Їх частка в сукупному показнику неоднакова. А визначається співвідношення між індивідуальним та портфельним ризиками переважно зовнішніми факторами. Так, в умовах стабільної економіки, сталої законодавчої бази в центрі уваги опиняється кредитний ризик за індивідуальними позиками; портфельний же в зазначених умовах зазвичай виникає не часто. Та варто змінитися зовнішній економічній ситуації, і прорахунки, допущені в ході оцінки порт-

фельного ризику, можуть обернутися для банку значними збитками, навіть банкрутством.

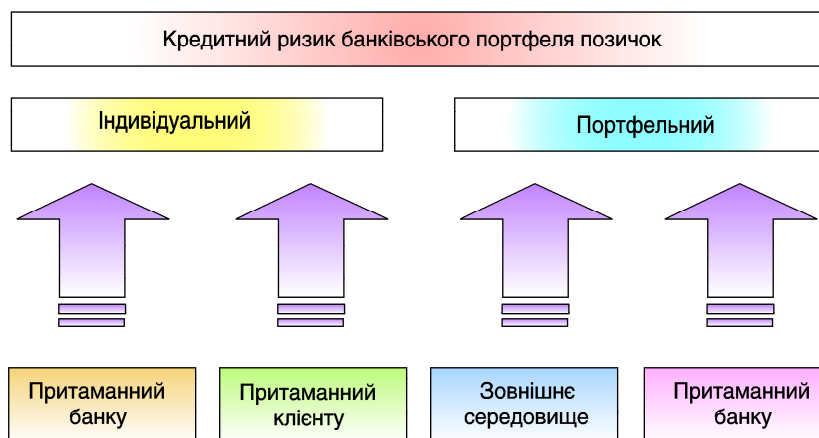
Ризик, що спричиняється зовнішніми факторами, призводить до коваріації прибутків у позичковому портфелі. Якщо додатково наданий кредит, включений до портфеля, тісно корелює з наданими раніше позичками, портфельний ризик кредитора зростає. Оцінити ступінь концентрації кредитного портфеля на тому чи іншому сегменті (або ступінь його диверсифікації за всіма сегментами) можна лише за допомогою комплексного підходу до всього кредитного портфеля в цілому. Тобто портфельний ризик характеризує ступінь диверсифікації портфеля і може слугувати опосередкованим критерієм досконалості його структури.

Основні чинники сукупного кредитного ризику банківського портфеля позичок відображено на схемі.

Індивідуальний кредитний ризик обумовлюється чинниками, притаманними як клієнтові, так і банку.

До групи факторів, притаманних клієнтові, передусім належать кредитоспроможність позичальника та ха-

Основні чинники кредитного ризику

Лариса Бондаренко

Аспірантка кафедри банківських інвестицій
Київського національного економічного
університету

рактер кредитної угоди.

Серед чинників, притаманних банкові, — рівень організації кредитного процесу (тобто досконалість інструктивних і методологічних документів, які регулюють кредитні операції банку), наявність чіткої процедури розгляду і прийняття рішення про надання позики, особливості ведення кредитної документації, створення ефективної системи контролю та кредитного моніторингу, рівень професіоналізму персоналу тощо.

Портфельний кредитний ризик також обумовлюється зовнішніми і внутрішніми чинниками.

Серед зовнішніх факторів — загальна економічна нестабільність, недосконалість законодавчої бази, яка постійно змінюється, негативні явища перехідного періоду, зокрема дефіцит досвідчених (із точки зору ведення бізнесу) клієнтів-позичальників. За даними Світового банку, зовнішні (відносно банку) чинники спричиняють 33% втрат за позичками.

До головних внутрішніх чинників кредитного портфельного ризику належать: якісний рівень кредитної політики банку, стандарти формування портфеля позичок, кредитний моніторинг і контроль за його якістю, рівень професійної майстерності банківського персоналу тощо.

За величиною кредитного ризику індивідуальні позики можна класифікувати за групами [5]:

- ◆ I — стандартні позички;
- ◆ II — кредити під контролем;
- ◆ III — субстандартні позички;
- ◆ IV — сумнівні;
- ◆ V — безнадійні.

Співвідношення груп характеризує структуру портфеля за кредитним ризиком.

ЛІКВІДНІСТЬ

Важливим критерієм конкурентної спроможності кредитного портфеля є ліквідність.

Під ліквідністю позики розуміють динаміку припливу коштів протягом терміну дії кредитного договору. Вона визначається розміром процентної ставки та графіком виплати відсотків і погашення основної суми боргу.

Ліквідність банку — це його спроможність своєчасно задовольняти вимоги своїх вкладників та інших кредиторів. Спроможність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання зумовлюється ліквідністю активів, сталістю пасивів і рухом грошових коштів.

Ліквідність активів визначається швидкістю, з якою їх можна переве-

сти в готівку, та оборотністю — ступенем збереження реальної вартості активів у разі їх вимушеного обертання в готівку. Для забезпечення щоденної спроможності банку відповідати за своїми зобов'язаннями структура портфеля його активів має відповідати якісним вимогам ліквідності. Із цією метою всі активи банку групуються за ступенем ліквідності:

- ◆ I група — високоліквідні кредити (одноденні міжбанківські позички);
- ◆ II група — ліквідні кредити (овердрафт, позички зі строком погашення протягом 30 днів);
- ◆ III група — низьколіквідні кредити (позички зі строком погашення понад 30 днів).

Дбаючи про раціональну структуру кредитного портфеля, банк повинен дотримуватися встановлених нормативів миттєвої, поточної та довгострокової ліквідності.

ДОХІДНІСТЬ

Головним критерієм конкурентоспроможності портфеля позичок є критерій дохідності. Саме він у кінцевому підсумку дає змогу оцінити ефективність формування та якості управління кредитним портфелем.

Не слід забувати, що банк — це суб'єкт ринку і основна мета його діяльності — отримання прибутку. Тож сформований банком портфель позичок має сприяти досягненню цієї цілі.

Можна виділити такі групи чинників, що впливають на дохідність кредитного портфеля:

- ◆ рівень і структура процентних ставок;
- ◆ процентний ризик;
- ◆ валютний ризик;
- ◆ зовнішні ринкові чинники.

З точки зору дохідності раціональна структура кредитного портфеля — це структура, що забезпечує покриття витрат банку і приносить йому очікуваний прибуток.

ШВИДКІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ

На відміну від критеріїв ризиковості, ліквідності та дохідності, *швидкість відновлення портфеля позичок* належно не висвітлена у спеціальній літературі. Але ж кредити, як і будь-які фінансові активи, мають певний строк "дії". Тому кредитний портфель повинен характеризуватися також певною динамікою, швидкістю відновлення.

Як відомо, обсяг кредитного портфеля за станом на ту чи іншу дату може бути різним, що зумовлено рухом кредитних зобов'язань. *Часовий лаг,*

упродовж якого портфель позичок може відновити свій початковий обсяг, визначає якість його формування та конкурентну спроможність.

Причому небажаною є як занижка, так і завищена швидкість відновлення. Низька швидкість може спричинитися до зниження дохідності кредитного портфеля, завищена може свідчити про невважливе чи необгрунтоване рішення щодо надання позичок, що підвищує ризиковість операції, зменшує ймовірність отримання прибутку та повернення активів.

СТУПІНЬ ОНОВЛЕННЯ

Ще один критерій, який характеризує конкурентну спроможність кредитного портфеля банку і який належно не висвітлений у літературі, — *ступінь оновлення кредитного портфеля позичок*. Під цим терміном слід розуміти зміну клієнтської бази протягом певного періоду.

Як відомо, у кредитному портфелі повсякчас змінюється не лише комплекс угод, а й склад позичальників. Це нормальне явище, адже не всі підприємства відчувають постійну потребу в позичкових коштах. Водночас комерційні банки прагнуть постійно вкладати свої кредитні ресурси з метою отримання прибутку.

На перший погляд, зв'язок між якістю кредитного портфеля і динамікою його оновлення слабкий. Але, як свідчить практика, *ступінь сталості клієнтської бази все ж впливає на ризиковість банківських (зокрема кредитних) операцій, а відтак — і на рівень їх рентабельності.*

Нульовий ступінь оновлення свідчить про повну закритість кредитного портфеля, що загрожує втратою конкурентоспроможності. У стратегічному плані це означає припинення розвитку, оскільки еволюціонують, самоорганізуються і виживають у конкурентному середовищі лише відкриті системи [5].

Занадто високий ступінь оновлення свідчить про хистку структуру портфеля позичок. Оптимальний для банку варіант, коли в середньому за рік постійними клієнтами банку є 60—70% позичальників.

ВИСНОВОК

Перш ніж дати власне визначення поняття кредитного портфеля, ще раз наголосимо: він є не просто пасивно сформованим набором позичок, а результатом активних, цілеспрямованих дій банку, який динамічно розви-

вається, суто управлінським співвідношенням між різноманітними видами кредитів. На наш погляд, банківський кредитний портфель слід розглядати як втілення кредитної політики банку, що у свою чергу є невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

З урахуванням викладених вище міркувань вважаємо точнішим і вичерпним таке визначення поняття портфеля позичок банку: *кредитний портфель — це економічно обґрунтована й структурована сукупність кредитних угод і кредитних зобов'язань, яка є результатом цілеспрямованих управлінських рішень, прийнятих відповідно до вимог кредитної політики банку та органів*

банківського нагляду. Конкурентоспроможність кредитного портфеля визначається такими критеріями, як ризиковість, ліквідність, швидкість відновлення та ступінь оновлення.

Глибоке розуміння сутності портфеля позичок з точки зору його конкурентоспроможності сприятиме створенню банківськими менеджерами ефективної системи управління кредитним портфелем комерційного банку.

Література

1. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посібник. — К.: КНЕУ. — 1999. — 280 с.

2. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз

діяльності комерційних банків і підприємств: Навч. посібник. — К.: Скарби. — 2001.

3. Основы банковского менеджмента / Под ред. Лаврушина О.И. — М.: ИН-ФРА. — 1995.

4. Цисарь И.Ф., Чистов В.П., Лукьянов А.И. Оптимизация финансовых портфелей банков, страховых компаний, пенсионных фондов. — М.: Дело, 1998.

5. Как обеспечить рост капитала: воспроизводственные основы экономики фирмы / Под ред. Грязновой А.Г., Ленской С.А. — М.: Финансовая академия при Правительстве Российской Федерации. — 1996.

Дослідження/

Прогнозування фінансових результатів діяльності банку в системі банківського менеджменту

Автори обґрунтовують власне бачення функцій управління, дають характеристики фінансових результатів діяльності банку як об'єкта управління, пропонують модель прогнозування фінансових результатів його діяльності. На основі залежності між обсягом зобов'язань, позикових активів комерційного банку і таким показником, як прибуток, зроблено висновок про те, що якщо взаємозв'язок між факторами можна подати у формі кореляційно-регресійної моделі, то її використовують не лише для аналізу взаємозв'язків, які склалися, а й для прогнозування результативних показників.

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Комерційні банки (КБ) посідають особливе місце в ринковій економіці. За характером своєї діяльності вони є комерційними структурами зі специфічним видом підприємницької діяльності. Банки тісно пов'язані з усіма ринковими суб'єктами і суттєво впливають на економічні процеси в суспільстві. Тому в стабільності банківської системи загалом і кожного банку зокрема зацікавлені не лише банки, а й суспільство в цілому. Однак останні роки характеризуються фінансовою нестабільністю в роботі банків на ринку: за підсумками 1999 року КБ України отримали 512.8 млн. гривень прибутку, 2000 рік був для них збитковим, у 2001-му вони отримали прибуток у сумі 530.1 млн. гривень, у 2002 році сумарний прибуток стано-

вив 684.5 млн. грн. Це дає підстави вважати управління фінансовими результатами діяльності банку на основі грамотного менеджменту визначальним.

Банківський менеджмент — наука про надійну та ефективну систему управління всіма процесами і відносинами, що характеризують діяльність банку. Сутність менеджменту розкривається через функції управління. Сукупність таких функцій трактується вченими не однаково. Так, за твердженням Д.Гриджика, процес менеджменту передбачає планування, організацію, мотивацію і контроль [1, с. 44]. О.Суськая доповнює цей перелік такою функцією, як координація [2, с. 36]. О.Лаврушин вважає, що “зміст банківського менеджменту становлять: планування, аналіз, регулювання, контроль” [3, с. 5]. По суті, ці функції управління визначає й Л.Примостка [4, с. 7]. Розбіжності в їх визначеннях стосуються лише аналізу. Л.Примостка конкретизує функцію

Раїса Герасименко

Доцент кафедри фінансів і банківської справи Донецького національного університету. Кандидат економічних наук

Лариса Шамілева

Доцент кафедри статистики Донецького національного університету. Кандидат економічних наук

аналізу стосовно інформаційних потоків, а О.Лаврушин, як і багато інших учених, такої конкретизації не робить.

Розгляд функцій управління має не лише теоретичне, а й практичне значення. Стосовно об'єкта нашого дослідження набір перелічених функцій управління окреслює зміст менеджменту банку щодо забезпечення

якомога кращих фінансових результатів його роботи на ринку.

При їх визначенні, на нашу думку, треба враховувати таке:

— ці функції в сукупності повинні охоплювати всі етапи процесу управління діяльністю комерційного банку;

— вони мають бути взаємопов'язані та взаємообумовлені;

— окремі функції управління можуть охоплювати не один, а кілька етапів процесу управління.

Враховуючи ці положення, робимо висновок, що **функціями управління є аналіз, прогнозування (планування), організація, мотивація, контроль і регулювання**. Вони розкривають сутність банківського менеджменту, який складається з двох блоків: фінансового менеджменту й управління персоналом.

Аналіз охоплює всю сукупність факторів, які визначають умови функціонування банків у поточному періоді та на перспективу. Вважаємо, що він повинен передувати прийняттю будь-якого управлінського рішення. Тільки результати аналізу дають змогу реально оцінити можливості банку щодо забезпечення бажаних фінансових результатів його роботи на ринку.

Планування — це один із засобів, за допомогою якого керівництво банку спрямовує зусилля всього колективу на досягнення конкретної мети.

Аби досягти запланованих фінансових результатів діяльності банку на ринку, потрібна налагоджена **організація** здійснення банківських операцій. Їх виконання забезпечується персоналом банку.

Завданням менеджменту є **мотивація** кожного співробітника банку до найвищих фінансових результатів його діяльності. Мотивація — це створення внутрішнього спонукання досягнути поставлену мету.

Прийняті рішення підлягають **контролю** за їх виконанням. Які плани не розроблялися б — усі вони спрямовані на досягнення головної мети — отримати прибуток. Значення має не лише його обсяг, а й якість, яка залежить від якості активів, сталості ресурсної бази, контролю за витратами, розумної практики управління пасивами та активами, знання ринків, що обслуговуються. Контроль повинен опосередковувати процес управління фінансовими результатами роботи банків з моменту прийняття планів до їх повного виконання. У ході його здійснення може виникнути необхідність у коригуванні планів, тобто в прийнятті оперативних управлінських рішень, що визначає зміст такої функції управління, як **регу-**

лювання. Воно може стосуватися й організації роботи щодо забезпечення бажаних фінансових результатів, і мотивації співробітників для їх досягнення.

Ринкове середовище функціонування банків, їх тісний взаємозв'язок з усіма економічними агентами вносять елемент невизначеності стосовно кінцевих результатів діяльності. Тому важливе місце в системі фінансового менеджменту кінцевих результатів роботи банку на ринку посідає прогнозування розмірів його прибутку, доходів і витрат. Аналіз факторів, які визначили фінансові результати діяльності банків у попередні роки, дає змогу спрогнозувати їх вплив на кінцеві результати роботи банку.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Вивчення літератури з проблеми, що розглядається у цій статті, дає підстави для твердження про відсутність наукових розробок, які забезпечували б системний підхід до управління фінансовими показниками діяльності банків.

Ученими та практиками розроблено й опубліковано ряд моделей управління фінансовим станом банку, методики аналізу його доходів, витрат, прибутку і рентабельності. Однак **оцінка фінансового стану відрізняється від оцінки фінансових результатів діяльності банку, що має суттєве значення з точки зору банківського менеджменту**.

Фінансовий стан — це широке поняття, яке містить оцінку платоспроможності, ліквідності, достатності капіталу банку, а також отримані ним прибутки, доходи і понесені витрати. **А фінансові результати діяльності бан-**

ку є складовою частиною загальної оцінки його фінансового стану, хоча й досить важливою з точки зору оцінки якості менеджменту банку.

Фінансові результати відображають рівень менеджменту банку, насамперед управління залученими ресурсами та активами й узгодження цих двох сфер діяльності банку на ринку.

В економічній літературі є розробки стосовно менеджменту окремих складових системи управління фінансовими результатами діяльності банку. Так, В.Стоян досить ґрунтовно висловила свою позицію з питань управління витратами банку [5, сс. 39—44, 52]. О.Лаврушин у праці “Основи банківського менеджмента” розглянув питання управління прибутком банку [3, сс. 96—107]. Л.Примостка у навчальному посібнику “Фінансовий менеджмент банку” висвітлює питання управління прибутковістю банку [4, сс. 20—26].

Критичний аналіз зазначених праць дає змогу зробити висновок про те, що питання менеджменту фінансових результатів діяльності банку не розглядаються в цілісній системі об'єктів і функцій управління. Вивчається управління або лише однієї зі складових системи показників фінансових результатів діяльності банку, або управління ними не розглядається у взаємозв'язку всіх функцій управління.

Багато спеціалістів зводять управління фінансовими результатами в цілому або окремими їх складовими до аналізу показників прибутку, доходів, витрат, рентабельності, що, як уже мовилося вище, не охоплює всього процесу управління.

Дещо ґрунтовніше проблему менеджменту фінансових результатів діяльності банку висвітлено О.Зарубою в праці “Фінансовий менеджмент у банках”,

Таблиця 1. Зміна факторів для побудови парних і множинних регресивних моделей

Періоди		Прибуток (усього), тис. грн.	Середні залишки позичкової заборгованості, тис. грн.	Середні залишки платних ресурсів, тис. грн.	Час
		у	x ₁	x ₂	№ квартал в циклі
2000 р.	I квартал	825.1	871	11 937	1
	II квартал	1 116.9	11 120	14 740	2
	III квартал	1 126.0	11 645	15 306	3
	IV квартал	1 171.8	13 200	17 140	4
2001 р.	I квартал	1 241.3	14 510	17 571	5
	II квартал	1 226.4	15 448	19 175	6
	III квартал	1 149.8	15 824	20 024	7
	IV квартал	1 156.0	15 640	21 631	8
2002 р.	I квартал	1 198.0	16 897	22 534	9
	II квартал	1 123.4	17 576	25 088	10
	III квартал	1 287.3	19 554	26 875	11
	IV квартал	1 463.1	20 193	26 734	12

де він розглянув питання менеджменту доходів і витрат, аналізу прибутку банку і чинників його зміни [6, сс. 94–112]. Однак, на нашу думку, водночас **необхідно ще прогнозувати, до яких фінансових результатів можуть привести ті чи інші чинники, що визначають доходи, витрати банку та його визначальний показник — прибуток.**

Розв'язання цієї проблеми потребує розробки моделі прогнозування фінансових результатів діяльності комерційних банків. Зважаючи на економічну нестабільність і невизначеність, у яких працюють вітчизняні банки, така модель повинна бути спроможною швидко реагувати на зміни попиту і пропозиції, відповідати критеріям оптимальності й таким чином забезпечувати прийняття правильних рішень у сфері управління фінансами банків.

СТОХАСТИЧНА МОДЕЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Спроможність банку заробляти прибуток залежить від багатьох факторів і насамперед — від складу, структури і вартості його ресурсів та позичкових активів. Це зумовлено тим, що більш як на 60% валові доходи банків формуються за рахунок отриманих відсотків за кредит, а плата за залучені ресурси становить істотну частину операційних витрат більшості комерційних банків. Тому однією зі складових управління фінансовими результатами діяльності банків є їх прогнозування на основі залежності між обсягом зобов'язань банку, позичковими активами та прибутком. Ці дві змінні пов'язані з результативною ознакою (прибуток банку) не суто функціонально, а стохастично, тому вплив на зміну розміру прибутку банку у середніх залишків позичкових активів x_1 і платних ресурсів x_2 вважаємо за доцільне оцінювати за допомогою економетричних моделей кореляційно-регресійного аналізу. Для апробації запропонованої моделі прогнозування кінцевих фінансових результатів діяльності банку за визначений часовий період використовуємо умовні дані (див. таблицю 1).

Перший етап прогнозування розміру прибутку залежно від середніх залишків позичкової заборгованості і платних ресурсів на основі економетричних моделей кореляційно-регресійного аналізу полягає в ідентифікації парних залежностей.

Оптимальну форму зв'язку між розмірами прибутку та середніх залишків позичкової заборгованості дає рівняння гіперболічної регресії тако-

го виду:

$$\bar{y}_{x_1} = 1\,633.669 - 6\,539\,827.87 \frac{1}{x_1}; \quad (1)$$

$$dy_{x_1} = 0.656; \varepsilon_{\text{відн.}} = 5.5\%; F_p = 23.7; F_\alpha \left\{ \begin{array}{l} \alpha = 0.1 \\ m_1 = 2 \\ m_2 = 12 - 2 = 10 \end{array} \right\} = 3.36 \\ F_p > F_\alpha.$$

Оскільки параметр $\alpha_1 < 0$, то значення прибутку (результативної ознаки) зі збільшенням позичкової заборгованості зростає, причому зростання результативного фактора уповільнюється, і в границі він прагне до значення α_0 . Тобто за значного збільшення факторної ознаки максимально можливий розмір прибутку дорівнюватиме 1 633.669 тис. грн., тому що $\alpha_0 = 1\,633.669$ є асимптототою даної кривої.

Щільність зв'язку між цими факторами оцінюється парним коефіцієнтом детермінації: $dy_{x_1} = 0.656$. Це означає, що зміна прибутку досліджуваного банку на 65.6% залежить від зміни залишків позичкової заборгованості.

Оскільки рівняння статистично достовірне і відповідає критеріям статистичної точності ($\varepsilon_{\text{відн.}} = 5.5\%$), можна зробити висновок, що отримані залежності мають об'єктивний характер.

Аналогічною за формою є парна залежність між обсягами прибутку і фактором x_2 — середніми залишками платних ресурсів, тому що оптимальну апроксимацію даної залежності також дає гіперболічна регресія:

$$\bar{y}_{x_2} = 1\,608.65 - 8\,162\,100.93 \frac{1}{x_2}; \quad (2)$$

$$dy_{x_2} = 0.533; F_p = 15.5; \varepsilon_{\text{відн.}} = 6.5\%; F_\alpha = 3.36; F_p > F_\alpha.$$

Зв'язок між розміром прибутку і цим фактором трохи слабший, тому що тільки на 53.3% коливання рівня прибутку банку викликається зміною середніх залишків платних ресурсів.

Співвідношення параметрів рівняння свідчить, що зростання залишків платних ресурсів супроводжується також приростом прибутку, однак гранично можливим розміром прибутку є величина $\alpha_0 = 1\,608.65$ тис. грн.

Це дає підставу стверджувати, що подальше нарощування ресурсної бази банку з урахуванням його комерційних інтересів буде економічно недоцільним.

Збіг сформованої за три роки залежності прибутку від середніх залишків позичкової заборгованості і платних ресурсів (при аналізі ізольованих один від одного парних зв'язків) можна пояснити так. Прямий, рівномірно сповільнений зв'язок прибутку та залишків платних ресурсів сформувалася опосередковано, тобто чим

більші обсяги ресурсів банку (звичайно, і платних), тим більші можливості сформувати такий кредитний (чи в цілому банківський) портфель, який би супроводжувався приростом прибутку. При цьому спостерігається випереджаюче зростання обсягів середніх залишків позичкової заборгованості.

Коефіцієнт еластичності прибутку від залишків платних ресурсів, тобто $\kappa_{el}(\bar{y}_{x_2}/x_2) = 0.330$, свідчить, що кожен відсоток приросту платних ресурсів приводить до зростання прибутку на 0.33%.

Однак ізольований вплив кожного фактора на обсяги прибутку можна розглядати як окремі, досить умовний варіант взаємозв'язку. Тому на **другому етапі прогнозування** фінансових результатів діяльності банку доцільно перейти до множинних залежностей. На практиці зміна результативного показника залежить від сукупного й одночасного впливу цих факторних ознак. У даному разі об'єктивнішою моделлю реальних взаємозв'язків між прибутком, обсягами залучених ресурсів і величиною позичкових активів є багатфакторне рівняння регресії. При цьому як додаткова незалежна змінна в рівняння регресії вводиться також фактор часу, щоб уникнути автокореляційної компоненти в рядах динаміки.

Розрахунок цього взаємозв'язку можна зробити за допомогою багатфакторних регресійних моделей, у тому числі:

- лінійної залежності;
- степеневі залежності.

Їх застосування у розглянутому нами прикладі дало такі результати.

1. Лінійна залежність:

$$\bar{y}_{x_1} = 19.55 + 0.126x_1 - 0.015x_2 - 68.32t \\ R^2_{yx_1} = 0.831; \varepsilon_{\text{відн.}} = 4.1\%; F_p = 13.32;$$

$$F_\alpha \left\{ \begin{array}{l} \alpha = 0.1 \\ m_1 = 4 - 1 = 3 \\ m_2 = 12 - 4 = 8 \end{array} \right\} = 2.43; F_p > F_\alpha.$$

2. Степенева залежність:

$$\ln \bar{y}_{x_1} = -0.355 + 1.696 \ln x_1 - 0.88 \ln x_2 - 0.118 \ln t,$$

$$\bar{y}_{x_1} = e^{-0.355} \times x_1^{1.696} \times x_2^{-0.88} \times t^{-0.118}; \quad (4) \\ R^2_{yx_1} = 0.75; \delta_{\text{відн.}} = 5.1\%; F_p = 8.01;$$

$$F_\alpha = 2.43; F_p > F_\alpha.$$

Наведені рівняння є статистично достовірними й відповідають критеріям статистичної точності, тому що в обох випадках $F_p > F_\alpha$ і $\varepsilon_{\text{відн.}} < 15\%$. На основі отриманих параметрів можна зробити такі висновки.

Параметри рівняння (3) засвідчують: збільшення залишків позичкової забор-

гованості на одну тисячу гривень супроводжується приростом прибутку на 126 грн. ($\alpha_1 = 0.126$) за умови, що на зміну прибутку впливають також обсяги платних ресурсів, але вони зафіксовані на рівні свого середнього значення. Водночас зростання обсягів платних ресурсів на одну тисячу гривень супроводжується зниженням розміру прибутку на 15 грн. за умови, що на зміну прибутку впливає також обсяг позичкової заборгованості, але він не варіює.

Загалом обидва фактори (і додатково з урахуванням фактора часу) зумовлюють зміни розмірів прибутку на 83.1%, оскільки множинний коефіцієнт детермінації дорівнює 0.831. На 16.9% зміна прибутку банку залежить від інших факторів (зміна відсотків, операційних витрат, доходів тощо), які не враховано в даних залежностях.

Параметри α_1 рівняння (3) називаються коефіцієнтами умовно-чистої регресії. Їх можна подати у вигляді відносних порівнянних показників міцності зв'язку, які є частковими коефіцієнтами еластичності:

$$k_{\text{ел}(\bar{y}/x)} = \alpha_1 \frac{\bar{x}_i}{\bar{y}};$$

таким чином,

$$k_{\text{ел}(\bar{y}/x_1)} = 0.126 \frac{15\,026.4}{1\,173.76} = 1.613;$$

$$k_{\text{ел}(\bar{y}/x_2)} = -0.015 \frac{19\,896.25}{1\,173.76} = -0.254.$$

Коефіцієнт еластичності свідчить, наприклад, стосовно фактора x_1 , що при відхиленні величини залишків позичкової заборгованості від свого середнього значення на 1% (без урахування супутнього відхилення інших факторів, які входять у рівняння), відхилення обсягу прибутку від свого середнього значення зростає на 1.613%, а при аналогічній зміні обсягу платних ресурсів — знизиться на 0.254%.

Параметри степеневі залежності (4) є теоретичними коефіцієнтами еластичності, тому $\alpha_1 = 1.696$ означає, що кожен відсоток приросту залишків

позичкової заборгованості супроводжується збільшенням прибутку на 1.696% (за обумовлених раніше умов), тоді як зростання залишків платних ресурсів на 1% спричиняється до зменшення обсягу прибутку на 0.88%. Сума цих часткових коефіцієнтів еластичності (за аналогією з виробничою функцією), на наш погляд, є оцінкою синергетичного ефекту ($1.696 - 0.88 = 0.816$), зумовленого одночасним впливом факторів на зміну прибутку: зростання кожного із факторів на 1% у цілому приводить до збільшення прибутку на 0.816%.

Якщо регресійні моделі побудовані за рядами динаміки і відповідають критеріям статистичної вірогідності й точності, їх можна використовувати для прогнозування залежної змінної. У нашому прикладі — можливого обсягу прибутку банку, що становить зміст третього етапу прогнозування.

За кожною факторною ознакою, що включена у множинне рівняння регресії (3), варто розрахувати прогнозні значення для окремих часових періодів. При цьому оптимальну модель прогнозування для кожного фактора x_i треба вибирати на підставі сполучення змістового аналізу результатів прогнозування і формальних критеріїв апроксимації. У нашому випадку за оптимальними моделями прогнозування отримано такі прогнозні оцінки факторних ознак (див. таблицю 2).

Наведені результати свідчать, що за факторними ознаками оптимальну апроксимацію дає модель авторегресії та ковзного середнього чи модель Бокса-Дженкінса: АР і СС (1.1.1). Це означає, що зміна в часі залишків позичкової заборгованості і платних ресурсів містить автокореляційну компоненту з лагом в один період ($p = 1$) і лінійний тренд ($d = 1$), що відповідає економічному змісту даних показників. Точність отриманих моделей досить висока: відносна похибка ап-

роксимації не перевищує 2.5%, що, повторюємо, свідчить про високу точність прогнозних оцінок, отриманих за цими моделями.

Для прогнозування можливих обсягів прибутку за ідентифікованим множинним рівнянням регресії підставляємо в рівняння (3) отримані прогнози факторів для окремих точок визначеного періоду передбачення, наприклад, у нашому випадку на I квартал 2003 року:

$$y_{1\text{кв.}} = 19.55 + 0.126 \times 21\,223.96 - 0.015 \times 28\,797.2 - 68.32 \times 13 = 1\,373.63 \text{ (тис. грн.)}.$$

Отже, при збереженні протягом року сформованої залежності між прибутком і факторами, що викликають його зміни, а також при збереженні закономірностей зміни обсягів і позичкової заборгованості, і платних ресурсів, прибуток банку в I кварталі 2003 року становитиме 1 373.6 тис. грн., а в I кварталі 2004 року може сягнути 1 503.52 тис. грн. При цьому можливий його розкид, наприклад, у I кварталі 2004 року буде в межах від 1 441.92 тис. грн. до 1 565.8 тис. грн.

Наведені результати свідчать: якщо взаємозв'язок між факторами можна подати у формі кореляційно-регресійної моделі, то її використовують не тільки для аналізу сформованих взаємозв'язків, а й для прогнозування результативного показника. Однак необхідно мати на увазі, що кореляційно-регресійною моделлю системи взаємозалежних ознак є таке рівняння регресії, яке включає основні фактори, що впливають на варіацію результативної ознаки, має високий (не нижче 0.5) коефіцієнт детермінації та коефіцієнти регресії, зміст котрих відповідає теоретичним знанням про природу зв'язку в досліджуваній системі.

□

Література

1. Гріджук Д. Функції управління комерційним банком та шляхи їх розвитку // Вісник НБУ. — 1999. — № 3. — С. 43—45.
2. Суская Е.П. Управление ссудными операциями как составная часть банковского менеджмента // Деньги и кредит. — 1999. — № 2.
3. Основы банковского менеджмента: Учебн. пособие. / Под общ. ред. О.И.Лаврушина. — М.: ИНФРА-М., 1995.
4. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1999. — 280 с.
5. Стоян В. Управління витратами банку // Банківська справа. — 2000. — № 5.
6. Заруба О.Д. Фінансовий менеджмент у банках: Навч. посібник. — К.: Товариство "Знання". — КОО, 1997.

Таблиця 2. Прогнозні оцінки факторних ознак зміни прибутку банку

Таблиця 2. Прогнозні оцінки факторних ознак зміни прибутку банку								
№ п/п	Факторні ознаки	Умовне визначення	Оптимальна модель прогнозування	Прогнозні оцінки, тис. грн.				
				на 2003 р., у тому числі поквартально				на I кв. 2004 р.
				I	II	III	IV	
1	Залишки позичкової заборгованості	x_1	Модель Бокса-Дженкінса: АР і СС (1.1.1); $\varepsilon_{\text{відн.}} = 2.5 \%$	21 223.96	22 149.65	23 111.6	24 061.0	25 014.75
2	Залишки платних ресурсів	x_2	Модель Бокса-Дженкінса: АР і СС (1.1.1); $\varepsilon_{\text{відн.}} = 2.1 \%$	28 797.2	29 690.02	31 213.05	32 396.7	33 763.1
3	Прибуток	y	Лінійна регресійна залежність: $\varepsilon_{\text{відн.}} = 4.1 \%$	1 373.6	1 408.58	1 438.65	1 472.18	1 503.52

**Зміни і доповнення до Державного реєстру банків та переліку операцій,
на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного
банку України на здійснення операцій¹,
внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2003 р.**

А. Зміни і доповнення до Державного реєстру банків

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації	Реєстраційний номер	Юридична адреса
м. Київ і Київська область					
Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	ЗАТ	16 500 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Нижньоюрківська, 81
Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ"	BAT	29 820 807	24.03.1993 р.	157	м. Київ, вул. Русанівська Набережна, 18
Акціонерний комерційний банк "Аркада"	BAT	42 244 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Суворова, 4/6
Товариство з обмеженою відповідальністю "АРТЕМ-БАНК" (колишня назва — Місцевий кооперативний комерційний банк "АРТЕМ-БАНК")	ТОВ	36 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103
Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Славутич" (колишня назва — Акціонерний комерційний банк "Славутич")	BAT	17 160 467	16.05.1992 р.	110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47
Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Експобанк" (колишня назва — Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Кредитно-фінансова спілка "Експобанк")	ТОВ	26 695 000	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Золотоустівська, 2/4
Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна" (колишня назва — Акціонерний банк "Олімпійська Україна")	BAT	13 550 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а
Акціонерний комерційний банк "ТАС-Комерцбанк"	BAT	42 500 000	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Комінтерну, 30
Дніпропетровська область					
Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	BAT	28 000 000	21.04.1993 р.	163	м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33
Закрите акціонерне товариство Український Банк Міжнародного Співробітництва "Інвест-Кривбас Банк"	ЗАТ	15 891 000	18.10.1996 р.	263	Дніпропетровська область, м. Кривий Ріг, вул. Нарвська, 11-а
Донецька область					
Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	BAT	17 000 000	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а
Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Південкомбанк" (колишня назва — Акціонерний комерційний банк "Південкомбанк")	BAT	24 650 910	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а
Відкрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	BAT	23 000 000	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63
Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк" (колишня назва — Акціонерно-комерційний "Промекономбанк")	BAT	23 700 019	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4
Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Перспектива"	ТОВ	32 000 000	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а
Закарпатська область					
Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	ТОВ	15 700 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10

¹Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків, та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій, а також "Нумерацію операцій, на які Національний банк України надає банкам банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій" опубліковано у "Віснику НБУ" № 2, 2003 р. Зміни і доповнення, внесені до Державного реєстру банків та до переліку операцій, виділено червоним кольором. Примітки у колонці "Заходи впливу, які вжито до окремих видів операцій та угод" викладено відповідно до рішень комісій з питань нагляду та регулювання діяльності банків. Назви банків подаються за орфографією статутів.

Івано-Франківська область					
Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Західбудгазбанк" (колишня назва — Акціонерний комерційний банк "Західбудгазбанк")	BAT	9 504 720	22.10.1991 р.	47	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 93-а
Харківська область					
Акціонерний комерційний регіональний банк "Регіон-банк"	ЗАТ	16 500 000	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4
Чернігівська область					
Закрите акціонерне товариство "Полікомбанк"	ЗАТ	17 799 000	18.08.1994 р.	249	м. Чернігів, вул. Київська, 3

Б. Зміни і доповнення до переліку операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та дозвіл Національного банку України на здійснення операцій

Назва банку	Юридична адреса	Банківська ліцензія		Письмовий дозвіл на здійснення операцій		Перелік операцій, на здійснення яких банки отримали письмовий дозвіл на здійснення операцій ²	Заходи впливу, які вжито до окремих видів операцій та угод
		Номер	Дата	Номер	Дата		
1	2	3	4	5	6	7	8
м. Київ і Київська область							
Акціонерний комерційний банк "Персональний комп'ютер" (Перкомбанк)	м. Київ, вул. Сагайдачного, 17	27	03.12.2001 р.	27-2	14.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, -11 , 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22	
Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	м. Київ, вул. Желянська, 27	45	04.12.2001 р.	45-2	24.09.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11 , 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	м. Київ, вул. Фізкультури, 9	33	04.12.2001 р.	33-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9, 11 , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22	Операцію 11 зупинено до 01.10.2003 р.
Банк "Фінанси та Кредит", товариство з обмеженою відповідальністю	м. Київ, вул. Артема, 60	28	20.01.2003 р.	28-1	20.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22	<u>Примітка.</u> Банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій переоформлено в зв'язку зі зміною назви банку
Акціонерний банк "Енергобанк"	м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	46	17.12.2001 р.	46-1	17.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11 , 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Акціонерний банк "Старокиївський банк"	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	130	14.01.2002 р.	130-1	14.01.2002 р.	1,2,3, 4 , 5, 6, 7, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21	Операцію 4 зупинено до 20.07.2003 р.
Акціонерний комерційний банк "Інтербанк"	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	102	03.12.2001 р.	102-2	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9, 11 , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Славутич"	м. Київ, вул. Фрунзе, 47	60	23.01.2003 р.	60-1	23.01.2003 р.	1,2,3, 4 , 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21	Операцію 4 зупинено з 25.01.2003 р. до 01.02.2004 р. <u>Примітка.</u> Банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій переоформлено у зв'язку зі зміною назви банку
Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинентбанк"	м. Київ, вул. Воровського, 22	100	25.12.2001 р.	100-1	25.12.2001 р.	1,2, 3, 4, 5, 6 , 13, 14, 15 , 18, 19, 20, 21	
Акціонерний комерційний банк "Український кредитно-торговий банк"	м. Київ, вул. Щербакова, 35	25	14.09.2001 р.	25-1	14.09.2001 р.	1,2,3, 4 , 5, 6, 7, 8, 11 , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21	Операцію 11 зупинено з 25.01.2003 р. до 01.02.2004 р.; операцію 4 зупинено з 07.10.2002 р. до 01.10.2003 р.
Акціонерний банк "Аллонж"	м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	181	08.01.2002 р.	181-1	08.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11 , 12, 13 , 14 , 15 , 18, 19, 20, 21	Див примітку ³

² Цифра зі знаком "+" означає номер операції, на здійснення якої банк одержав право; зі знаком "-" втратив право, цифра із символом "*" означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене.

³ Операції 13, 14, 15 зупинено з 01.01.2003 р. до 20.07.2003 р.; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.; обмежено до 01.01.2004 р. 1Л у частині залучення вкладів (депозитів) фізичних осіб у межах сукупної заборгованості банку перед фізичними особами в національній та іноземній валютах у визначеній сумі.

1	2	3	4	5	6	7	8
Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	м. Київ, вул. Гончара, 41	99	16.01.2003 р.	99-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
"Акціонерне товариство "Банк Креді Ліоне Україна"	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	111	13.12.2001 р.	111-2	14.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,18,19,20,21,22	
Державно-акціонерний спеціалізований імпорто-експортний банк України "УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК"	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 36-а	136	16.01.2002 р.	136-1	16.01.2002 р.	1*,2*,5*,7*,14*,15*,18*,19*,20*	Див примітку ⁴
Фермерський земельний акціонерний банк	м. Київ, вул. Предславинська, 28	109	14.01.2002 р.	109-1	14.01.2002 р.	13,14,18,19,20,21	
Акціонерний банк "Укоопспілка"	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	17	05.01.2002 р.	17-1	05.01.2002 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21*,22	Див. примітку ⁵
Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	56	25.02.2002 р.	56-1	25.02.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21	Операцію 4 зупинено до 17.04.2003 р.; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.; зупинено з 25.01.2003 р. по 01.02.2004 р. приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті
Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	м. Київ, вул. Воровського, 6	186	14.12.2001 р.	186-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,18,19,20,21	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Акціонерний Банк "Синтез"	м. Київ, вул. І.Кудрі, 5	30	03.12.2001 р.	30-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк"	м. Київ, вул. М. Раскової, 19	11	05.01.2002 р.	11-1	05.01.2002 р.	1*,2*,3*,4*,5*,6*,7*,8*,11*,12*,13*,14*,15*,17,18,19,20,21*	Див примітку ⁶
Акціонерний комерційний банк "Росток Банк"	м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	115	04.12.2001 р.	115-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,23	Операцію 4 зупинено до 20.07.2003 р.
Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	81	10.12.2001 р.	81-1	10.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК"	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	40	26.10.2001 р.	40-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	м. Київ, просп. Червонозоряний, 132	171	29.12.2001 р.	171-1	29.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
"Акціонерний Банк Креді Свісс Фьорст Бостон (Україна)"	м. Київ, вул. Червоноармійська, 34	179	05.01.2002 р.	179-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,15,18,19,20,21	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Закрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	м. Київ, вул. Федорова, 4	183	15.08.2002 р.	183-1	15.08.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21	Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
Волинська область							
Банк Пекао (Україна) Товариство з обмеженою відповідальністю	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	176	31.10.2001 р.	176-2	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,18,19,20,21	
Дніпропетровська область							
Акціонерний комерційний банк "Новий"	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	112	14.12.2001 р.	112-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21	
Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33	88	31.05.2002 р.	88-2	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23	

⁴ Зупинено до 01.02.2004 р. здійснення операцій з юридичними та фізичними особами, дозволив здійснення таких операцій лише з акціонерами банку: 3Л,1,2,5,7,15,19,20; зупинено з 01.01.2003 р. до 20.07.2003 р.: 1Н, 14, 18, операції з валютними цінностями в частині купівлі іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України; зупинено з 01.01.2003 р. до 01.07.2003 р. 1Л у частині залучення вкладів (депозитів) фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті; зупинено до 01.03.2003 р. банківські операції в частині здійснення операцій з відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів та банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів із цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них; обмежено до 01.06.2003 р. 1Л у частині приймання вкладів (депозитів) юридичних осіб, які не є власниками істотної участі банку.

⁵ Зупинено до 20.07.2003 р.: приймання та залучення вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті; 1Н як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті; операцію 21; вкладення коштів у статутні фонди інших юридичних осіб. Касове обслуговування клієнтів під контролем до 01.01.2005 р.

⁶ Зупинено до 01.03.2003 р. операції в частині приймання вкладів (депозитів) фізичних осіб; зупинено до 01.09.2003 р.: 1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,21; 1Н, 2Н, 5Н, 6Н; 1Л у частині приймання вкладів (депозитів) юридичних осіб; 2Л у частині відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них.

БАНКИ УКРАЇНИ

1	2	3	4	5	6	7	8
Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46/1	166	24.12.2001 р.	166-2	16.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21	
Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	113	29.12.2001 р.	113-3	16.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21	
Акціонерний комерційний банк "Технобанк"	м. Дніпропетровськ, Набережна ім. В.І. Леніна, 29	153	04.12.2001 р.	153-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21	Див. примітку ⁷
Закрите акціонерне товариство Український Банк Міжнародного Співробітництва "Інвест-Кривбас Банк"	м. Кривий Ріг, вул. Нарвська, 11-а	177	21.03.2002 р.	177-1	21.03.2002 р.	1,2,5,13,14,18,19,20,21,22,23	
Донецька область							
Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	55	03.01.2002 р.	55-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,18,19,20,21	
Акціонерний комерційний банк "Південкомбанк"	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	44	10.01.2002 р.	44-2	20.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
Товариство з обмеженою відповідальністю Донецький комерційний біржовий банк "Донбіржбанк"	м. Донецьк, просп. Миру, 59	145	04.10.2001 р.	145-3	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,18,19,20,21,22	
Закарпатська область							
Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	105	04.10.2001 р.	105-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4*,5,6,7,12,13,15,18,19,20,21	Див. примітку ⁸
Запорізька область							
Акціонерне товариство "Наш банк"	м. Запоріжжя, вул. Добролюбова, 22	42	14.12.2001 р.	42-2	14.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21	
Івано-Франківська область							
Акціонерний комерційний банк "Західбудгазбанк"	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 93-а	101	17.12.2001 р.	101-1	17.12.2001 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21	Операцію 4 зупинено до 01.01.2007 р.
АР Крим і м. Севастополь							
Акціонерний Банк "Морський"	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	168	14.12.2001 р.	168-2	23.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21	
Одеська область							
Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-Банк"	м. Одеса, вул. Княжеска, 32	159	29.12.2001 р.	159-2	16.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
Акціонерний комерційний банк "ПОРТО-ФРАНКО"	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	129	03.01.2002 р.	129-1	03.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,13,14,15,17,18,19,20,21	Операцію 4 зупинено до 01.01.2007 р.
Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	98	14.12.2001 р.	98-2	16.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21	
Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФЕБ"	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	143	24.09.2002 р.	143-2	23.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,7,8,13,14,18,19,20,21	Припинено 1Л у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб
Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	м. Одеса, вул. Белінського, 16	121	03.01.2002 р.	121-2	16.01.2003 р.	1,2,3,-4,5,6,13,14,15,18,19,20,21	
Харківська область							
Акціонерний комерційний регіональний банк "Region-банк"	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	32	05.01.2002 р.	32-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	Див примітку ⁹

⁷ Операцію 4 зупинено до 01.01.2004 р.; зупинено до 01.07.2003 р. приймання та залучення вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті; обмежено до 01.07.2003 р. залучення кредитів та депозитів на міжбанківському ринку як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті у визначеному розмірі.

⁸ Операцію 4 зупинено до 25.07.2003 р.; зупинено до 25.07.2003 р.: ведення коррахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті, а саме: вести коррахунки банків-нерезидентів в іноземній валюті не більше, ніж три коррахунки (по одному коррахунку для розрахунків у країнах СНД, Європи, Америки, крім офшорних зон) банків-нерезидентів, у яких відкрито прямі коррахунки у валюті країни місцезнаходження банку-нерезидента; відкриття коррахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними, а саме: зупинити здійснення операцій за відкритими коррахунками у банках-нерезидентах в іноземній валюті за виключенням трьох коррахунків у банках-нерезидентах (по одному коррахунку для розрахунків у країнах СНД, Європи, Америки, крім офшорних зон) у валюті країни місцезнаходження банку-нерезидента.

⁹ Операцію 4 зупинено до 01.01.2004 р.; операцію 11 зупинено до 01.01.2005 р.; зобов'язано банк залишити 3 прямі коррахунки в банках-нерезидентах (по 1 коррахунку для розрахунків у країнах СНД, Європи, Америки в валюті країни місцезнаходження банку-нерезидента). Решту коррахунків, відкритих у банках-нерезидентах, необхідно закрити з розірванням корвідносин на умовах, передбачених відповідною угодою, але не пізніше 20.03.2003 р.

БАНКИ УКРАЇНИ

1	2	3	4	5	6	7	8
Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	м. Харків, вул. Чернишевського, 4	49	14.12.2001 р.	49-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21	
“Акціонерний Східно-Український Банк “Грант”	м. Харків, вул. Данилевського, 19	6	04.12.2001 р.	6-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21	Операцію 11 зупинено до 01.01.2005 р.
Акціонерний комерційний банк “Європейський”	м. Харків, Червоношкільна Набережна, 24	90	25.12.2001 р.	90-1	25.12.2001 р.	1,2,3*,4*,5,6*,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21	Див. примітку ¹⁰
Чернігівська область							
Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк “Приватінвест”	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2	133	05.06.2002 р.	133-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
Відкрите акціонерне товариство “Банк “Демарк”	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	47	28.12.2002 р.	47-1	28.12.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	Операцію 4 зупинено до 20.07.2003 р.
Закрите акціонерне товариство “Полікомбанк”	м. Чернігів, вул. Київська, 3	152	24.05.2002 р.	152-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,-11,12,13,14,15,17,18,19,20,21	

Банки, включені до Державного реєстру банків у січні 2003 р.

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації	Реєстраційний номер	Юридична адреса
Товариство з обмеженою відповідальністю “Універсальний комерційний банк “Лідер”	ТОВ	23 000 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, просп. Перемоги, 65

¹⁰ Зупинено до 15.01.2004 р.: 1Л у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб; 3Л у частині операцій з фізичними особами; обмежено до 15.01.2004 р.: 2Л для клієнтів — фізичних осіб; неторговельні операції в частині виплати готівкової іноземної валюти за платіжними картками в межах залишку за балансом за станом на 15.01.2003 р.; ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів — нерезидентів у грошовій одиниці України без права відкриття нових поточних рахунків в іноземній валюті фізичним особам; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використання цих карток у межах залишку за балансом за станом на 15.01.2003 р. без права відкриття нових карткових рахунків фізичним особам у національній валюті; 3,4,6 зупинено до 15.01.2004 р.; закрити у строк, визначений угодою з банком-кореспондентом, але не пізніше 20.03.2003 р., прямий коррахунок у доларах США, відкритий у Комерцбанку (Commerzbank, Німеччина).

На замовлення “Вісника НБУ” матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків НБУ Олена Сілецька.

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за січень 2003 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	280.5640	18	484 MXN	100 мексиканських нових песо	52.4095
2	986 BRL	100 бразильських реалів	154.5623	19	496 MNT	10000 монгольських тугриків	47.4835
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	91.5905	20	554 NZD	100 новозеландських доларів	276.5067
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	4.4520	21	586 PKR	100 пакистанських рупій	9.1222
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.4630	22	604 PEN	100 перуанських нових сол	151.8121
6	981 GEL	100 грузинських ларі	252.4930	23	408 KPW	100 північнокорейських вон	242.3818
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	68.3749	24	642 ROL	10000 румунських леїв	1.5906
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	115.1085	25	682 SAR	100 саудівських ріялів	142.1897
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	112.4979	26	760 SYP	100 сирійських фунтів	10.3391
10	356 INR	1000 індійських рупій	111.1380	27	705 SIT	100 словенських толарів	2.4042
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6673	28	901 TWD	100 нових тайванських доларів	15.3450
12	368 IQD	100 іракських динарів	1714.5981	29	972 TJS	100 таджицьких сомоні	177.7467
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	11.5683	30	952 XOF	1000 франків КФА ВСЕАО	8.3478
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	1775.6910	31	152 CLP	1000 чилійських песо	7.6215
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.5526	32	191 HRK	100 хорватських кун	73.6133
16	434 LYD	100 лівійських динарів	433.7048	33	156 CNY	100 юанів Женьміньбі (Китай)	64.4204
17	470 MTL	100 мальтійських лір	1325.2451	34	255	100 доларів США за розр. із Індією	426.5920

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти							
			01.01.2003 р.	02.01.2003 р.	03.01.2003 р.	04.01.2003 р.	05.01.2003 р.		
1	036 AUD	100 австралійських доларів	299.9511	299.9511	300.2169	300.5114	300.5114		
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	853.8423	853.8423	854.3290	852.5277	852.5277		
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8980	10.8980	10.8980	10.8936	10.8936		
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0276	0.0276	0.0276	0.0276	0.0275		
5	208 DKK	100 датських крон	74.5001	74.5001	74.9976	74.5989	74.5989		
6	840 USD	100 доларів США	533.2400	533.2400	533.2400	533.2400	533.2400		
7	233 EEK	100 естонських крон	35.3617	35.3617	35.6002	35.4162	35.4162		
8	352 ISK	100 ісландських крон	6.5246	6.5246	6.5811	6.5719	6.5719		
9	124 CAD	100 канадських доларів	339.9839	339.9839	339.1929	340.7175	340.7175		
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.4314	3.4314	3.4314	3.4314	3.4314		
11	428 LVL	100 латвійських латів	897.7104	897.7104	902.2673	905.3311	905.3311		
12	440 LTL	100 литовських літів	158.5891	158.5891	161.1727	160.0024	160.0024		
13	498 MDL	100 молдовських лейв	38.5478	38.5478	38.5791	38.5309	38.5309		
14	578 NOK	100 норвезьких крон	75.7309	75.7309	76.6510	76.5814	76.5814		
15	985 PLN	100 польських злотих	138.5997	138.5997	139.0818	139.0049	139.0049		
16	810 RUR	10 російських рублів	1.6777	1.6777	1.6777	1.6777	1.6777		
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	306.5487	306.5487	306.2582	305.6160	305.6160		
18	703 SKK	100 словацьких крон	13.2366	13.2366	13.4508	13.4273	13.4273		
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0322	0.0322	0.0321	0.0323	0.0323		
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2546	10.2546	10.2546	10.2546	10.2546		
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	23.4713	23.4713	23.6247	23.5345	23.5345		
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5497	0.5497	0.5497	0.5497	0.5497		
23	203 CZK	100 чеських крон	17.6544	17.6544	17.6329	17.6929	17.6929		
24	752 SEK	100 шведських крон	60.4358	60.4358	61.0302	60.8547	60.8547		
25	756 CHF	100 швейцарських франків	379.8241	379.8241	383.4131	380.7235	380.7235		
26	392 JPY	1000 японських єн	44.4588	44.4588	44.7767	44.4880	44.4880		
27	978 EUR	100 євро	553.2898	553.2898	557.0225	554.1430	554.1430		
28	960 XDR	100 СПЗ	724.9521	724.9521	723.9590	720.4593	720.4593		

			16.01.2003 р.	17.01.2003 р.	18.01.2003 р.	19.01.2003 р.	20.01.2003 р.	21.01.2003 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	311.4409	312.4959	315.3789	315.3789	315.3789	314.6399	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	851.5489	855.5316	863.0515	863.0515	863.0515	856.2379	
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8901	10.8857	10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0275	0.0275	0.0275	0.0275	0.0275	0.0275	
5	208 DKK	100 датських крон	75.5404	75.7999	76.4108	76.4108	76.4108	76.4313	
6	840 USD	100 доларів США	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	
7	233 EEK	100 естонських крон	35.8762	36.0057	36.3057	36.3057	36.3057	36.3091	
8	352 ISK	100 ісландських крон	6.6636	6.7036	6.7522	6.7522	6.7522	6.7312	
9	124 CAD	100 канадських доларів	345.7811	347.7578	348.4179	348.4179	348.4179	347.1093	
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.4240	3.4240	3.4240	3.4240	3.4240	3.4317	
11	428 LVL	100 латвійських латів	908.5009	908.5009	910.0512	910.0512	910.0512	911.6068	
12	440 LTL	100 литовських літів	162.7472	163.2254	164.1498	164.1498	164.1498	164.5449	
13	498 MDL	100 молдовських лейв	38.1128	38.0554	38.0568	38.0568	38.0568	38.0191	
14	578 NOK	100 норвезьких крон	76.8750	77.5348	78.0947	78.0947	78.0947	77.6324	
15	985 PLN	100 польських злотих	139.6544	140.5362	139.6344	139.6344	139.6344	139.8193	
16	810 RUR	10 російських рублів	1.6763	1.6766	1.6758	1.6758	1.6758	1.6758	
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	307.5841	307.8007	307.6084	307.6084	307.6084	307.8540	
18	703 SKK	100 словацьких крон	13.5816	13.6657	13.6546	13.6546	13.6546	13.6134	
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0319	0.0321	0.0320	0.0320	0.0320	0.0320	
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	23.8960	24.0017	23.0731	23.0731	23.0731	23.2538	
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554	
23	203 CZK	100 чеських крон	17.6135	17.8887	18.0767	18.0767	18.0767	18.1523	
24	752 SEK	100 шведських крон	61.2016	61.3690	61.9140	61.9140	61.9140	61.7730	
25	756 CHF	100 швейцарських франків	383.5345	385.1822	389.1358	389.1358	389.1358	388.9060	
26	392 JPY	1000 японських єн	45.0985	45.1633	45.3216	45.3216	45.3216	45.1027	
27	978 EUR	100 євро	561.3411	563.3676	568.0605	568.0605	568.0605	568.1138	
28	960 XDR	100 СПЗ	725.4600	726.8888	729.4930	729.4930	729.4930	729.4930	

щодо іноземних валют, України щоденно (за січень 2003 року)

Офіційний курс									
06.01.2003 р.	07.01.2003 р.	08.01.2003 р.	09.01.2003 р.	10.01.2003 р.	11.01.2003 р.	12.01.2003 р.	13.01.2003 р.	14.01.2003 р.	15.01.2003 р.
300.5114	300.5114	300.5114	305.1749	308.3295	309.3185	309.3185	309.3185	310.6389	311.3778
852.5277	852.5277	852.5277	851.9525	858.0341	857.1824	857.1824	857.1824	856.4799	856.8446
10.8936	10.8936	10.8936	10.8913	10.8917	10.8917	10.8917	10.8917	10.8895	10.8901
0.0275	0.0275	0.0275	0.0275	0.0275	0.0276	0.0276	0.0276	0.0276	0.0276
74.5989	74.5989	74.5989	74.4832	75.4130	75.3914	75.3914	75.3914	75.7165	75.9218
533.2400	533.2400	533.2400	533.2400	533.2600	533.2600	533.2600	533.2600	533.2600	533.2900
35.4162	35.4162	35.4162	35.3651	35.8095	35.7958	35.7958	35.7958	35.9526	36.0501
6.5719	6.5719	6.5719	6.5531	6.5979	6.6188	6.6188	6.6188	6.6905	6.7078
340.7175	340.7175	340.7175	340.9175	342.2493	343.9257	343.9257	343.9257	346.2186	346.0284
3.4314	3.4314	3.4314	3.4237	3.4238	3.4238	3.4238	3.4238	3.4238	3.4240
905.3311	905.3311	905.3311	902.2673	906.9048	906.9048	906.9048	906.9048	908.4497	908.5009
160.0024	160.0024	160.0024	160.8082	162.7529	162.2577	162.2577	162.2577	163.1014	163.1106
38.5309	38.5309	38.5309	38.4578	38.3406	38.3133	38.3133	38.3133	38.2016	38.2038
76.5814	76.5814	76.5814	76.6138	77.5443	77.2315	77.2315	77.2315	77.1707	76.9681
139.0049	139.0049	139.0049	138.3185	139.3148	139.5150	139.5150	139.5150	139.7883	140.4114
1.6777	1.6777	1.6777	1.6724	1.6726	1.6752	1.6752	1.6752	1.6756	1.6752
305.6160	305.6160	305.6160	305.6807	307.1126	306.7267	306.7267	306.7267	306.8434	307.7255
13.4273	13.4273	13.4273	13.3832	13.5044	13.4957	13.4957	13.4957	13.5567	13.5592
0.0323	0.0323	0.0323	0.0319	0.0318	0.0320	0.0320	0.0320	0.0321	0.0319
10.2546	10.2546	10.2546	10.2546	10.2550	10.2550	10.2550	10.2550	10.2550	10.2556
23.5345	23.5345	23.5345	23.5165	23.8312	23.8242	23.8242	23.8242	23.9438	24.0087
0.5497	0.5497	0.5497	0.5497	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554	0.5554
17.6929	17.6929	17.6929	17.6185	17.7601	17.6193	17.6193	17.6193	17.6593	17.7579
60.8547	60.8547	60.8547	61.0067	61.4967	61.2883	61.2883	61.2883	61.3305	61.5082
380.7235	380.7235	380.7235	379.3659	383.8434	383.5659	383.5659	383.5659	384.9558	385.7354
44.4880	44.4880	44.4880	44.3029	44.7664	44.5500	44.5500	44.5500	44.7380	45.1104
554.1430	554.1430	554.1430	553.3431	560.2963	560.0830	560.0830	560.0830	562.5360	564.0608
720.4593	720.4593	720.4593	721.2525	725.0050	724.6139	724.6139	724.6139	725.3659	726.9067
22.01.2003 р.	23.01.2003 р.	24.01.2003 р.	25.01.2003 р.	26.01.2003 р.	27.01.2003 р.	28.01.2003 р.	29.01.2003 р.	30.01.2003 р.	31.01.2003 р.
313.2866	312.8004	315.3711	315.3825	315.3825	315.3825	316.1120	313.8127	315.0745	313.4701
857.4009	860.1659	864.2062	870.5721	870.5721	870.5721	872.1020	873.6999	878.2839	877.2270
10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	10.8812	10.8857	10.8857
0.0275	0.0275	0.0275	0.0274	0.0274	0.0274	0.0274	0.0274	0.0273	0.0272
76.4282	76.8656	77.1411	77.3160	77.3160	77.3160	77.9462	77.4996	77.9571	77.0984
533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900	533.2900
36.3091	36.5306	36.6636	36.7556	36.7556	36.7556	37.0487	36.8374	37.0419	36.6329
6.7129	6.7276	6.7553	6.7834	6.7834	6.7834	6.8134	6.7953	6.8298	6.8579
347.2154	348.3546	349.6009	349.6473	349.6473	349.6473	351.2398	349.2999	350.3473	349.2871
3.4317	3.4317	3.4317	3.4317	3.4317	3.4317	3.4361	3.4361	3.4361	3.4361
911.6068	910.0512	913.1678	913.1678	913.1678	913.1678	913.1678	917.8830	921.0535	917.8830
164.3725	165.7725	165.6952	166.5282	166.5282	166.5282	167.4170	166.7000	167.9442	166.7469
37.9947	37.9847	37.9417	37.9107	37.9107	37.9107	37.8518	37.8400	37.8008	37.7532
77.3681	77.3556	77.4588	77.1222	77.1222	77.1222	77.7528	77.1593	77.7125	77.1285
139.5411	136.2527	135.8676	138.6384	138.6384	138.6384	138.6477	138.5995	140.6405	140.2344
1.6770	1.6765	1.6764	1.6769	1.6769	1.6769	1.6770	1.6770	1.6770	1.6758
307.1882	307.9635	308.1543	308.0177	308.0177	308.0177	308.9682	307.5502	308.5660	306.4479
13.6763	13.6016	13.4972	13.6425	13.6425	13.6425	13.7640	13.7544	13.8838	13.7105
0.0321	0.0320	0.0321	0.0321	0.0321	0.0321	0.0321	0.0321	0.0322	0.0324
10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556	10.2556
23.0248	22.9984	23.0524	23.2957	23.2957	23.2957	23.6404	23.6008	23.8285	23.5392
0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553	0.5553
18.2205	18.0954	18.2357	18.3533	18.3533	18.3533	18.4684	18.3111	18.4833	18.2501
61.8274	61.7691	62.0455	62.1709	62.1709	62.1709	62.6959	62.4951	62.9055	62.3903
388.7463	390.9043	391.9782	392.1314	392.1314	392.1314	395.0700	392.3086	394.8628	389.8654
44.9102	45.1806	45.1736	45.1413	45.1413	45.1413	45.3163	45.0015	45.1070	44.6994
568.1138	571.5802	573.6601	575.0999	575.0999	575.0999	579.6862	576.3798	579.5796	573.1801
728.0738	730.1272	731.8556	732.9187	732.9187	732.9187	736.1034	733.1958	735.6932	734.0961

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Віталій Терещенко

Начальник відділу аналізу звітності департаменту валютного контролю та ліцензування Національного банку України

КІЛЬКІСТЬ ПУНКТІВ ОБМІНУ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ

На початок 2000 року в Україні діяло 5 283 пункти обміну валюти (з них 3 011 — банківських і 2 272 — ПОВ, що працювали на підставі агентських угод із банками); на початок 2001 року їх налічувалося 4 356 (банківських — 1 964, пунктів, які працювали за агентськими угодами, — 2 392); на початок 2002 року — 3 987 (відповідно 1 719 і 2 268). За станом на 01.01.2003 р. в Україні залишилося 3 868 ПОВ (банківських — 1 581, тих, які працювали за агентськими угодами — 2 287). Впродовж трьох років спостерігалася тенденція до зменшення кількості пунктів обміну валюти і банків, які їх мали (див. таблицю 1).

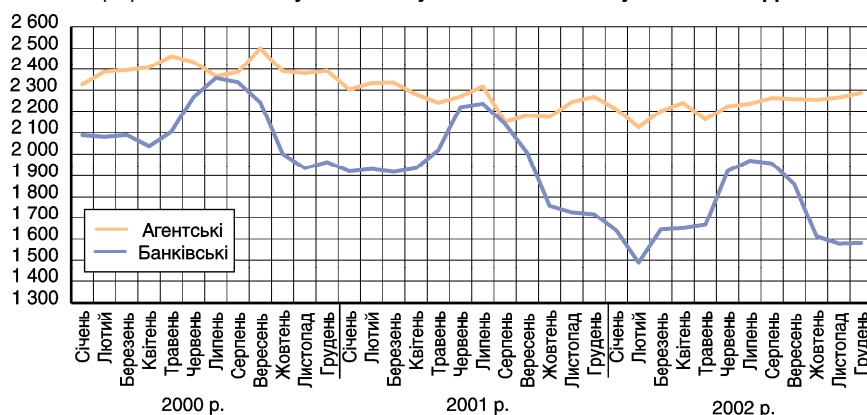
Зауважимо, як змінювалося кількісне співвідношення банківських ПОВ і ПОВ, що працюють за агентськими угодами: у 2000 році воно становило відповідно 47 і 53%, у 2001 році — 46 і 54%, у 2002 році — 44 і 56%, на 1 січня 2003 року — 41 і 59%.

Щомісячні дані свідчать, що в літній період кількість пунктів обміну збільшується (див. графік 1), в основному за рахунок банківських ПОВ: при відносно стабільній чисельності ПОВ, які працюють за агентськими угодами, кількість банківських ПОВ зростає з травня по липень і змен-

Тенденції у діяльності пунктів обміну іноземної валюти

Контроль за обігом іноземної валюти на території України — одне з головних завдань департаменту валютного контролю та ліцензування НБУ. Операції у пунктах обміну іноземної валюти (ПОВ) досить значні за обсягами і впливають на загальний обсяг готівкової іноземної валюти, що перебуває в обігу на валютному ринку України. Тому контроль за ними здійснюється постійно. Для цього спеціалісти департаменту валютного контролю та ліцензування НБУ розробили спеціальний «інструментарій», за допомогою якого оперативно аналізують інформацію про операції у ПОВ, виявляючи банки, котрі допускають перевертання звітності. У статті наводяться результати моніторингу обмінних операцій і розглядаються тенденції, що спостерігалися у 2000—2002 роках.

Графік 1. Кількість пунктів обміну іноземної валюти у 2000—2002 рр.

шується із серпня по жовтень. Ця тенденція досить точно повторювалася у 2000 та 2002 роках. Для обслуговування туристів і відпочиваючих додаткові пункти обміну відкриваються (закриваючись наприкінці сезону) переважно в Автономній Республіці Крим і Одеській області.

За станом на 1 січня 2002 року найбільшу кількість ПОВ мали: Промінвестбанк (364), «ЗУКБ» (245), Укрсоцбанк (230), «Національні інвестиції» (218), Укрінбанк (164), Ощадбанк (113), «Аваль» (99), «Хрещатик» (88), Приватбанк (83) та Українська фінансова група (211); на 1 січня 2003

року: Промінвестбанк (292), «ЗУКБ» (241), «Національні інвестиції» (227), Укрінбанк (171), Укрсоцбанк (132), Ощадбанк (127), Укргазбанк (106), «Хрещатик» (105), «Південний» (93) та УФГ (244). Тобто **9 банків та УФГ** мали **1 738 ПОВ**, що становить близько **45%** від їх загальної кількості в Україні. Решту **2 130 ПОВ** (або 55%) відкрито **106 банками** України.

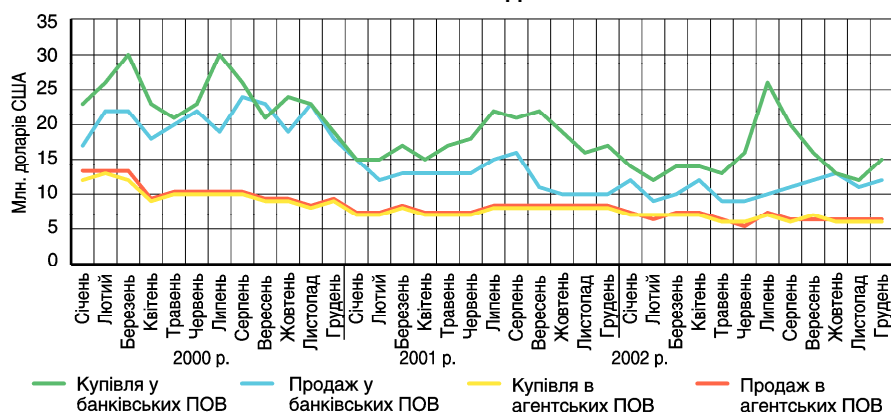
ОБСЯГИ ОПЕРАЦІЙ

У 2000—2001 роках у вітчизняних пунктах обміну операції з купівлі та продажу проводилися в середньому із 29 іноземними валютами. Проте близько 99% від загального обсягу становили операції з трьома валютами — доларами США (83—84%), російськими рублями (6—9%) і німецькими марками (5—9%). У 2002 році 76.5% операцій виконувалося з доларами США, 13.5% — з російськими рублями, 8.6% — з євро, 0.6% — із англійськими фунтами стерлінгів. На інші валюти припало 0.8% від загального обсягу всіх операцій у ПОВ.

Таблиця 1. Узагальнені дані про середньорічну кількість банків, які мали пункти обміну іноземної валюти (ПОВ)

Рік	Загальна кількість банків, які мали ПОВ	Кількість банків, які мали лише ПОВ, що працювали на підставі агентських угод	Кількість банків, які мали лише власні ПОВ	Кількість банків, які мали власні ПОВ і ПОВ, що працювали на підставі агентських угод
2000	140	5	59	76
2001	133	9	58	66
2002	124	7	54	63

Графік 2. Обсяги купівлі і продажу доларів США у пунктах обміну іноземної валюти у 2000–2002 рр.

Долар США

За 2002 рік через мережу пунктів обміну валюти куплено **260.2 млн. доларів США** (у 2000 р. — 410.8 млн., у 2001 р. — 305.3 млн.), продано **203.4 млн. доларів** (у 2000 р. — 370.4 млн., у 2001 р. — 242.5 млн.). Через **банківські ПОВ** торік куплено **71%** від загального обсягу куплених і продано **63%** від загального обсягу проданих доларів США (у 2000 р. відповідно — 70 і 67%, у 2001 р. — 70 і 63%). Для порівняння зазначимо, що у 1999 р. ці показники для банківських ПОВ становили відповідно 41 та 46%, для ПОВ, які працюють за агентськими угодами, — 59 та 54%.

У 2002 році через мережу обмінних пунктів **п'ятнадцяти банків та УФГ** куплено і продано 58% від загального обсягу куплених і проданих через ПОВ доларів США. Така тенденція — коли близько 15 банків виконують більше половини операцій на валютному ринку України — спостерігається протягом останніх трьох років. До переліку цих банків увійшли (у порядку зменшення обсягів): Промінвестбанк, Укрсоцбанк, Укрінбанк, Правекс-банк, Укргазбанк, “Національні інвестиції”, “Південний”, “Аваль”, Полтава-банк, “Морський”, Ошадбанк, Легбанк, Укрексімбанк, “УБТС”, Експрес-банк.

У 2002 році питома вага долара США у загальному обороті іноземних валют, які купуються та продаються у ПОВ України, становила близько 77% (у 2000 р. — 84, у 2001 р. — 85%).

Зазначимо, що частки **Української фінансової групи** в загальних обсягах куплених і проданих через ПОВ доларів США у 2002 році дорівнювали **3.8%** за операціями купівлі та **4.8%** — за операціями продажу (у 2001 р. — відповідно **3.2%** та **4%**), а за кількістю пунктів обміну УФГ посідає **друге місце** серед банків України.

Російський рубль

Упродовж 2002 року через мережу пунктів обміну іноземної валюти в Україні куплено **1 376 млн. російських рублів** (у 2000 р. — 1 024.6 млн., у 2001 р. — 1 137.6 млн.), продано **1 224 млн. російських рублів** (у 2000 р. — 937.9 млн., у 2001 р. — 985.6 млн.). Через **банківські ПОВ** у 2002 р. куплено **43%** від загального обсягу куплених і продано **36%** від загального обсягу проданих російських рублів (у 2000 р. відповідно 49% і 45%, у 2001 р. — 51% і 43%). У період літнього відпочинку (травень — серпень) російські рублі

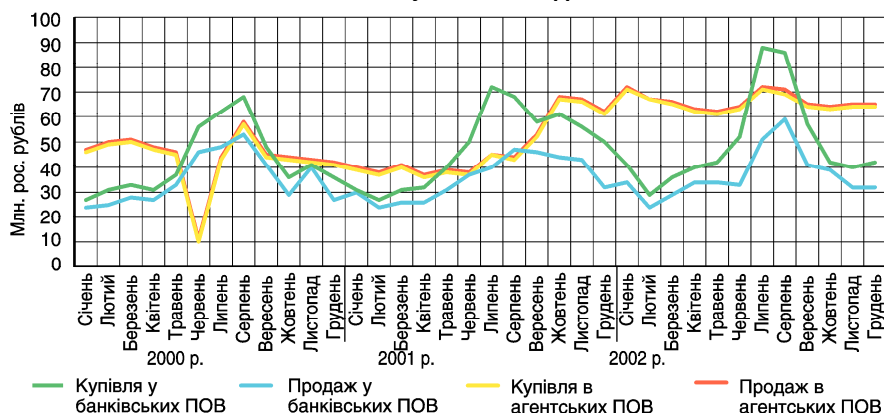
активно купуються та продаються банківськими ПОВ (див. графік 3). Лише у 2002 році банківські ПОВ поступилися лідерством за обсягами операцій з російськими рублями пунктам, що працювали за агентськими угодами. За досліджений період через мережу ПОВ десяти банків — Промінвестбанку, Укрсоцбанку, Укрінбанку, “ЗУКБ”, “УБТС”, Ошадбанку, Експрес-банку, Енергобанку, “Національного кредиту”, “Мрії” — куплено **46%** від загального обсягу куплених та продано **48%** від загального обсягу проданих у ПОВ російських рублів.

Німецька марка

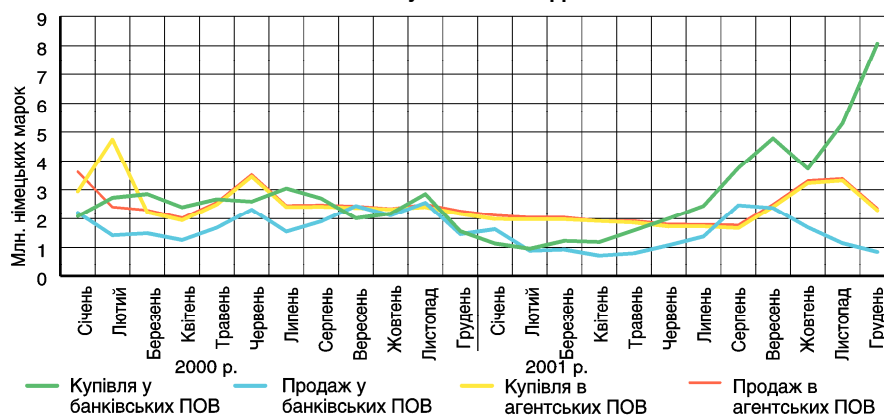
У зв'язку із запровадженням 2002 року спільної європейської валюти — євро — статистика операцій із німецькою маркою надається за 2000–2001 рр.

У 2001 році через мережу пунктів обміну іноземної валюти в Україні куплено **62.3 млн. німецьких марок** (у 2000 р. — 61.5 млн.), продано **41.9 млн. німецьких марок** (у 2000 р. — 52.3 млн.). Через **банківські ПОВ** у 2001 р. куплено **58%** від загального обсягу куплених і продано **38%** від загального обсягу проданих німецьких марок (у 2000 р. — відповідно 48% і 43%). В окремі періоди

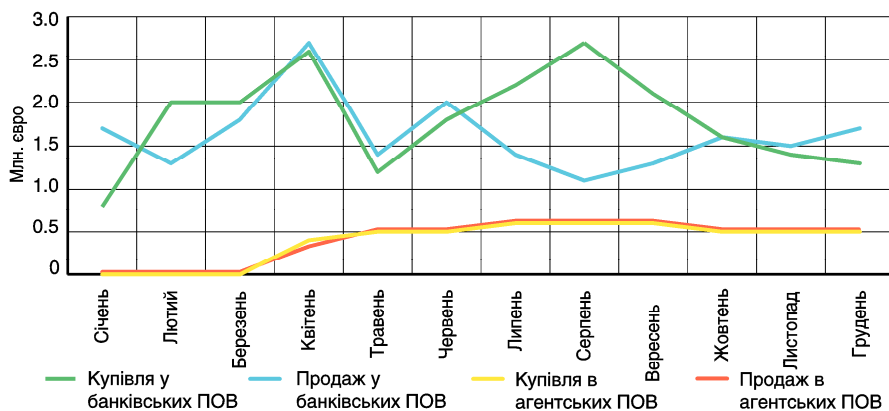
Графік 3. Обсяги купівлі і продажу російських рублів у пунктах обміну іноземної валюти у 2000–2002 рр.

Графік 4. Обсяги купівлі і продажу німецьких марок у пунктах обміну іноземної валюти у 2000–2001 рр.

Графік 5. Обсяги купівлі і продажу євро у пунктах обміну іноземної валюти у 2002 р.

2000—2001 років спостерігалася збільшення обсягів купівлі та зменшення обсягів продажу німецької марки. Частково це було пов'язано з коливанням курсу гривні до німецької марки, частково — із приїздом туристів (у квітні — липні). У жовтні — грудні 2001 р. (напередодні запровадження євро) німецьку марку активно купували банківські пункти обміну. Цікаво, що в 2001 р. 50% від загального обсягу операцій купівлі та 49% від загального обсягу операцій продажу німецької марки здійснено обмінними пунктами **шести банків**: Промінвестбанку, Укрсоцбанку, Укрінбанку, “України”, Правекс-банку, “Авалія”.

Євро

У 2002 році через мережу пунктів обміну іноземної валюти в Україні куплено **26.4 млн.** і продано **24 млн. євро**. Через банківські ПОВ куплено **83%** від загального обсягу куплених і продано **81%** від загального обсягу проданих євро. Зазначимо, що банківські ПОВ із перших днів 2002 року забезпечили виконання операцій купівлі та продажу євро (див. графік 5), чого не можна сказати про ПОВ, що працювали за агентськими угодами, які почали ці операції у березні 2002 року. Торік **58%** від загального обсягу операцій із купівлі та продажу євро проведено обмінними пунктами **дванадцяти банків**: Промінвестбанку, Правекс-банку, Укрінбанку, “Авалія”, Укрсоцбанку, Укргазбанку, Укрексімбанку, “Південного”, Полтавабанку, Ошадбанку, ВАБанку та Експрес-банку.

У 2001 році середньомісячний оборот у ПОВ порівняно з 2000 роком змінився так:

- **доларів США** — зменшився на 30%;
- **німецьких марок** — зменшився на 8%;
- **російських рублів** — збільшився

на 8%.

Середньомісячний оборот у 2002 році порівняно з 2000 роком змінився так:

- **доларів США** — зменшився на 15%;
- **російських рублів** — збільшився на 22%.

Стосовно обороту доларів США, який становить 77—84% від загального обсягу операцій, то в останні три роки збільшується частка операцій, виконаних через банківські ПОВ, і зменшується частка операцій, виконаних у ПОВ, що працюють за агентськими угодами:

- у 1999 році — 43 і 57%;
- у 2000 році — 69 і 31%;
- у 2001 році — 67 і 33%;
- у 2002 році — 68 і 32%.

Основне навантаження з обміну доларів США припадає на банківські ПОВ, незважаючи на тенденцію до зменшення їх чисельності.

У січні 2003 року співвідношення між кількістю ПОВ банківських та ПОВ, які працюють за агентськими угодами, дещо змінилося і на 01.02.2003 р. становило 40% до 60%. При цьому у січні 2003 року обсяги операцій у ПОВ, які працюють за агентськими угодами, значно зросли: з доларами США — у три(!), з євро — у чотири(!) рази. Частково це пов'язано з коливанням курсу євро, але більшою мірою — зі скасуванням

ням сплати у Пенсійний фонд 1% від суми операції. Таким чином, обсяги операцій у банківських ПОВ і ПОВ, які працюють за агентськими угодами, майже зрівнялися. Проте не виключено, що ПОВ, які працюють за агентськими угодами, відобразили у звітах не весь обсяг своїх операцій.

ПЕРЕВІРКИ ТА ПОРУШЕННЯ У ПУНКТАХ ОБМІНУ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ

З метою поліпшення контролю за роботою ПОВ Правління НБУ постановою від 4 липня 2001 року № 259 затвердило “Правила проведення перевірок пунктів обміну іноземної валюти на території України”, якими встановлено порядок організації та проведення перевірок ПОВ уповноважених банків та юридичних осіб, що діють на підставі агентських угод з уповноваженими банками. Правилами визначено обов'язки банків і юридичних осіб під час проведення перевірок, а також повноваження та обов'язки самих перевіряючих. У 2001 році було також врегульовано питання щодо визначення курсів купівлі та продажу іноземної валюти у ПОВ: зафіксовано максимальне відхилення від курсу гривні до іноземних валют, який встановлює Національний банк (постанова Правління НБУ від 14 грудня 2001 року № 468). Це дало змогу уникнути небажаних тенденцій на валютному ринку України при здійсненні обмінних операцій у ПОВ.

Оскільки щороку кількість перевірок була пропорційною середньорічній чисельності ПОВ (див. таблицю 2), то кількість виявлених кожного року порушень можна зіставляти за їх абсолютними значеннями.

Упродовж трьох останніх років до департаменту валютного контролю та ліцензування НБУ регулярно надходили повідомлення про порушення, виявлені працівниками податкових і правоохоронних органів, зокрема про грубі

Таблиця 2. Кількість перевірок, проведених у ПОВ, і виявлених порушень чинного законодавства та нормативно-правових актів НБУ

Рік	Кількість ПОВ (середня за рік)				Кількість перевірок ПОВ (за рік)				Кількість виявлених у ПОВ порушень (за рік)			
	Банківських	%	ПОВ, які працюють на підставі агентських угод	%	Банківських	%	ПОВ, які працюють на підставі агентських угод	%	Банківських	%	ПОВ, які працюють на підставі агентських угод	%
2000	2 125	47	2 403	53	4 420	46	5 247	54	798	51	776	49
2001	1 961	46	2 268	54	3 559	46	4 176	54	644	47	734	53
2002	1 715	44	2 226	56	2 850	42	3 986	58	371	34	718	66

порушення у ПОВ, які працюють на підставі агентських угод. Особливо чітко це проявилось під час перевірок обмінних пунктів, проведених працівниками НБУ 12—14 вересня 2001 року (після терористичних актів 11 вересня у США). За результатами перевірок виявлено факти значного заниження курсу гривні до долара США у ПОВ, які працюють за агентськими угодами.

Найчастіше у цих ПОВ виявляються такі порушення (у порядку зменшення обсягів):

- порушення в організації обладнання обмінного пункту;
- невідповідність комп'ютерного та бухгалтерського обліку встановленим вимогам;
- порушення порядку зберігання валютних цінностей;
- ненадання клієнтам довідок;
- неправильне оформлення довідок;
- порушення режиму роботи обмінного пункту;
- надлишки або нестача коштів.

Таким чином, аналіз співвідношення кількості банківських ПОВ і ПОВ, які працюють за агентськими угодами, співвідношення оборотів готівкової валюти у них, тенденції до збільшення кількості порушень та їх спрямова-

ності, свідчать, з одного боку, про приховування частини доходів у ПОВ, які працюють на підставі агентських угод, а з іншого — про неефективність роботи цих пунктів.

З метою забезпечення ефективної роботи уповноважених банків та уповноважених фінансових установ під час здійснення валютнообмінних операцій на готівковому сегменті міжбанківського валютного ринку України Правління НБУ постановою від 12 грудня 2002 року №502 затвердило Інструкцію “Про порядок організації та здійснення валютнообмінних операцій на території України”. У ній встановлено порядок відкриття, реєстрації та організації роботи ПОВ, проведення валютнообмінних операцій, порядок встановлення курсу гривні до іноземних валют, чітко визначено кваліфікаційні та інші вимоги до касирів ПОВ, умови прийняття на інкасо іноземних банкнот, які мають значні пошкодження або вилучені іноземною державою з обігу, вказано перелік технічних засобів, необхідних для визначення справжності банкнот іноземних держав та дорожніх чеків. Постанова набуває чинності із 16 березня 2003 року. На мій погляд, введення зазначеної інструкції підвищить дисципліну ви-

конання валютнообмінних операцій і спонукає керівників банків (фінансових установ) відповідальніше ставитися до відкриття та роботи ПОВ.

Діяльність банків упродовж трьох останніх років засвідчила, що вони можуть оперативно реагувати на потреби валютного ринку, раціонально, з урахуванням прибутковості обмінних операцій у різних регіонах України в різні періоди року і витрат на утримання ПОВ, вирішувати питання стосовно відкриття нових або закриття діючих обмінних пунктів. Зауважимо, що в останні два роки банки надають перевагу створенню нових територіально відокремлених безбалансових відділень (ТВБВ), до числа операцій яких входить зокрема обмін іноземної валюти. Тому найближчим часом слід очікувати заміни ПОВ на ТВБВ, які працюватимуть у добре обладнаних стаціонарних приміщеннях (а не “кіосках”), та розшириться спектр банківських послуг для громадян у таких місцях обслуговування.

Автор висловлює вдячність Артему Олександровичу Рупіцеву за допомогу в підготовці статистичних даних.

Аудит GAAP, IAS.

Експертизи:

- ◆ економічна
- ◆ бухгалтерська
- ◆ будівельна
- ◆ товарознавча

Оцінка:

- ◆ нерухомості
- ◆ майна

Адвокат, ліквідація, бізнес—плани, інтелектуальна власність.

01042, Україна, Київ, вул. П. Лумумби, 4, корп. А, к.100
т/ф: 268-55-45, 268-52-88, 268-1116, 252-80-99, 268-14-61, 201-02-08,
201-02-64, 201-04-45 моб.: 466-17-77, 561-55-67, 465-59-97, 494-62-52
www.konsulting.com.ua konsulting@konsulting.com.ua

Оцінка вартості іпотечної банківської позики

У статті розглядаються актуальні проблеми оцінки вартості іпотечної банківської позики. Пропонується низка заходів, спрямованих на вдосконалення методів оцінки ринкової вартості застави в економічних умовах, які нині склалися в Україні. Аналізуються основи оцінки вартості та надійності іпотечних облігацій.

Одна з найважливіших проблем у сфері іпотечного кредитування — оцінка вартостей. Її суть полягає у визначенні величини заставної вартості нерухомого майна (або номінальної вартості іпотечного зобов'язання). Під цим поняттям розуміємо дисконтовану ринкову вартість нерухомості [1] (або ринкову вартість іпотечного кредиту [2]).

Оцінку заставної вартості пропонуємо здійснювати в три етапи: на перших двох слід визначити ринкову вартість нерухомості, що є заставою, на третьому — величину заставної вартості.

На першому етапі фахівець, який оцінює нерухомість, досліджує економічну ситуацію на відповідному ринку, в результаті чого робить висновок про найефективніше використання об'єкта нерухомості в конкретний період часу за наявності певних юридичних, фізичних, фінансових та інших обмежень. Найкращим є варіант використання, який забезпечує найвищий сукупний чистий дохід протягом доволі тривалого періоду.

На другому етапі шляхом застосування трьох основних підходів до оцінки ринкової вартості (витратного, аналізу продажів та капіталізації доходів) визначається ринкова вартість нерухомості.

На перших двох етапах експерт, як правило, будує свою роботу за загальновизнаними принципами й методами, що використовуються в економічно розвинутих країнах. Проте слід мати на увазі, що особливості економічної ситуації в Україні, пов'язані з тривалим перехідним періодом, вимагають обережного їх застосування. Передусім це стосується оцінки майнових комплексів підприємств методом капіталізації доходів. Як відомо, не всі наші фірми надають достовірну інформацію щодо отриманих доходів. Через це складно розраховувати та-

кий показник, як доходи майбутніх періодів. На сьогодні в Україні немає об'єктивних передумов і для широкого використання методу порівняння продажів у ході оцінки виробничих комплексів. До того ж фондовий ринок у нашій країні мало розвинутий.

На думку деяких спеціалістів [3], за таких умов оцінювати майно підприємств (особливо “лежачих”, із відсталою технологією) слід за методами, що базуються на майновому підході, і який по суті є модернізованим витратним. Такий підхід передбачає застосування чотирьох способів оцінки вартості:

- 1) нагромадження активів;
- 2) скоригованої балансової вартості;
- 3) заміщення (використання функціональних аналогів);
- 4) розрахунку ліквідаційної вартості.

Суть методу нагромадження активів полягає у визначенні ринкової вартості кожного активу й пасиву балансу та вирахуванні із сукупної величини активів усієї заборгованості підприємства [3, с. 59].

Метод скоригованої балансової вартості є індексним способом оцінки.

Метод заміщення полягає у визначенні витрат (у поточних цінах) на будівництво підприємства, аналогічного оцінюваному. В процесі застосування зазначеного методу вносяться корективи на фізичну, функціональну й економічну зношеність підприємства, яке оцінюється.

Метод розрахунку ліквідаційної вартості полягає у зменшенні вартості активів на величину витрат, пов'язаних із ліквідацією [3, с. 49].

Зазначимо, що в ході іпотечного кредитування бажано використовувати різні підходи, виходячи з реальних обставин на ринку нерухомості.

Обираючи метод оцінки ринкової вартості нерухомості, необхідно бра-

ти до уваги цілу низку факторів. Насамперед — характер об'єкта. Якщо він приносить стабільний дохід, доцільно застосовувати метод капіталізації. Якщо ж оцінюється, скажімо, квартира, в більшості випадків варто використовувати порівняльний підхід. Практика свідчить, що методи, розроблені на основі витратного підходу, як правило, дають неточну оцінку об'єкта, вік якого перевищує 10 років. Це зумовлено складністю вимірювання зношеності будинку [4, с. 66].

Треба зважати також на кон'юнктуру та рівень розвитку ринку нерухомості. Так, методи, засновані на порівнянні продажів, найчастіше застосовуються на розвинутих ринках, де постійно здійснюється купівля-продаж нерухомості широкого спектра в умовах високого рівня інформованості. В умовах перехідної економіки (швидкої зміни економічних умов і складності оцінки надходжень грошових потоків у подальших періодах) застосування методу капіталізації доходів обмежене.

Нині набуто значного досвіду оцінки ринкової вартості нерухомості, визначено основні принципи, методи та процедури її здійснення, що значно полегшує виконання відповідних завдань на першому та другому етапах роботи експертів. Водночас недостатньо розроблено теоретико-методологічні засади визначення заставної вартості, яке ми пропонуємо здійснювати на третьому етапі оцінки.

На наш погляд, поряд із загальними принципами оцінки ринкової вартості нерухомого майна банк має оволодіти й низкою спеціальних принципів оцінки заставної вартості, серед яких — принципи *надійного забезпечення, оптимального доходу та ймовірності*. Розглянемо кожен із них детальніше.

Як відомо, застава у сфері кредитних операцій має забезпечувати вимоги кредитора у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань. Така її економічна природа. З огляду на це заставодержатель і керується принципом *надійного забезпечення*. Його покладено в основу статті 19 Закону України “Про заставу”, в якій зазначається: “За рахунок заставленого майна заставодержатель має право задовольнити свої вимоги в повному обсязі, що визначається на момент фактичного задоволення, включаючи проценти, відшкодування збитків, завданих прострочкою виконання (а у випадках, передбачених законом чи договором, — неустойку), необхідні витрати на утримання заставленого

майна, а також витрати на здійснення забезпеченої заставою вимоги, якщо інше не передбачено договором застави” [5].

У зв'язку із цим окремі фахівці пропонують у процесі оцінки застави у сфері банківського кредитування керуватися такими критеріями: “по-перше, банк не повинен називати втрат у випадку порушення позичальником умов кредитного договору і має цілком задовольнити свої вимоги щодо вартості забезпечення; по-друге, величина вартості забезпечення (ліквідацийної вартості об'єкта застави) не повинна бути меншою від величини вимог банку, що виникають у випадку порушення позичальником умов кредитного договору” [6].

Зрозуміло, ці критерії спонукають заставодержателя занижувати ринкову вартість застави з метою підвищення резерву надійності для повного задоволення вимог кредитора в будь-яких ситуаціях невиконання позичальником своїх зобов'язань.

Спираючись на принцип надійного забезпечення, банки застосовують різноманітні методи визначення обсягу іпотечного кредиту, проте всі вони, як правило, спрямовані лише на значне заниження заставної вартості. Як наслідок, вона становить дуже малу частку в ринковій вартості нерухомості. Зазначені вище методи базуються на орієнтовному розрахунку, який також спрямований на значне заниження ринкової вартості застави. Так, відповідно до положень про кредитування, прийнятих низкою банків України, величина кредиту визначається на рівні близько 50% від вартості нерухомості. Норма дисконту зазвичай теж є зависокою, адже ризики оцінюються по максимуму для всіх позичальників. Такий підхід, з одного боку, сприяє збільшенню резерву надійності кредитора, а з другого — призводить до втрат усіх суб'єктів іпотечної системи через неадекватне використання ресурсів. Адже застава — це ще й спосіб отримання оптимального доходу.

Принцип оптимальності доходу є другим основним критерієм оцінки заставної вартості. З нього випливає, що надмірне заниження заставної вартості (нижче від рівня, який дає змогу задовольняти прогнозовані вимоги заставодержателя) з економічної точки зору нерациональне. Величина вартості забезпечення повинна дорівнювати величині вимог кредитора, що виникають у разі порушення позичальником умов кредитного договору. Керуючись цим правилом, фахівці

пропонують різноманітні методи обчислення заставної вартості, які ґрунтуються на конкретних розрахунках, що враховують можливі витрати кредитора в разі невиконання заставодавцем своїх зобов'язань.

Так, наприклад, В. і В. Галасюки [6] пропонують обчислювати *конкретні* види ймовірних витрат банку у випадку порушення умов договору позичальником. Причому пропонується розраховувати втрати ринкової вартості заставної нерухомості в разі її продажу за умов обмеженого маркетингу. На відміну від принципу надійного забезпечення, такий підхід вимагає розвинутішого й прогнозованішого ринку. Але практика надання банківських позик під заставу нерухомості свідчить, що кредитор, визначаючи заставну вартість, бере до уваги не лише ліквідність застави, а й якість позичальника, тобто його спроможність повернути позику. З огляду на це банки здебільшого керуються *принципом ймовірності* (тобто вірогідності того, що заставодавець зі стабільним фінансовим станом, дохідним і низькоризиковим проектом, якісною кредитною історією поверне позику). Це дає кредиторowi змогу підвищувати рівень заставної вартості. На принципі ймовірності базується метод дисконтування ринкової вартості застави.

Усі розглянуті вище принципи оцінки заставної вартості взаємозалежні. Вони утворюють систему критеріїв, на базі якої можна розробляти різноманітні методи оцінки.

Так, в умовах недосконалого ринку нерухомості, нестабільної загальної економічної ситуації та за відсутності чітких стандартів у сфері іпотечного кредитування перевагу надають принципу надійності. В ході стабілізації економіки з появою можливостей прогнозування ймовірних втрат вартості дедалі частіше застосовують принципи оптимальності доходу та ймовірності. У розвинутих іпотечних системах, які передбачають ефективні заходи з управління ризиками (в тому числі — функціонування вторинного ринку заставних, використання широкого спектра страхування ризиків іпотечних позик тощо) переважає принцип ймовірності, що здебільшого практикується у процесі взаємовідносин із позичальниками, котрі мають кредитну історію.

За наявності чіткої стандартизації іпотечних операцій найефективнішим є метод дисконтування, який базується на принципі ймовірності. Чим краще працює іпотечний механізм,

тим вищим є стандарт LTV (співвідношення заставної вартості і ринкової вартості нерухомості). Однак необхідно пам'ятати, що стандарт LTV використовується і для управління ризиками. Так, при купівлі житла розмір внеску за рахунок власного капіталу значно впливає на ризики кредитора: чим більше витрачено власних коштів позичальника, тим сильніша у нього мотивація повернути борг. З іншого боку, чим менше у кредитора ризиків, тим більший розмір заставної вартості. Такий взаємозв'язок свідчить про те, що величина заставної вартості в іпотечній сфері є певним показником якості кредитної операції.

Заставна вартість — це база для визначення номінальної вартості іпотечних зобов'язань на вторинному ринку заставних¹ (по суті — іпотечних облігацій). Вона є основою їх надійності. Як відомо, іпотечні облігації мають кілька ступенів забезпеченості. По-перше, платежі за ними — це похідні від платежів позичальників, які отримали іпотечні кредити. По-друге, виконання зобов'язань за такими позиками забезпечене заставою нерухомого майна. У більшості країн світу позичальник відповідає насамперед за зобов'язаннями, забезпеченими нерухомістю. Тому серед цінних паперів, що обертаються на ринку капіталу, іпотечні зобов'язання вважаються одними з найнадійніших. Наприклад, найпоширеніші в світі житлові іпотечні облігації вважаються надійними саме завдяки покриттю банківської позики іпотекою. Причому їх надійність залежить не лише від розміру коефіцієнта покриття кредитної операції, а й від ефективності управління ризиками, притаманними іпотечному ринку.

В Україні вже набуто певного досвіду управління ризиками іпотечного кредитування купівлі житла на первинному ринку. Для прикладу розглянемо діяльність АКБ “Аркада” із забезпечення надійності житлових іпотечних позик як на первинному, так і на вторинному ринках².

Серед основних заходів, застосовуваних банком з метою вдосконалення управління кредитним ризиком, такі.

1. *Кредит надається на інвестування будівництва житла, яке стає заставою. Житло, як відомо, є однією із*

¹ Зауважимо, що в Україні на законодавчому рівні поки що не визначено поняття “заставна”, “іпотечна облігація” та деяких інших похідних фінансових інструментів, проте на світових фінансових ринках вони застосовуються і поступово впроваджуються у практику в нашій країні [7, 8].

найважливіших потреб людини. Тому позичальник докладає всіх зусиль до того, щоб не позбутися придбаного житла через несвоєчасне повернення позики.

2. *Перший внесок позичальника становить 30–35% від вартості житла.* Виконання потенційним позичальником цієї вимоги є частковим підтвердженням його достатньої платоспроможності. Крім того, в цьому випадку позичальник усвідомлює, що в разі неповернення позики він ризикує втратити не лише заставлену нерухомість, а й гроші, витрачені ним на фінансування будівництва заставленого житла.

3. *Виконання банком функцій розрахункового центру системи фінансування будівництва житла.* Фінансуючи будівництво житла за дорученням своїх позичальників-інвесторів, банк забезпечує цільовий характер використання вкладених коштів. Він має змогу впливати на дотримання будівельниками раніше обумовлених вимог щодо якісних характеристик споруджуваного житла, своєчасності завершення його будівництва і передачі у власність учасникам програми, контролювати оформлення і надання документів, що підтверджують право власності позичальника на заставлену нерухомість. До того ж виконання зазначеної функції дає банку можливість мати дешеві кредитні ресурси за рахунок використання коштів поточних рахунків.

4. *Значний термін (до 30 років) надання позики і гнучкий підхід до виплати відсотків за нею.* Чим більший кредитний термін, тим більшою є кількість платежів і відповідно тим меншою сума одного з них. Цим обумовлюється і нижчий рівень ризику неповернення кредиту. Гнучкий підхід до виплати відсотків також знижує ризик неповернення позики.

5. *Страховання об'єкта застави (квартири).*

Отже, в банку, на нашу думку, знайдено правильні шляхи до якісного управління кредитним ризиком в умовах обмежених можливостей отримання інформації про кредитоспроможність позичальників. Підтвердженням тому — показник прострочення кредитів, який в АКБ «Аркада» становить менше 0.1% [9].

Суттєвий вплив на надійність кредитних операцій банку справляє і зростання попиту на первинному житловому ринку міста Києва, оскільки це

підвищує ліквідність застави.

У світовій практиці за умови низького (менше 1% від загальної суми портфеля банківських позик) рівня прострочення кредитів та широкого запровадження стандартів з іпотечного кредитування LTV може не перевищувати 90%. Економічна ситуація, що нині склалася в Україні, суттєво відрізняється від західноєвропейської, тому, на думку переважної більшості фахівців, на вітчизняному іпотечному ринку коефіцієнт дисконтування ринкової вартості житла може дорівнювати 1.3 — 1.35.

Що ж до визначення заставної вартості дохідної нерухомості, то тут теж потрібно виходити з розглянутих вище основних принципів і методів оцінки. При цьому слід передусім враховувати результати андеррайтингу позичальника, кон'юнктуру на ринку певного виду нерухомості та її динаміку.

Насамкінець зазначимо, що розв'язання назрілих проблем визначення заставної вартості є важливим завданням у процесі підвищення ефективності іпотечного кредитування в цілому і потребує подальшого суттєвого теоретико-методологічного обґрунтування.

Література

1. *Методика оцінки вартості майна під час приватизації, затверджена постановою Кабінету Міністрів України*

райни №1554 від 12.10.2000 р. // www.rada.kiev.ua.

2. Кудрявцев В., Кудрявцева Е. *Основи організації іпотечного кредитування* — М.: Высшая школа, 1997. — 64 с.

3. Григорьев В., Островкин И. *Оценка предприятий. Имущественный подход*. — М.: Дело, 1998. — 222 с.

4. Коростелев С. *Оценка недвижимости. Основы теории и практики*. — М.: Русск. Дел. Лит., 1998. — 224 с.

5. Закон України «Про заставу» // *Відомості Верховної Ради*. — 1992. — №47.

6. Галасюк В.В., Галасюк В.В. *Кредитование под залог и ликвидационная стоимость*. — Днепротетровск: Новая идеология, 2001. — 89 с.

7. Салікова О. *Іпотечні облигації — надійна форма вкладення фінансових ресурсів* // *Цінні папери України*. — 2001. — №43.

8. Облигації ТзОВ «Аркада-Фонд» — перші іпотечні цінні папери в Україні // *Цінні папери України*. — 2001. — №43.

9. *Іпотечний ринок України / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми розвитку іпотечного ринку та шляхи їх розв'язання»*. — К.: НДФІ Мінфіну України, 2002. — 248 с.

Олександр Євтух,
доцент Волинського державного університету ім. Лесі Українки.
Доктор економічних наук.

ПРОПОЗИЦІЯ СПІВПРАЦІ

ДП «ДОГМАТ УКРАЇНА» запрошує до співпраці

- банки, зацікавлені у кредитуванні фізичних осіб — клієнтів системи ЄВРО КРЕДИТ
- банки, зацікавлені у збільшенні кредитного сальдо в секторі кредитів для фізичних осіб

ми пропонуємо:

- портфель клієнтів
- обслуговування продажу кредитних продуктів
- моніторинг кредитного портфеля
- унікальне програмне забезпечення «ДОГМАТ СКОРІНГ»
- викуп заборгованості

Детальна інформація розміщена на інтернет-сторінках:
www.kredyt.com.ua, www.dogmat.com.ua, www.dogmat-inkasso.pl

Пропозиції щодо співпраці просимо надсилати електронною поштою:
E-mail: dogmat@dogmat.com.ua, kredyt@kredyt.com.ua

² ТзОВ «Аркада-Фонд» уперше зроблено емісію іпотечних зобов'язань на вторинному ринку (див. журнали: «Вісник НБУ» № 2, 2002 р; «Цінні папери України» № 43, 2001 р.).

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у січні 2003 року

Механізми та обсяги рефінансування Національним банком України банків у січні 2003 р.

Показники	Відсотки
Січень 2003	
Випущено в обіг платіжних засобів для рефінансування банків, усього	100
У тому числі через:	
— кредити "овернайт"	76.5
— кредити, продані на тендері	23.5
— операції РЕПО	—
— довгострокове кредитування інвестиційних програм	—
— інші механізми	—

Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, наданими банкам України у січні 2003 р.

Показники	Відсотки
Січень 2003	
Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, всього	8.0
У тому числі за:	
— кредитами "овернайт"	8.0
— кредитами, проданими на тендері	8.0
— операціями РЕПО	—
— довгостроковим кредитуванням інвестиційних програм	—
— іншими механізмами	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті в січні 2003 р.*

Показники	Відсотків річних
Січень 2003 р.	
На міжбанківському ринку:	
за кредитами, наданими іншим банкам	3.66
за кредитами, отриманими від інших банків	3.66
за депозитами, розміщеними в інших банках	3.76
за депозитами, залученими від інших банків	7.22
На небанківському ринку:	
за кредитами**	18.63
за депозитами	6.75

* За щоденною звітністю банків.

** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у січні 2003 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2003 р.	01.02.2003 р.
Готівка. Гроші поза банками		
M0, % до початку року	100.0	93.5
M0 + кошти до запитання на поточних рахунках та в розрахунках у національній валюті		
M1, % до початку року	100.0	94.1
M1 + строкові кошти в національній валюті та валютні кошти		
M2, % до початку року	100.0	97.3
M2 + цінні папери власного боргу, емітовані банком, та поточні рахунки управителя з довірчого управління		
M3, % до початку року	100.0	97.4

Примітка. Облікова ставка Національного банку України в січні 2003 р. не змінювалася і починаючи з 5 грудня 2002 р. становить 7% річних. Ломбардна ставка Національного банку України відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і починаючи з 9 квітня 2001 р. визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно.

Норму формування банками обов'язкових резервів диференційовано з 10 грудня 2001 р. залежно від видів залучених коштів (див. "Вісник НБУ, № 2 за 2002 р.). Інформацію про внесення змін у нормативи формування банками обов'язкових резервів залежно від виду та строку депозиту опубліковано у "Віснику НБУ", №№ 3, 5 і 6 за 2002 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Світлана Прасолова

Доцент кафедри фінансів та кредиту
Полтавського університету споживчої
кооперації України.
Кандидат економічних наук

КРЕДИТНА СТРАТЕГІЯ — ОСНОВА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ АКТИВАМИ БАНКУ

Забезпечення прибуткової діяльності та підвищення рентабельності активів — одне з найактуальніших завдань українських банків. Збереження позитивних тенденцій їх розвитку, які відповідали б тенденціям розвитку світової банківської системи та потребам вітчизняної економіки, можливе лише за умови нарощування обсягів кредитування реального сектору економіки, зокрема — шляхом використання нових банківських та інформаційних технологій з метою зниження вартості послуг і підвищення їх якості.

Серед найважливіших факторів впливу на соціально-економічний стан та інвестиційний клімат у країні — рівень банківських кредитних ставок. Незважаючи на те, що Національний банк України протягом 2002 року чотири рази знижував свою облікову ставку (у січні вона становила 12.5%, у грудні — 7.0%) кредитні ставки комерційних банків на небанківському ринку залишаються завищеними: в середньому близько 20% [5].

Значна вартість кредитів пов'язується з недостатньою капіталізацією вітчизняних банків, на чому наголосив Голова НБУ С.Л.Тігіпко, репрезентуючи проект “Комплексної програми розвитку банківської системи України на 2003 — 2005 роки”, а також із порівняно незначними обсягами залучених депозитів, низькою платоспроможністю позичальників, відсутністю реальних юридичних гарантій щодо погашення боргів за отриманими й неповернутими позиками під заставу майна, що зумовлює

велику питому вагу прострочених позичок у кредитних портфелях банків.

Вирішення зазначених вище проблем, окрім іншого, значною мірою залежить від розробки банками оптимальної *кредитної політики*, спрямованої як на зростання обсягів активів, так і на підвищення їх якості. Стрижнем цієї політики є *кредитна стратегія*. У банківській системі України в основному розроблено принципи її визначення. Головний із них полягає у проведенні банком комплексного аналізу за такими основними напрямками:

- ♦ оцінка і контроль за станом кредитного портфеля відповідно до вимог Положення Національного банку “Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків” від 06.07.2002 р. №279 [6], згідно з яким основними критеріями класифікації якості кредитного портфеля банку є фінансовий стан його позичальників, стан обслуговування позичальниками їх кредитної заборгованості та рівень забезпечення кредитного портфеля;

- ♦ ціноутворення з урахуванням міри ризику;

- ♦ диверсифікація операцій банку (за секторами економіки, регіонами, видами операцій та послуг¹);

- ♦ формування резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями відповідно до нормативних вимог НБУ, бухгалтерського обліку

¹ Йдеться про диверсифікацію та зменшення лише специфічних (внутрішніх) банківських ризиків. Зовнішні ризики (наприклад, ринковий) в окремому банку не диверсифікуються.

Визначення ціни кредиту — основна складова кредитної стратегії банку в ринкових умовах

Деякі аспекти банківського менеджменту

У статті розглядається зарубіжний досвід ціноутворення у кредитній сфері, який, на думку автора, певною мірою можна було б застосувати в Україні з метою нарощування обсягів реального сектору економіки. Авторський аналіз переваг і недоліків поширених за кордоном підходів та методів установлення процентних ставок за кредитами має дискусійний характер і публікується в порядку обговорення.

та оподаткування [6];

- ♦ систематичний контроль і нагляд за проблемними позичками.

І в Україні, і за рубежом управління кредитним ризиком загалом базується на визначенні двох основних факторів:

- ♦ мінімального ризику (банк повинен надавати лише такі позички, які не викликають сумнівів щодо їх погашення за номінальною вартістю);

- ♦ плати за ризик (визначення ціни кредиту залежно від потреби відшкодування ризику).

Як відомо, одне з найскладніших завдань — визначення ціни кредиту. Адже процентна ставка має відповідати як інтересам банку, так і його клієнтів. До того ж йдеться про реальну розрахункову ставку, яка в кінцевому підсумку визначається попитом і пропозицією на ринку вільних грошових ресурсів.

У банківській практиці, зокрема й у вітчизняній, доволі поширеною є модель цінової політики, зорієнтованої на витрати, пов'язані зі створенням послуги. Ця модель вважається найпростішою і будується за принципом *“вартість плюс прибуток”* [9, с. 230; 10]. Нею передбачається, що процентна ставка за кредитом установлюється на основі таких компонентів:

- 1) вартість залучення коштів для кредитування позичальників (процентні витрати);

- 2) банківські операційні витрати, не пов'язані із залученням коштів, у тому числі заробітна плата працівників кредитного управління та вартість матеріалів і обладнання, необхідних для

надання позички та контролю за нею (непроцентні витрати банку);

3) компенсація за ризик невиконання зобов'язань позичальником, яка може ґрунтуватися на відповідному коефіцієнті резервування за всіма видами кредитних операцій у національній та іноземній валютах, а також коригуватися з урахуванням індексу інфляції;

4) бажана маржа прибутку за кожним кредитом.

Описану модель можна виразити формулою:

$$ПСК = ГПВЗК_{\text{КП}} + ОВБ_{\text{В}} + ОМ_{\text{ЗБРНЗП}} + БМПБ, \quad (1)$$

де ПСК — процентна ставка за кредитом;

ГПВЗК_{КП} — гранична процентна вартість залучених коштів для кредитування позичальника;

ОВБ_В — операційні витрати банку, відмінні від процентних витрат із залучення коштів (непроцентні витрати);

ОМ_{ЗБРНЗП} — оцінна маржа для захисту банку від ризику невиконання зобов'язань позичальником;

БМПБ — бажана маржа прибутку банку.

У процесі застосування моделі ціноутворення “вартість плюс прибуток” визначаються витрати, пов'язані зі здійсненням окремих кредитних операцій. Ці витрати поділяють на прямі, безпосередньо пов'язані із залученням фінансових ресурсів (процентні), та непрямі (непроцентні), які мають загальнобанківський характер — загальноадміністративні, на утримання персоналу тощо.

Аналіз світової практики діяльності комерційних банків свідчить, що чіткі критерії віднесення непроцентних (загальнобанківських) витрат на вартість окремих банківських операцій не вироблено і зробити це доволі складно [7; 8].

Отже, **основні недоліки моделі ціноутворення “вартість плюс прибуток” пов'язані з потребою в обчисленні собівартості кожної окремої операції та зі встановленням процентної ставки за кредитом без урахування фактора конкуренції з боку інших кредиторів.**

МОДЕЛІ ЦІНОУТВОРЕННЯ, ОРІЄНТОВАНІ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

У результаті дерегулювання² банківської сфери в багатьох країнах світу в умовах зростання конку-

ренції значно скоротилася маржа банківського прибутку, отриманого від депозитних і кредитних операцій. Подібна тенденція простежується і в нашій країні, банківська система якої неухильно розвивається. Тож спекулятивні доходи українських банків поступово зменшуються, а конкуренція, зокрема на ринку банківських кредитів суб'єктам господарювання, посилюється. Це спонукає кожен банк підтримувати процентну ставку на рівні, який можна зіставити з рівнем процентних ставок конкурентів на даному сегменті ринку. Тобто **на кредитному ринку, який характеризується високою конкуренцією, кредитор практично приймає ставку, а не встановлює її.**

Така особливість спричинилася до появи в зарубіжній банківській практиці **моделі цінового лідерства**, ключовою складовою якої є “прайм-рейт” — базова уніфікована процентна ставка, що встановлюється для найкредитоспроможніших позичальників, котрі беруть короткострокові позики з метою поповнення обігового капіталу [3; 9, с. 231]. У разі застосування моделі цінового лідерства фактична кредитна ставка визначається за формулою:

$$ПСК = БУС + \overbrace{ПРНЗ_{\text{ПП}} + ПСР_{\text{СПДК}}}^{\text{Надбавка}}, \quad (2)$$

де ПСК — процентна ставка за кредитом;

БУС — базова уніфікована ставка (прайм-рейт);

ПРНЗ_{ПП} — премія за ризик невиконання зобов'язань, яка сплачується першокласними позичальниками;

ПСР_{СПДК} — премія за строковий ризик, сплачувана позичальниками, яким надається довгостроковий кредит.

Сума премій за ризик у даному випадку є надбавкою, за допомогою зменшення або збільшення якої банки можуть відповідно збільшувати чи зменшувати обсяги своїх кредитних портфелів.

У більшості економічно розвинутих країн премія за ризик визначається залежно від якості кредиту [3]. У банках України вона, на мою думку, може встановлюватися залежно від рівня відрахувань до резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями [6].

У процесі довгострокового кредитування зарубіжні банки застосовують і так званий “кеп” — узгоджену максимальну ставку за кредитом, не-

залежну від майбутньої динаміки процентних ставок на ринку [9, с. 234]. “Кеп” надає позичальникові впевненості щодо максимальної вартості кредиту незалежно від зміни ринкових процентних ставок протягом дії кредитного договору.

Недолік застосування “кепу” полягає у можливості переходу ризику за плаваючими процентними ставками від позичальника до кредитора (особливо за тривалого підтримання цієї ставки).

Подальше поглиблення конкуренції між банківськими та небанківськими установами, пов'язане з розвитком фондового ринку та іншими факторами, зумовлює поширення цінових моделей (наприклад, моделі надбавки), спрямованих на встановлення процентних ставок, нижчих від прайм-рейту:

$$ПСК = ПВЗК + Н_{\text{ВРОП}}, \quad (3)$$

де ПСК — процентна ставка за кредитом;

ПВЗК — процентні витрати на залучення коштів на грошовому ринку;

Н_{ВРОП} — надбавка, призначена для відшкодування ризику та отримання прибутку.

Застосування подібної моделі при короткостроковому кредитуванні вітчизняними банками, на мою думку, дало б змогу відчутно знизити середні процентні ставки за позичками значним суб'єктам господарювання (передусім — акціонерам банку). Перспективність упровадження такої моделі підтверджують дослідження Томаса Брейді, з яких випливає, що приблизно 90% обсягу портфелів кредитних вкладень найбільших банків США у підприємницькі фірми (враховуючи позики на один день) становлять саме кредити, надані за ставками, нижчими від базової [1].

Отже, зростання нестабільності ринкових процентних ставок і посилення конкуренції між банками та небанківськими установами спонукають до переважного застосування формул ціноутворення кредиту, які ґрунтуються на ставках відкритого фінансового ринку, а не на базових процентних ставках. При цьому прайм-рейт може залишатися базою для визначення ціни за кредитами, що надаються дрібним підприємницьким фірмам, за споживчими позичками, кредитами на будівництво тощо. Тобто **ринку кредитів для суб'єктів господарювання має бути дворівневим: позички дрібним та середнім суб'єктам господарювання доцільно надавати на основі розрахунку базової або довідкової**

² Під дерегулюванням мається на увазі процес законодавчих реформ, спрямований на скасування обмежень щодо територіальної експансії банків, процентних ставок і тарифів за активними та пасивними операціями, впровадження в практику нових фінансових інструментів і видів обслуговування.

процентної ставки (у тому числі ЛІБОР); більшість великих кредитів значним суб'єктам господарювання варто надавати, орієнтуючись на ставки грошового ринку, що склалися на момент надання позички.

МОДЕЛІ ЦІНОУТВОРЕННЯ КРЕДИТУ, ОРІЄНТОВАНІ НА ПІДВИЩЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ РОБОТИ БАНКУ З КЛІЄНТОМ

Загострення конкурентної боротьби на сучасному етапі розвитку ринкової економіки в Україні спонукає банки не лише знижувати ставки чи тарифи на кредитні ресурси, а й удосконалювати свою роботу, максимально враховуючи запити клієнтів.

Останнім часом за рубежом сформувався підхід до встановлення ціни кредиту, основою якого є *аналіз дохідності клієнта*. В рамках цього підходу практикується, наприклад, метод встановлення процентної ставки за принципом *“вартість–вигідність”* [4], який передбачає:

1) оцінку в умовах зміни рівнів процентних ставок сукупних доходів (у тому числі нарахованих процентів, комісійних за зобов'язання надати позичку, за управління готівковими коштами, обробку цифрової інформації) та витрат банку (зокрема заробітної плати працівників, процентів за депозитами тощо);

2) оцінку чистої суми кредитних ресурсів, тобто різниці між обсягом кредиту, наданого клієнтові, та середнього обсягу депозитів (зменшеного на суму обов'язкових відрахувань у резерви), яким фактично може користуватися позичальник;

3) оцінку чистої ставки прибутку, одержаного (до оподаткування) у результаті всіх взаємовідносин із клієнтом, яка може бути обчислена за формулою:

$$\text{ЧСП}_{\text{ОРВК}} = \frac{D_{\text{КП}} - B_{\text{КП}}}{\text{ЧР}_{\text{КПОД}}}, \quad (4)$$

де $\text{ЧСП}_{\text{ОРВК}}$ — чиста ставка прибутку, одержаного (до оподаткування) у результаті всіх взаємовідносин із клієнтом;

$D_{\text{КП}}$ — дохід, отриманий від кредитів та інших послуг, що надаються клієнту;

$B_{\text{КП}}$ — витрати, пов'язані з наданням кредитів та інших послуг клієнту;

$\text{ЧР}_{\text{КПОД}}$ — чисті ресурси, надані в кредит понад обсяг депозитів клієнта.

Приклад практичного застосування зазначеної моделі ціноутворення наведено в таблиці.

Приклад аналізу дохідності клієнта на основі річної бази даних

Вихідні дані: банк розглядає питання про відкриття кредитної лінії на суму 3 млн. грн. терміном на 9 місяців ВАТ “Полтавакондитер” з умовою підтримки 20% залишку на депозитному рахунку в банку на підставі таких даних про доходи та витрати*:

Показники	Сума, тис. грн.
1. Джерела доходів банку від клієнта	
Процентний дохід за кредитом (17% на 9 місяців)	382 500
Комісія за зобов'язання надати кредит (1%)	30 000
Комісія за управління депозитами клієнта	6 000
Плата за переказ коштів	2 000
Плата за трастові послуги та ведення бухгалтерського обліку операцій	13 000
Усього доходів за річною базою даних	433 500
2. Витрати з обслуговування даного клієнта	
Проценти за депозитом (9%)	44 000
Вартість залучених кредитних ресурсів	160 000
Операційні витрати за рахунками клієнта	25 000
Вартість переказу коштів	1 000
Вартість обробки інформації за кредитом та витрати на ведення бухгалтерського обліку	4 000
Усього витрат на основі річної бази даних	234 000
Середня сума кредиту, наданого клієнту	3 000 000
Мінус середні залишки на депозитному рахунку клієнта (зменшені на суму обов'язкових відрахувань у резерви)	-540 000
Чисті ресурси, надані клієнту в кредит понад обсяг депозитів клієнта	2 460 000

* Наведені в таблиці дані — умовні.

$$\text{ЧСП}_{\text{ОРВК}} = \frac{433\,500 - 234\,000}{2\,460\,000} = 0.08, \text{ або } 8\%.$$

З наведеного прикладу випливає: чиста ставка прибутку, який прогнозується одержати в результаті всіх взаємовідносин банку з клієнтом, є позитивною. Тобто даному потенційному позичальникові можна надавати кредит. Крім того, прогнозований рівень прибутковості ймовірної кредитної операції доволі високий, що дає підстави для певного зниження ставки.

Якщо ж розрахункова чиста ставка прибутку від усіх взаємовідносин банку з клієнтом виявиться від'ємною, банку слід підвищити кредитну ставку або ціну послуги, що йому може бути надана. Інакше кажучи, клієнти, з якими пов'язаний вищий ризик, мають забезпечувати банку й вищу розрахункову ставку прибутку.

Впровадження розглянутої моделі ціноутворення у практику діяльності українських банків потребує розробки докладної бухгалтерської звітності за джерелами доходів і витрат, пов'язаних із обслуговуванням кожного великого клієнта. Вона має містити консолідовані дані (про позичальника, його дочірні підприємства, головних акціонерів, вище керівництво тощо), на основі чого можна з певною достовірністю передбачити, якою мірою збитки, пов'язані з обслуговуванням одних рахунків, можуть компенсуватися прибутком за іншими.

Отже, всі три розглянуті вище моделі утворення ціни на кредит мають і переваги, і недоліки. Залежно від вибору кредитної стратегії вони можуть бути орієнтовані як на повне відшкодування витрат банку й досягнення беззбитковості його діяльності, так і на забезпечення конкурентоспроможності банківської установи, на індивідуалізацію її роботи з клієнтами. На мою думку, найперспективнішими є моделі, які дають змогу зменшувати тарифи або ставки за позичками і не призводять до загальних збитків, роблять кредити доступнішими й привабливішими для клієнтів банку.

Література

1. Brady, Thomas F. *Changes in Loan Pricing and Business Lending at Commercial Banks* // *Federal Reserve Bulletin*. — 1985. — № 1. — P. 1—13.
2. Головач А.В., Захожай В.Б., Бази-левич К.С. *Статистика банківської діяльності: Навч. посібник*. — К: МАУП, 1999.
3. Copeland, Timothy S. *Aspects to Consider in Developing a Loan Pricing Microcomputer Model* // *The Magazine of Bank Administration*. — 1983. — № 8. — P. 32—34.
4. Knight, Robert E. *Customer Profitability Analysis. Part I: Alternative Approaches toward Customer Profitability* // *Monthly Review, Federal Reserve Bank of Kansas City*. — 1985. — April. — P. 11—20.
5. *Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2002 року* // *Вісник НБУ*. — 2003. —

№ 2. — С. 51.

6. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою Правління НБУ від 06.07.2002 р. №279 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 2000. — № 9. — С. 54—72.

7. Пономарев В.А. Анализ балансов капиталистических коммерческих банков: Учебн. пособие. — М.: Издательство МФИ, 1982. — С. 195.

8. Пономарев В.А. Организация и техника работы иностранных коммерческих банков. — М.: Издательство Международной школы менеджеров, 1990. — С. 90 — 95.

9. Роуз П. Банковский менеджмент / Пер. с англ. — М.: Дело ЛТД, 1995. — С. 229—240.

10. Халява С.П. Оцінка та регулювання фінансової міцності комерційних банків: окремі аспекти банківського менеджменту // Банківська справа. — 1997. — № 6. — С. 61—66.

Кредитні послуги

Фіктивний демпінг на ринку кредитних послуг за допомогою недостовірної реклами

Ініціатором кредитних відносин може бути як банк, так і клієнт — добровільність і рівноправність є визначальними ознаками кредиту, його сутності як економічної категорії.

У недалекому минулому, за часів адміністративно-командної економіки, суб'єкти кредитних відносин визначалися на рівні державних планово-розподільчих органів управління.

В умовах цивілізованого ринку головним фактором розвитку кредитних відносин є вільна взаємодія суб'єктів, хоча здебільшого банк шукає клієнта, пропонуючи власні продукти, в тому числі кредитні послуги.

Між двома моделями економіки (плановою та ринковою) тривав досить значний перехідний період. На початковому етапі розвитку ринкових відносин в Україні певна частина суб'єктів господарювання (особливо великі підприємства) внаслідок гіперінфляції залишилися без оборотного капіталу, що зумовлювало гостру потребу в кредитній підтримці. За таких обставин шукати позичальників вітчизняним банкам не доводилося — клієнт сам знаходив банк у прагненні одержати рятівну позику.

Кредитні послуги банків і сьогодні мають підвищений попит, але, як і кілька років тому, існує проблема реального попиту, тобто кредитоспроможних позичальників, які у змозі своєчасно погасити зобов'язання за позиками. На жаль, їх частка в загальній кількості потенційних позичальників є незначною. Відтак зростає значення такого етапу кредитного процесу, як залучення клієнтів. Цей етап потребує належної уваги з боку дослідників та практичного вдосконалення.

Безперечно, одним із найефективніших ринкових інструментів просування товарів та послуг є реклама.

Деякі автори з теорії банківського менеджменту вважають, що “управління комерційним банком на рівні світових вимог сьогодні неможливе без управління ПР (паблік рілейшнз) і рекламою як складовими маркетингових комунікацій” [1, с. 516].

Найпростішим і водночас змістовним є трактування реклами як форми комунікації, “мета якої — перекласти якості послуг, що надаються банком, а також ідей, що пропонуються у даній сфері, на мову потреб і запитів клієнта” [2, с. 224].

Стосовно організаційних вимог інформаційного забезпечення реклами, то вони однакові для будь-якого суб'єкта ринку незалежно від його форми власності, галузевої приналежності тощо. У їх переліку:

- повнота інформації;
- об'єктивність інформації;
- достатність інформації для прийняття ефективних управлінських рішень;

— систематизованість і зручність у користуванні [1, с. 525].

Проблема дотримання цих вимог порушується не тільки сучасними економістами, які наголошують, що “жодна реклама не допоможе банку залучити клієнта вдруге, якщо вона хоч раз виявилася неправдивою”. Ще 1909 року російський журнал “Торговий мир” зауважував: “Надрукувати рекламу і заплатити за надруковане гроші — ще не означає забезпечити успіх своєї справи. Аби реклама мала успіх, не-

Віктор Волохов

Здобувач вченого ступеня кафедри банківської справи Київського національного економічного університету

Здається, ми поступово звикаємо до західних побутових стандартів: коли хочемо придбати необхідну річ або одержати якусь послугу, — неодмінно студіюємо рекламу. Що там новенького на ринку? Звертаємося до неї і в пошуках фінансового партнера. Хочеться достеменно знати, з ким вигідніше мати справу, в якій банківській установі краще взяти позику. Що ж, палітра рекламних пропозицій нині широка — без них сьогодні не обходиться практично жодне періодичне видання. І ми, немов нічні метелики, линемо на яскраве світло рекламних закликів. Та чи знаходимо за ними те, на що сподіваємося, — обіцяне?

обхідно, щоб вона була правдивою, відповідала дійсності, виділяла і відтіняла тільки ті якості та властивості, якими ваш товар дійсно наділений. Недобросовісна реклама може інколи викликати галас та створити деякий успіх, але успіх цей буде уявним і тимчасовим” [2, сс. 237—238].

Існує думка, що “у фінансово-банківській сфері реклама конкретних послуг здійснюється на фоні домінування реклами марки банку, що характерно для сфери послуг” [3, с. 107].

Деякі автори зазначають, що “багато банківських продуктів потребують створення власного оригінального іміджу, відмінного від образу продуктів банків-конкурентів. Для досягнення цілей такої реклами необхідно наголосити на особливостях пропонованого продукту” [1, с. 527; 4, с. 555].

На нашу думку, наступним кроком дослідників має бути розробка чітких механізмів організації реклами певних банківських продуктів (у тому числі кредитних послуг) з урахуванням їх специфічних ознак і властивостей.

Нині банківські установи, використовуючи різноманітні рекламні засоби, пропагують власні кредитні послуги. Зазвичай **у рекламі** поряд із такими перевагами, як швидкість, зручність, гнучкий підхід до застави, подальше кредитування за спрощеною схемою, **особливий наголос робиться на низьких процентних ставках**. Насправді, як з’ясується пізніше, крім процентних ставок, сплаті підлягають різноманітні комісійні, тож у підсумку сумарна плата за кредит іноді навіть перевищує процентні ставки банків-конкурентів.

У таких випадках зниження процентної ставки покривається за рахунок прямо пропорційного зростання комісійної винагороди та інших платежів на користь банку, тобто маємо звичайний структурний перерозподіл доходів банку з тактичних міркувань. Як відомо з елементарної математики, від перестановки доданків сума не змінюється. Однак в результаті цих хитрощів банки користуються безпідставним пріоритетом серед тих кредитних установ, які подають правдиву інформацію про повну вартість власних кредитних послуг.

Такі банки зрештою самі створюють собі проблеми у взаємовідносинах із клієнтами, бо невиправдані сподівання на обіцяні рекламою відносно дешеві послуги (в тому числі і кредитні) зрештою обертаються відмовою їх від подальшої співпраці з подібними установами.

Потрапляють до цієї пастки клієнти з недостатнім досвідом використання банківських продуктів. Прочитавши у ЗМІ рекламні повідомлення про низькі процентні ставки, вони звертаються саме до цих банків — подають різноманітні документи для прийняття ними рішення, що, відповідно, забирає певний час. Дізнавшись уже в ході підписання кредитної угоди про необхідність сплати не тільки “низьких” процентів, а й значних комісійних, клієнти вже не можуть відмовитися від послуги вибраного ними банку, оскільки часто не мають часу, щоб звернутися до іншої

кредитної установи — зволікання destabilізує їх власний бізнес-процес.

Для глибшого усвідомлення порушеної проблеми наведемо приклад із практики кредитних відносин (з етичних міркувань назв банківської установи та організації-позичальника не подаємо). Підприємство звернулося за позикою до банку, який рекламував ставку 27% річних за кредитами терміном до 183 днів, тоді як середньозважена річна процентна ставка комерційних банків України на той час (грудень 2001 року) становила 29.6% [5].

28.12.2001 року було укладено кредитну угоду з терміном погашення 26.06.2002 року на умовах сплати процентів позичальником з розрахунку 27% річних. Тобто банк дотримав умови щодо розміру процентної ставки. Але загальна сума витрат позичальника за позикою відчутно перевищила рекламований рівень процентної ставки (див. таблицю).

Залежно від організаційно-правового статусу позичальника та предмета застави можуть мати місце й інші витрати, пов’язані, наприклад, з отриманням виписки реєстратора про склад засновників, довідки податкових органів про стан податкових зобов’язань позичальника, довідки з інших банків про обороти клієнта, довідки-характеристики бюро технічної інвентаризації тощо.

Витрати позичальника

Гривень

Витрати	За рекламою	Фактичні
Процентні витрати	6 694.52	6 694.52
Комісійні		
— за розгляд кредитного проекту		500.00
— за здійснення супроводження кредитного проекту		500.00
Нотаріальні послуги:		
— посвідчення копій юридичних документів		40.00
— посвідчення застави		180.00
Плата за проведення незалежної експертної оцінки застави		340.00
Усього:	6 694.52	8 254.52

Привести загальні витрати за кредитом до процентного річного виразу можна за такою формулою:

$$pps\% = \frac{\frac{s}{sum} \times 100\%}{n} \times t, \quad (1)$$

де $pps\%$ — приведені загальні витрати до процентної річної ставки;

s — загальна сума витрат за кредитом;

sum — сума кредиту;

n — термін кредиту (у днях);

t — кількість днів у році.

Підставимо у формулу значення з таблиці:

$$pps\% = \frac{\frac{8\,254.52}{50\,000.00} \times 100\%}{181} \times 365 = 33.3\%.$$

Отже, фактичні витрати перевищують запропоновані в рекламі на 6.3 процентного пункту, або на 23.33 %.

Щоб з’ясувати передумови виникнення таких прецедентів, розглянемо, в якому ж законодавчому просторі застосовується реклама кредитних послуг і які щодо цього існують обмеження.

Відповідно до статті 53 Закону України “Про банки і банківську діяльність” “банку забороняється вчиняти будь-які дії щодо впровадження у своїй практиці недобросовісної конкуренції. Факти недобросовісної конкуренції щодо надання банком тих чи інших банківських послуг або здійснення операцій є підставою для заборони цьому банку подальшого надання таких послуг або здійснення операцій”.

У статті 54 цього ж закону зазначено: “Банкам забороняється поширення реклами у будь-якій формі, що містить неправдиву інформацію про їх діяльність у сфері банківських послуг. Національний банк України має право застосувати заходи впливу до банків та інших осіб, які порушують вимоги цієї статті”.

Дефініцію поняття “неправдива інформація” розкрито в Законі України “Про рекламу”. У статті 10 читаємо: “Недобросовісною рекламою вважається реклама, яка внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, **умовчання** (виділено автором), порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження та інших вимог, передбачених законодавством України, вводить або може ввести в оману споживачів реклами, завдати шкоди особам та державі”.

На підставі цього тлумачення можна стверджувати, що в рекламі, про яку йшла мова вище, банки замовчу-

ють інші витрати, пов'язані з використанням їх кредитних послуг. Проте вони можуть висунути контраргумент: мовляв, у рекламі йдеться лише про процентні ставки, а решта плати зумовлена специфікою відносин із клієнтом — або й узагалі сказати, що не винні в необізнаності рекламокористувачів. Тобто за відсутності чіткої регламентації щодо правових меж, у яких має використовуватися реклама кредитних послуг, будь-які спроби боротьби з недобросовісною рекламою зводиться до даремної суперечки про слова і терміни.

Статистичні дані щодо вартості кредитування позичальника подаються за тим же принципом, що й реклама. З них можна отримати інформацію тільки про процентні ставки, які є хоча й значною, та все ж лише часткою повної вартості кредитів.

Згідно зі статистичними даними протягом 2001 року процентні ставки за кредитами банків зменшилися із 31.3% річних у січні до 24.1% у грудні [5], тобто аж на 23%. Однак динаміка зміни рівня середньозважених річних відсоткових ставок за кредитами комерційних банків України без урахування всіх витрат позичальників, пов'язаних із використанням кредитних послуг, не є вагомою підставою для висновку про зменшення вартості кредитування.

Справді, в минулому та позаминулому роках процентні ставки знизилися, та разом із тим прийняте законодавцями положення про обов'язкове проведення незалежної експертної оцінки заставного майна зумовило збільшення витрат позичальників при отриманні кредитів. Так, Законом "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", чинним з вересня 2001 року, передбачено, що **передача майна під заставу** підлягає обов'язковому проведенню незалежної експертної оцінки, яка проводиться за рахунок позичальника.

Усе це дає підставу стверджувати, що вітчизняні споживачі кредитних послуг банків не в змозі отримувати оперативні вихідні дані щодо повної вартості кредитів.

Але ця проблема — наслідок не тільки законодавчої неврегульованості: "Оскільки активною стороною в рекламному процесі є переважно рекламодавець (виробник товару, продавець), це соціальне явище — реклама — відображає в основному інтереси рекламодавця і понад усе — його головний економічний інтерес. Така роль реклами — об'єктивна і не залежить від волі виробника та споживача, адже вона

детермінована самою системою "виробництво — споживання" [6, с. 32].

Отже, єдиним шляхом подолання цієї суперечності, з огляду на її цілком об'єктивне підґрунтя, є законодавча регламентація правил рекламування банками власних кредитних послуг.

У розв'язанні цієї проблеми варто звернутися до зарубіжного досвіду. Так, закон Англії про споживчий кредит, схвалений 1974 року, передбачає обмеження щодо способів рекламування кредитів і дає потенційному позичальнику право на інформацію про справжню вартість запропонованих позичок: він має змогу зіставити ціни на кредит і впевнено вибрати найкращі для себе умови [7, с. 493]. У США діє закон про достовірну інформацію в кредитуванні, чинний із 1 липня 1969 року, головною метою його є забезпечення цілковитої поінформованості клієнта про вартість кредиту, що дає змогу порівняти умови у різних джерелах кредитних ресурсів [8, сс. 115—116].

Звісно, ці правила сьогодні неможливо у повному обсязі перенести на вітчизняний ринок, та все ж варто на них зважати, прагнучи будувати прозорі кредитні відносини між позичальниками та кредиторами.

На наш погляд, насамперед потрібно чітко визначити, в яких правових рамках має здійснюватися реклама кредитних послуг, а вже потім встановлювати відповідні обмеження.

Слід законодавчо обумовити, що в рекламі кредитних послуг необхідно зазначати не тільки розмір процентної ставки, а й усі інші витрати позичальника — комісійні за підготовку кредитного проекту, витрати, пов'язані з оформленням забезпечення тощо. Звести сумарну плату за кредитом до річної процентної ставки можна шляхом розрахунку складних процентів за рік, використавши формулу, наведену вище. Цей розрахунок потрібен головним чином для котирувань і реклами. Потенційним позичальникам він дасть

змогу порівняти різні кредитні пропозиції різних банківських установ.

Нині державне регулювання кредитних операцій банків підпорядковано передусім цілям безпеки та стабільності банківської системи, а отже, захисту інтересів акціонерів і вкладників. Зокрема, діють обмеження на розміри позичок одному позичальнику, одному інсайдеру тощо. Але ринкові перетворення, в тому числі й у кредитних відносинах, спонукають передбачити у законодавстві не тільки убезпечення банків від можливого банкрутства, а й захист інтересів споживачів банківських продуктів, особливо кредитних послуг. Тільки за таких умов можливі принципові зміни у підходах банків до рекламування власних кредитних послуг. □

Література

1. *Банківський менеджмент: Навч. посібник* / О.Кириченко, І.Гіленко, А.Ятченко. — К.: Основи, 1999. — 671 с.
2. *Уткин Э.А. Банковский маркетинг*. — М.: ИНФРА-М, 1995. — 304 с.
3. *Нікітін А.В. Маркетинг у банку: Навч.—метод. посібник*. — К.: КНЕУ, 2001. — 170 с.
4. *Спицын И.О., Спицын Я.О. Маркетинг в банке*. — К.: ЦММС "Пис-пайп", 1993. — 656 с.
5. *Процентні ставки комерційних банків України за кредитами та депозитами* // Бюлетень Національного банку України. — 2001. — № 12. — С. 71.
6. *Хромов Л.Н. Рекламная деятельность: искусство, теория, практика. Настольная книга делового человека — менеджера и бизнесмена*. — Петрозаводск: АО "Форум", 1994. — 312 с.
7. *Полфреман Д., Форд Ф. Основы банковского дела*. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 624 с.
8. *Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика*. — Л.: Художественная литература, 1991. — 448 с.

Акціонерний банк
"Південний"
(м. Одеса).
Фото Віктора Хмари.

Зв'язки з громадянською

Для суспільства, на очах у суспільства, разом із суспільством

Прозорість — необхідний чинник успішного виконання завдань Національного банку, визначених Конституцією та законами України. Звіт про результати діяльності, роз'яснення політики центрального банку країни, висвітлення перспектив розвитку банківської системи — теми зустрічей Голови НБУ Сергія Тігіпка з громадськістю у лютому.

Уже 5 лютого 2003 року Національний банк України ознайомив громадськість з основними показниками своєї діяльності у січні 2003 року. З початку року ведеться системна робота щодо забезпечення умов для здешевлення кредитів і зміцнення фінансової стабільності в країні. У січні вартість банківських позичок зменшилася до 18.6 (з 19.5% у грудні минулого року). На 4.4% збільшився обсяг кредитів, наданих фізичним особам. Змінилася їх структура: обсяг короткострокових позичок зменшився на 2.4%, тоді як довгострокових — збільшився на 3.2%. На 140 млн. доларів зросли міжнародні валютні резерви.

Характерне для початку року сповільнення економічної діяльності супроводжувалося зниженням основних монетарних показників: монетарної бази — на 3.2, грошової маси — на 2.6%. Забезпечено погашення урядом внутрішніх зобов'язань на 137 млн. грн., зовнішніх — на 53 млн. доларів США.

7 лютого 2003 року Голова НБУ провів робочу зустріч із представниками провідних банків України, щоб обговорити шляхи спрощення інструкцій для комерційних банків стосовно кредитування фізичних осіб. Серед розглянутих питань — проблеми, які стосуються основних видів кредитування в Україні (під заставу, під житло); шляхи здешевлення кредитів фізичним особам; ризики кредиторів і хеджування; критерії мікрокредитування; умови надання довгострокових мікрокредитів; перспективи іпотеки в Україні та спрощення процедури стягнення на предмет іпотеки; вдосконалення Закону "Про банки і банківську діяльність".

10 лютого 2003 року за участю Голови НБУ Сергія Тігіпка відбулася робоча зустріч керівників Національного банку та Української спілки промисловців і підприємців, де обговорювалися механізми підвищення ефективності взаємодії реального сектора економіки з банківською системою України.

Підписано угоду про співробітництво між НБУ та УСПП. У спільному плані дій — заходи, спрямовані на підвищення капіталізації

банківської системи, заохочення довгострокового кредитування і банківського інвестування у виробничу сферу, зниження процентних ставок за кредитами банків, наданих у реальний сектор економіки, проведення щоквартального аналізу платоспроможності, кредиторської та дебіторської заборгованості підприємств. Серед першочергових завдань — об'єднання зусиль у проведенні ефективної державної інвестиційної політики, створенні Банку реконструкції та розвитку, реалізації активної валютно-курсової політики, яка сприяла б фінансовій стабільності й економічному зростанню, сприянні підвищенню ефективності експорту та заміщенні імпорту товарами вітчизняного виробництва тощо.

17 лютого 2003 року розповсюджено прес-реліз про заходи Національного банку в боротьбі з відпливом капіталу за кордон: запроваджується жорсткий контроль за формуванням тарифів на роботи і послуги, які надаються нерезидентами резидентам. Якщо ціновою експертизою встановлено завищення контрактних цін, переказування коштів за цим договором допускається лише за наявності дозволу НБУ.

Того ж дня іншим прес-релізом повідомлено про затвердження Національним банком у новій редакції Тимчасового по-

ложення про порядок кредитування (рефінансування) банків, які здійснюють довгострокове кредитування. Банкам, які здійснюють кредитування на термін до трьох років, надається право звернутися до Національного банку України за підтриманням середньо- та довгострокової ліквідності.

20 лютого 2003 року відбулася ділова зустріч Голови НБУ Сергія Тігіпка з представниками громадських організацій, у ході якої розглянуто пропозиції щодо максимальної активізації кредитування в Україні. Учасників зустрічі було поінформовано про напрацювання робочої групи Національного банку, створеної для опрацювання пропозицій, внесених представниками комерційних банків на зустрічі 7 лютого 2003 року.

Громадським організаціям запропоновано взяти участь в обговоренні питань взаємодії банків із представниками будівельних, страхових, навчальних організацій, організацій захисту прав споживачів, які виникають при кредитуванні фізичних осіб. На переконання учасників зустрічі, вирішення проблем житлового будівництва можливе лише за умови впровадження цілісної системи іпотечного житлового кредитування на основі довгострокової позики для придбання житла його майбутнім власником під заставу.

26 лютого 2003 року Голова НБУ Сергій Тігіпка провів робочу зустріч із представниками міжнародних організацій, на якій було обговорено Комплексну програму розвитку банківської системи України та Програму протидії використанню банківської системи з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

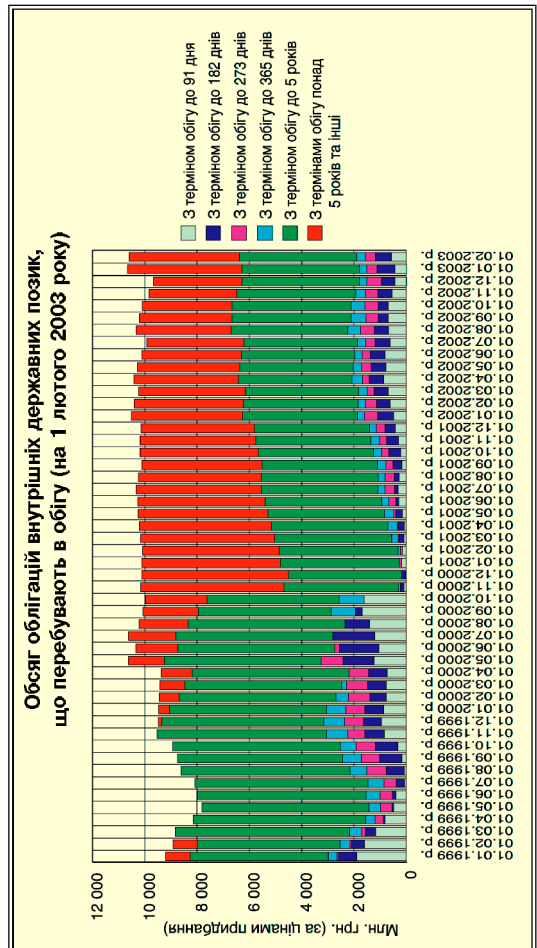
Підготовлено за матеріалами прес-релізів Управління зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації.

Представникам ЗМІ, як завжди, замало часу, відведеного на прес-конференцію: Голова НБУ Сергій Тігіпка роз'яснює журналістам нюанси іпотечного кредитування.

Ринок державних цінних паперів України у січні 2003 року

Результати аукціонів із розміщення облігацій внутрішніх державних позик, проведених у січні 2003 року									
Номер аукціону	Дата проведення розрахунку за придбані облігації	Пропозиція			Результати аукціону				
		Вотановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Вотановлений рівень доходності облігацій, %	Середньозважений рівень доходності облігацій, %
1	09.01.2003 р.	15 000	1 000	—	16.04.2003 р.	—	—	—	—
2	09.01.2003 р.	5 000	1 000	—	16.07.2003 р.	—	—	—	—
3	09.01.2003 р.	20 000	1 000	—	12.01.2005 р.	—	—	—	—
4	15.01.2003 р.	30 000	1 000	—	19.01.2005 р.	—	—	—	—
5	15.01.2003 р.	20 000	1 000	—	16.04.2003 р.	20 000	19 604.83	8.00	7.97
6	15.01.2003 р.	10 000	1 000	—	16.07.2003 р.	10 000	9 589.61	8.50	8.47
7	22.01.2003 р.	30 000	1 000	—	23.04.2003 р.	20 000	19 611.10	7.89	7.85
8	22.01.2003 р.	12 000	1 000	—	23.07.2003 р.	10 000	9 593.94	8.48	8.37
9	22.01.2003 р.	40 000	1 000	—	26.01.2005 р.	—	—	—	—
10	29.01.2003 р.	20 000	1 000	—	30.04.2003 р.	20 000	19 623.22	7.75	7.60
11	29.01.2003 р.	5 000	1 000	—	30.07.2003 р.	5 000	4 806.80	7.95	7.95
12	29.01.2003 р.	20 000	1 000	25.00	28.07.2004 р.	10 000	9 984.50	10.00	10.00
Разом		X	X	X		95 000	92 814.00	X	X

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик у січні 2003 року*			
Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.	
Січень	95 000	92 814.00	
Лютий			
Березень			
I квартал	95 000	92 814.00	
Квітень			
Травень			
Червень			
II квартал	0	0	
I півріччя	95 000	92 814.00	
Липень			
Серпень			
Вересень			
III квартал	0	0.00	
Жовтень			
Листопад			
Грудень			
IV квартал	0	0.00	
Усього з початку року	95 000	92 814.00	

*За станом на 01.02.2003 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Хроніка/

Пряме таргетування інфляції: досвід Чехії

10–11 лютого 2003 року в Національному банку України відбулося засідання круглого столу “Перспективи прямого таргетування інфляції в Україні”.

Пряме таргетування інфляції — встановлення її цільового показника — найсучасніший монетарний режим із використанням у світовій практиці. Порівняно з іншими режимами він включає досить складні технічні процедури і, на відміну від, скажімо, монетарного таргетування, потребує поточного аналізу значно більшої кількості індикаторів (докладніше — див. Кузнецов О. Проміжні цілі грошово-кредитної політики // Вісник НБУ. — 2001. — № 7. — С. 31–36). Першою серед країн Центральної та Східної Європи на таргетування інфляції перейшла Чехія. Її центральний банк накопичив цікавий чотирирічний досвід діяльності за цим режимом. З ним і знайомили українських спеціалістів представники Національного банку Чехії.

У засіданні круглого столу взяли участь фахівці НБУ, представники Адміністрації Президента України, науковці — з Інституту міжнародних відносин при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Інституту економічного прогнозування НАНУ, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції, Харківського національного університету імені Каразіна, Інституту економіки НАНУ, Національного університету “Києво-Могилянська академія”, Київського національного економічного університету, Міжнародного інституту та інших; співробітники Міністерства фінансів і Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, працівники банків України. Національний банк Чехії представляли член Ради НБЧ професор Ян Фрайт і радник члена правління НБЧ доктор Любош Комарек. Вони виступили з презентаціями “Таргетування інфляції (досвід Чехії)”, “Банківський сектор Чехії”, “Грошовий обіг у Чехії”, “Історія монетарної політики Чехії”, “Процес макроекономічної конвергенції економіки Чехії до країн єврозони: режим обмінного курсу та оцінка його рівноважного значення”.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ЧЕХІЇ

За оцінкою чеських колег, у банківських систем і центральних банків наших країн є чимало спільного. Національний банк України і Національ-

ний банк Чехії мають схожі завдання і структуру; щоправда, у чехів немає власних банкнотної фабрики та монетного двору.

Центральний банк Чехії — інституція незалежна і прагне, аби його діяльність була якомога прозорою. Протоколи засідань Ради НБЧ — публікуються, як і стислий виклад дискусій, що відбуваються на цих засіданнях, та результати голосувань (нині обговорюється можливість оприлюднення результатів поіменного голосування). Багато інформації міститься на веб-сайті НБЧ.

Національний банк Чехії грошей уряд не позичає, лиш обслуговує його рахунки, оплачуючи з них державні видатки. НБЧ організовує ринок короткострокових державних облігацій і є радником щодо облігацій довгострокових, обговорює з урядом питання державного бюджету. У свою чергу, на засіданнях Ради НБЧ може бути присутнім міністр фінансів, проте без права голосу.

Стосовно банківської системи, то на кінець 2001 року в Чехії функціонувало 38 банків, тобто 3.8 банка на мільйон жителів (приблизно, як і в Україні), в тому числі 12 власне чеських (три з них — державні) та 26 контрольованих із-за кордону. Очевидно, що сучасна структура банківської системи Чехії суттєво відрізняється від нашої. Проте на складному і динамічному шляху розвитку (на початку 1990 року в Чехії налічувалося всього 5 банків: один — державний, решта — банки державних фінансових інституцій) довелося вирішувати чимало проблем, з якими стикалися

і стикаємося й ми. В ході презентацій доволі часто і серед чеських, і серед українських учасників засідання круглого столу виникало помітне пожаття плечей, адже йшлося про такі знайомі й наболілі питання. Олександр Петрик, скажімо, не втримався, коли почув, що в 1993–1995 роках чехи вдавалися до спеціальних заходів, аби спонукати банки до кредитування реального сектору економіки. На думку директора департаменту економічного аналізу, досліджень та прогнозування НБУ, будь-які спроби вплинути на банки приречені на невдачу, якщо не створено відповідних економічних передумов. Справді, погодилися чеські колеги, економіці надавали кредити великі банки, які на той час були частково або повністю у власності держави і мусили підпорядковувати свою діяльність офіційній політиці; що ж до комерційних, то тиск на них з боку банківського нагляду НБЧ виявився не вельми успішним. Або взяти проблему консолідації банківського сектору — її вирішення коштувало державному бюджету Чехії близько 20% ВВП.

ДОСВІД ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Історія реформування чеської економіки складалася успішніше порівняно з українською. Чехи позитивно оцінюють свої стартові умови: стан державного фінансування був цілком пристойним, державний борг становив менше 15% від ВВП, монетарна політика була збалансованою. На початку перехідного періоду — в 1991 році — було запроваджено стандартний пакет реформ: проведено лібералізацію цін, міжнародної торгівлі. У перші місяці 1991 року крона почала стрімко знецінюватися. Але влада швидко відреагувала жорсткими заходами макроекономічної політики. Відтак уже в другому півріччі 1991-го Чехія досягла економічної стабілізації на макrorівні, а в 1993-му про неї стали говорити як про країну, що успішно подолати перехідний етап. Упродовж цього періоду використовувався режим прив'язки крони: у 1991 році — до кошика із п'яти валют, у 1993-му — до кошика, що складався з німецької марки (65%) та американського долара (35%). Запровадивши фіксований курс вітчизняної грошової одиниці, чехи сподівалися імпортувати з Німеччини низьку інфляцію.

У результаті трьох поспіль девальвацій крони, коли її курс упав майже на 100%, наприкінці 1990 року встановлено обмінний курс — близько 29 крон за долар США, — який уже 13 років залишається незмінним.

У 1995 році повністю завершено кон-

вертування крони, що означало введення дозволу на будь-які потоки капіталу. Це було суто політичне рішення, наголосив професор Ян Фрайт. Здобутки від нього невеликі, а ресурси, витрачені для його запровадження, — значні: 3 млрд. доларів у 1993 році, 3,4 млрд. доларів — у 1994-му. Тому, на думку професора Фрайта, на рух капіталу, особливо короткострокового, обмеження бажано залишити: переваги вільного руху капіталу не такі великі порівняно з проблемами, які він породжує.

До Чехії поплив іноземний капітал у вигляді прямих і портфельних інвестицій: 10% від ВВП у 1993 р., 12% — у 1994-му, 18% від ВВП — у 1995 році. Причина була простою: іноземні інвестори повірили, що економіка Чехії має потужний потенціал, курс крони залишався фіксованим — чеські політики роз'їжджали по світу, рекламуючи це. Однак економіка країни не мала потреби в таких ресурсах. Центральний банк купував валюту, яка наводнювала країну, грошова маса зростала. НБЧ намагався стерилізувати приплив капіталу, підвищуючи нормативи обов'язкового резервування, випускаючи свої облигації, встановлюючи жорсткіші вимоги до нормативів короткої валютної позиції, заморожуючи процес приватизації (так, майже 2 млрд. доларів, отриманих від приватизації чеського Телекому, впродовж кількох років зберігалися на рахунках НБЧ, не надходячи до уряду). Проте ефективність цих заходів була низькою.

У лютому 1996 року довелося розширити межі валютного коридору до $\pm 7\%$. Економіка перегрілася. Зростали дефіцит державного бюджету, питома вага поганих кредитів. Інвестори все це відчували. Сталася криза. Якщо до 1997 року в чеську економіку надавали багато кредитів, то з 1997 року її кредитування майже припинилося. Почався спад.

У 1997 році НБЧ, відмовившись від фіксованого курсу, перейшов до режиму таргетування інфляції. Не все спочатку ладилось, тож чеські колеги не лише ділилися позитивним досвідом, а й застерігали від того, чого не варто робити. Наведемо деякі з їхніх порад.

При переході до прямого таргетування інфляції слід зважати не лише на її рівень, а й на рівень економічного розвитку.

Таргетування інфляції — справді чудовий інструмент, зазначив Ян Фрайт, але, на жаль, лише в теорії — у дійсності його використовувати важко, особливо за нестабільних умов. До нього краще не вдава-

тися, коли в економіці очікується спад.

НБЧ довго експериментував із вибором часового горизонту встановлення інфляційного орієнтиру: в 1997 р. — 1 рік, потім — 3 роки; у 1998 р. — 12 місяців; у 2002 р. — 17 місяців. Цього робити не слід, радили чеські фахівці, краще користуватися постійним горизонтом.

Ринку повідомляється не все — пода-

Член Ради НБЧ професор Ян Фрайт і радник члена правління НБЧ доктор Любош Комарек.

ються лише орієнтири на зразок: певне зменшення інфляції на початку року, за тим — стабілізація. Про зміну процентних ставок НБЧ не попереджує, щоб суб'єкти ринку цим не скористалися, превентивно змінивши, наприклад, власні процентні ставки.

Встановлюючи інфляційний орієнтир (чехи, до речі, користуються похилим орієнтиром, коли показник інфляції змінюється впродовж періоду, на який розраховується прогноз, на відміну від багатьох країн, де він фіксований), користуються набором опублікованих методів.

Сам процес прогнозування, на переконання фахівців НБЧ, — це поєднання науки і мистецтва. Щодо валютних курсів прогнозування неможливе, — стверджують вони. Проте ігнорувати зміни курсу нерозумно, на них слід реагувати. Не варто багато очікувати від маніпуляцій з реальним обмінним валютним курсом.

Досвід Чехії свідчить, що таргетування інфляції — ефективний засіб зниження рівня інфляції та інфляційних очікувань, потужний інструмент монетарної політики. Воно сприяє підвищенню внутрішньої дисципліни в центральному банку, прозорості його політики.

Ян Фрайт і Любош Комарек окремо виділили рекомендації для тих, хто започатковує таргетування інфляції:

— слід мати хороший контроль за процентними ставками;

— варто детально розробити практичні аспекти розрахунків;

— необхідно дотримуватися прозорості у своїй діяльності;

— доцільно застосовувати середньострокові, а не короткострокові орієнтири;

— слід однаково уважно ставитися як до перевищення, так і до недовиконання орієнтиру;

— оскільки центральний банк має у своєму розпорядженні лиш один інструмент впливу на економічну ситуацію — процентні ставки, — слід використовувати його часто і без жодних вагань;

— водночас не варто захоплюватися надмірним використанням змін процентних ставок для вирішення тактичних завдань;

— необхідно зважати на амплітуду коливань процентних ставок, оскільки вони впливають на рівень інфляції, вони мають узгоджуватися із середньостроковими інфляційними орієнтирами та обраною стратегією.

До проблеми вступу до країн єврозони чехи ставляться (так принаймні здавалося після спілкування з Яном Фрайтом і Любошем Комарек) напрочуд спокійно, не обмежуючи себе конкретними часовими рамками.

У цьому питанні з ними солідарний заступник керівника апарату Ради НБУ — керівник її експертно-аналітичного центру з питань грошово-кредитної політики Андрій Гриценко, який так оцінює цю проблему для нашої країни: "Не варто думати, що чим раніше Україна вступить до ЄС, тим їй буде краще. Вона повинна вступити — і саме це для неї краще, — коли буде до цього готова. Якщо ж країна ще не готова, — їй від передчасного вступу буде гірше".

Стосовно прямого таргетування інфляції в Україні Андрій Гриценко зауважив, що воно є швидше перспективним, а не безпосереднім завданням НБУ. Перейти на цей режим зможемо тоді, коли вітчизняна економіка розвиватиметься стабільніше.

Спілкування із чеськими фахівцями було дуже корисним, — підбив підсумок засідання круглого столу Андрій Гриценко. — Справа не лише в цікавих змістовних доповідях. Йдеться про ширші й тісніші зв'язки між структурами центральних банків України та Чехії, про подальшу співпрацю наших фахівців.

Олег Бакун,

"Вісник НБУ".

Руслан Набок

Аспірант Київського національного торговельно-економічного університету

Олександр Набок

Студент Київського національного торговельно-економічного університету

Ресурси банку та ефективно розпорядження ними — основні чинники досягнення високих фінансових результатів в умовах ринкової економіки. Неабияку роль щодо цього відіграє також належне інформаційне забезпечення керівництва, тобто вдало побудована внутрішня система обліку в банку. Бухгалтерський облік у цілому та недохідних активів зокрема в українських банках здійснюється згідно з чинним законодавством і насамперед задовольняє потреби зовнішніх користувачів. Проте його використання для внутрішніх потреб банківських структур не дає бажаних результатів.

Створення зручної і ефективної системи управлінського обліку дало б змогу адекватно і вчасно реагувати на динамічне економічне середовище.

Аналізуючи банківську діяльність та її документальне відображення в установі, ми виявили, що можливості, надані Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV, реалізуються недостатньо. Зокрема це стосується самостійної організації ведення управлінського обліку.

Управлінська модель обліку недохідних активів банку

Автори статті пропонують власне бачення побудови системи управлінського обліку недохідних активів банку. Управлінський облік вони розглядають як підготовку первинних даних до аналітичного дослідження.

Науковці виділяють такі етапи розвитку управлінського обліку¹:

- 1) калькуляційний облік (кінець XIX — початок XX століття);
- 2) виробничий облік з елементами управлінського (початок XX — 50-ті роки XX століття);
- 3) управлінський облік як окрема галузь теоретичних і практичних знань (50—70-ті роки XX століття);
- 4) стратегічний (управлінський) облік (70-ті роки XX століття — дотепер).

Не можна не погодитися з думкою І. Білоусової про те, що управлінський облік не є самостійним видом обліку господарської діяльності підприємства (банку). Зауважимо, що його поява пов'язана з помилкою, допущеною при перекладі “management accounting”. Отже, управлінський облік за змістом і значенням — це поєднання бухгалтерського, оперативного і статистичного обліків.²

Т. Карпова визначила сутність управлінського обліку як інтегровану систему витрат і доходів, нормування, планування та аналізу, що систематизує інформацію для оперативних управлінських рішень і координації проблем майбутнього розвитку підприємства.³

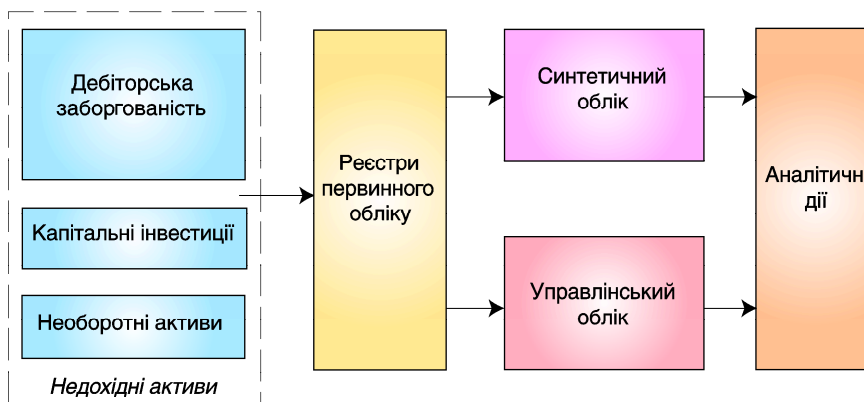
На сучасному етапі діяльності банківської системи України тотальне впровадження, наукова розробка і вдосконалення управлінського обліку є життєво необхідними для розвитку банків. З огляду на це пропонуємо створити управлінську модель недохідних активів банку. Насамперед необхідно впорядкувати рахунки бухгалтерського обліку відповідно до поставлених цілей. Оскільки неможливо внести зміни до рахунків синтетичного обліку, впорядкування слід здійснити за допомогою управлінського обліку. З цією метою в подальшому ми діятимемо за такими напрямками:

- ♦ структуризація облікового процесу недохідних активів, починаючи від реєстрів первинного обліку;
- ♦ взаємозв'язок обліку і аналізу недохідних активів.

Постановку задачі можна зобразити графічно (див. схему 1).

Рахунки, на яких обліковуються недохідні активи, зосереджені у 1—4 класах Плану рахунків комерційних банків України, тому, на нашу думку,

Схема 1. Постановка задачі для побудови системи обліку недохідних активів

¹ Нападівська К.В. Управлінський облік. — Дніпропетровськ, 2000. — С. 26.

² Білоусова І. Проблеми розвитку управлінського обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. — 2001. — № 2, С. 49.

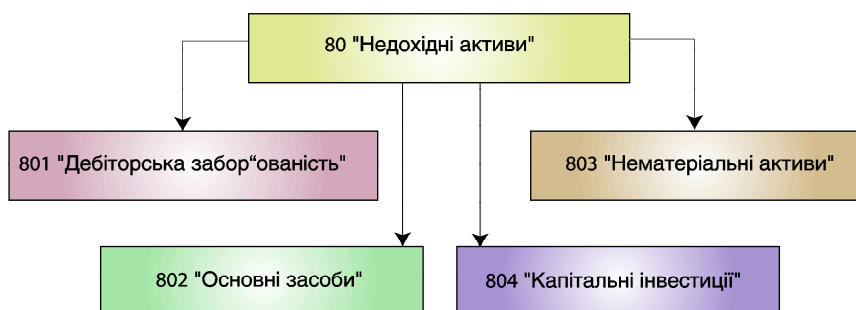
³ Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для вузов. — М., 1998. — С. 29.

необхідно консолідувати інформацію про недохідні активи. З цією метою ми трансформували рахунки бухгалтерського обліку в рахунки управлінського обліку.

При цьому структура управлінського обліку недохідних активів має відповідати їх елементам та складу аналітичного обліку.

Нами запропоновано таку структуру управлінського обліку недохідних активів банку, яка відповідає економічній природі їх складових елементів (див. схему 2). Припустимо, що інформацію про недохідні активи акумульовано в розділі **80 “Недохідні активи”** (вибираючи номер розділу, ми керувалися законами формальної логіки, тобто: 8-й клас управлінських рахунків, 0-й показник недохідності (неприбутковості) активів).

Схема 2. Структура управлінського обліку недохідних активів

Група 801 “Дебіторська заборгованість”. У синтетичному обліку маємо 21 рахунок дебіторської заборгованості. Вони розпорошені по всьому Плану рахунків, тобто отримати загальну інформацію за ними складно. Зважаючи, що метою управлінського обліку дебіторської заборгованості є отримання інформації для оперативного аналізу, для реалізації поставленої задачі ми спрямували інформаційні потоки так (див. схему 3).

Рахунки 1 рівня деталізації — це агреговані рахунки, які становлять сукупність дебіторської заборгованості за класами Плану рахунків.

У групі 801 маємо три таких рахунки:
 ♦ **8011 АП** “Дебіторська заборгованість інших банків”;
 ♦ **8012 АП** “Дебіторська заборгованість клієнтів”;
 ♦ **8013 АП** “Дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку”.

Рахунки 2 рівня деталізації — це рахунки, які дають інформацію за рахунками 1 рівня деталізації.

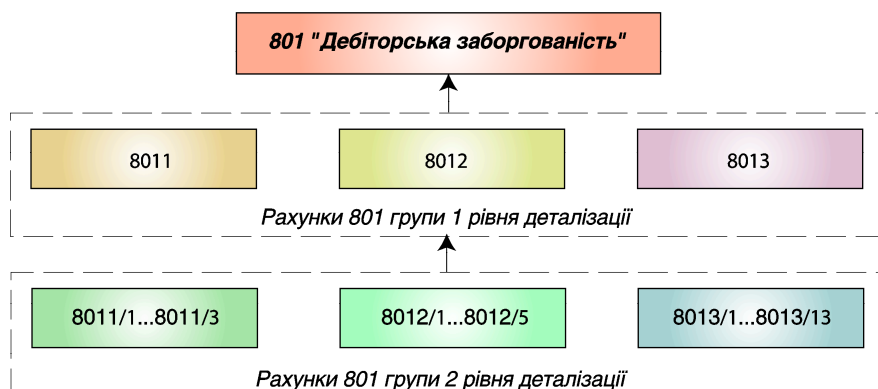
Рахунок **8011** підлягає деталізації у трьох напрямках:

♦ **8011/1** “Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою”;
 ♦ **8011/2** “Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками”;
 ♦ **8011/3** “Сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з банками”.

Рахунок **8012** вимагає розподілу за п'ятьма напрямками:

♦ **8012/1** “Дебіторська заборгованість за операціями з купівлі іноземної валюти та дорогоцінних металів для клієнтів”;
 ♦ **8012/2** “Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”;
 ♦ **8012/3** “Дебіторська заборгованість за операціями з цінними паперами колишнього СРСР”;
 ♦ **8012/4** “Дебіторська заборгованість за іншими операціями колишнього СРСР”;
 ♦ **8012/5** “Інша сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку”.

Схема 3. Напрямок інформаційних потоків за групою 801

Рахунок **8013** необхідно розподілити за тринадцятьма рахунками 2 рівня деталізації:

♦ **8013/1** “Дебіторська заборгованість з придбання господарських матеріалів і малоцінних та швидкозношуваних предметів”;
 ♦ **8013/2** “Дебіторська заборгованість з придбання нематеріальних активів та основних засобів”;
 ♦ **8013/3** “Інша дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку”;
 ♦ **8013/4** “Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку”;
 ♦ **8013/5** “Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку”;
 ♦ **8013/6** “Дебіторська заборгованість за компенсаційними сертифікатами”;
 ♦ **8013/7** “Дебіторська заборгованість за фінансові послуги, які надані банком”;
 ♦ **8013/8** “Аванси працівникам банку на витрати з відрядження”;
 ♦ **8013/9** “Аванси працівникам банку на господарські витрати”;
 ♦ **8013/10** “Нестачі та інші нарахування на працівників банку”;
 ♦ **8013/11** “Інша дебіторська заборгованість працівників банку”;
 ♦ **8013/12** “Сумнівна дебіторська заборгованість”;
 ♦ **8013/13** “Дебетові суми до з'ясування”.

Група 802 “Основні засоби”. У фінансовому обліку виділяють два рахунки, пов'язані з обліком основних засобів (4400 та 4500); за аналогією у зазначеній групі налічуватиметься всього два рахунки:

♦ **8021 АП** “Операційні основні засоби”;
 ♦ **8022 АП** “Інші необоротні матеріальні активи”.

Група 803 “Нематеріальні активи”. Як і основні засоби, нематеріальні активи слід досліджувати за такими напрямками (рахунками):

♦ **8031 АП** “Нематеріальні активи”;
 ♦ **8032 АП** “Негативний гудвіл”.

Група 804 “Капітальні інвестиції”. Розглянемо капітальні інвестиції дещо інакше, ніж це прийнято у фінансовому обліку, а саме: перегрупуємо їх з метою підвищення ефективності використання інформації. Скористаємося двома рівнями деталізації рахунків (див. схеми 2 і 4). Капітальні інвестиції доцільно групувати за критерієм їх завершеності. Таким чином, маємо три рахунки 1 рівня деталізації:

♦ **8041 АП** “Незавершені капітальні інвестиції”;

8042 АП “Завершені капітальні інвестиції”;

8043 АП “Обладнання, що потребує монтажу”.

За всіма групами розділу 80 “Недохідні активи” напрямок акумуляції інформації проходитиме так, як це вказано на схемах 3 і 4.

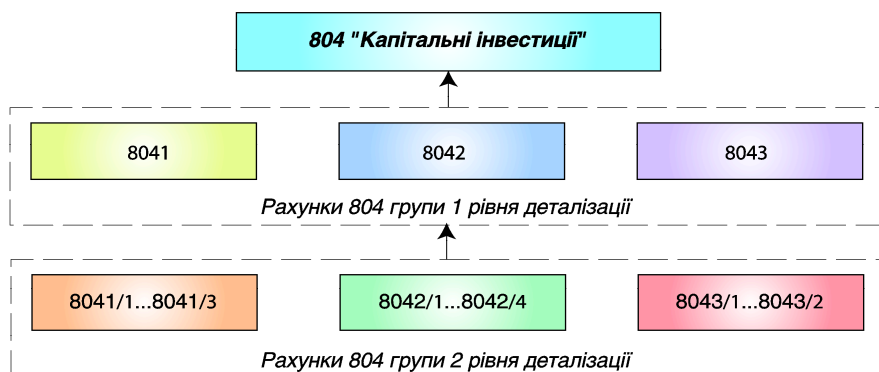
групах, де є рахунки другого рівня деталізації, бухгалтерські записи здійснюються за ними, тобто притримуючись напрямку руху інформації.

809 Контррахунок

8099 АП “Контррахунок для кореспонденції з рахунками 80 групи”.

Зв'язок між рахунками синтетично-

Схема 4. Напрямок інформаційних потоків за групою 804

Як бачимо на схемах 2 і 4, рахунок **8041** налічує три рахунки 2 рівня деталізації, а саме:

- ♦ 8041/1 “Незавершені капітальні інвестиції за операційними основними засобами, прийнятими в оперативний лізинг”;

- ♦ 8041/2 “Капітальні інвестиції за ОЗ, що прийняті в оперативний лізинг”;

- ♦ 8041/3 “Незавершені капітальні інвестиції за неопераційними основними засобами, прийнятими в оперативний лізинг”.

Рахунок **8042** містить такі чотири рахунки 2 рівня деталізації:

- ♦ 8042/1 “Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами”;

- ♦ 8042/2 “Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію операційними основними засобами”;

- ♦ 8042/3 “Завершені капітальні інвестиції за операційними основними засобами, прийнятими в оперативний лізинг”;

- ♦ 8042/4 “Завершені капітальні інвестиції за неопераційними основними засобами, прийнятими в оперативний лізинг”.

Рахунок **8043** має два деталізуючі рахунки:

- ♦ 8043/1 “Операційні основні засоби, що потребують монтажу”;

- ♦ 8043/2 “Інші необоротні матеріальні активи, що потребують монтажу”.

Для нормального функціонування розділу 80 “Недохідні активи” доцільно ввести групу 809, у якій зосередимо контррахунки для кореспонденції з іншими рахунками 80 розділу. В тих

го та управлінського обліку більш детально висвітливо за допомогою таблиці.

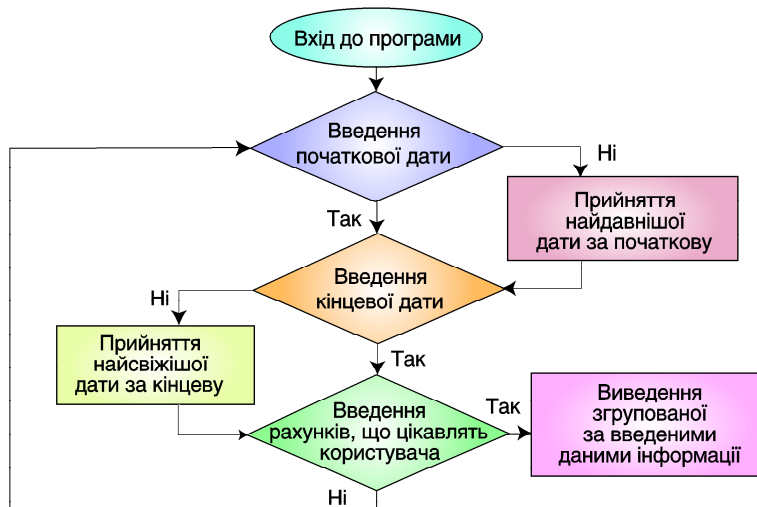
Отже, ми побудували модель управлінського обліку недохідних активів, яка забезпечує оперативний доступ до інформації. За аналогією з вищенаведеним прикладом можна створити цілісну систему управлінського обліку. Для автоматизації доступу до даних пропонуємо використати нескладну програму, побудовану за таким алгоритмом (див. схему 5).

Використання нашої програми полегшить доступ до потрібної інформації. Саме її вибірковість (виведення лише бажаних даних) буде корисною в ході глибокого аналізу діяльності, оперативного вирішення нагальних проблем та визначення напрямку розвитку банківських установ.

Взаємозв'язок бухгалтерського та управлінського обліків

Управлінський облік	Фінансовий облік
80 “Недохідні активи”	
801 “Дебіторська заборгованість”	
8011 “Дебіторська заборгованість інших банків”	
8011/1	1811
8011/2	1819
8011/3	1880
8012 “Дебіторська заборгованість клієнтів”	
8012/1	2800
8012/2	2809
8012/3	2887
8012/4	2888
8012/5	2889
8013 “Дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку”	
8013/1	3510
8013/2	3511
8013/3	3519
8013/4	3540
8013/5	3541
8013/6	3542
8013/7	3548
8013/8	3550
8013/9	3551
8013/10	3552
8013/11	3559
8013/12	3580
8013/13	3710
802 “Основні засоби”	
8021	4400
8022	4500
803 “Нематеріальні активи”	
8031	4300
8032	4320
804 “Капітальні інвестиції”	
8041 “Незавершені капітальні інвестиції”	
8041/1	4432
8041/2	4530
8041/3	4532
8042 “Завершені капітальні інвестиції”	
8042/1	4310
8042/2	4430
8042/3	4438
8042/4	4538
8043 “Обладнання, що потребує монтажу”	
8043/1	4431
8043/2	4531

Схема 5. Алгоритм автоматизації управлінського обліку

Павло Гай-Нижник

Провідний науковий співробітник Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України.
Кандидат історичних наук.

М.Є.Кривецького добре знали в російських та українських фінансових колах ще до революційних подій 1917 року. Як колишній працівник Міністерства фінансів Росії у Петрограді, він мав досвід організації державних фінансів. Із проголошенням Української Народної Республіки Михайло Кривецький долучився до будівництва національної державності у грошовій та банківській сферах. Тогочасні українські провідники справедливо розраховували на його плідну працю. Як і переважна більшість тогочасної інтелігенції, Кривецький поділяв соціалістичні погляди: вступив до партії українських соціалістів-федералістів, згодом пристав до партії соціалістів-самостійників [1, сс. 251—252].

З утворенням Української Центральної Ради Михайла Кривецького обирають радником генерального секретаря (міністра) фінансів. Згодом він обіймає посади директора Державної скарбниці — департаменту Міністерства фінансів УНР та директора Українського державного банку УНР [2, с. 13]. З його ім'ям пов'язаний випуск перших українських грошей: М.Є.Кривецький сигнував (підписав) першу банкноту Української Народної Республіки, введену в обіг 5 січня 1918 р. (у грудні 1917 р. за ст. ст.) — державний кредитовий білет вартістю 100 крб. [3, с. 15].

Він є автором досі не відомої фахівцям та дослідникам, але надзвичайно важливої для розуміння економічної стратегії УНР доповіді-дослідження (допомогу в обрахунках надав професор економіки польського походження А.А.Вольський) “Економико-финансовые перспективы Украинской Республики и ближайшие экономические, финансовые и политические задачи Генерального Секретариата. Краткие со-

Постаті/ Михайло Кривецький — перший директор Українського державного банку та Української державної скарбниці

Із відновленням 1991 року державної незалежності України до нас повертаються імена багатьох незаслужено забутих або свідомо замовчуваних за тоталітарного режиму її синів і дочок, які боролися за державність своєї Батьківщини. Сьогоднішня наша розповідь — про одного з організаторів грошової і банківської справи за часів національно-державного відродження України в 1917—1920 роках Михайла Єремійовича Кривецького (? — 27.08.1929).

ображення М.И.Кривецького” (від 29 грудня 1917 р. за ст. ст.) [4]. В доповіді обґрунтовано, що Україна перебуває в Російській імперії на правах колонії, і наголошено на необхідності самостійного політичного, економічного та фінансового розвитку УНР, не залежного від Росії (чи то демократичної, чи то більшовицької), на засадах соціалізації і націоналізації. Проте подальші політичні та суспільні події в Україні не дали змоги урядові Центральної Ради (зокрема М.Кривецькому) втілити наміри щодо соціалізації та націоналізації вітчизняної економіки.

Із поваленням наприкінці 1918 року буржуазної форми державності, яку прагнув створити в Україні гетьман Павло Скоропадський, і відновленням соціалістичної УНР на чолі з Директорією, М.Є.Кривецький повертається до державотворчої діяльності. У березні 1919 р., коли після евакуації Директорії з Києва уряд УНР перебував у Вінниці, він отримує посаду виконуючого обов'язки народного Міністра фінансів УНР у Кабінеті професора С.Остапенка [5, с. 9].

Війна з більшовиками і поляками, на жаль, закінчилася для українського війська поразкою. М.Кривецький змушений був емігрувати до Австрії. Згодом він перебрався до Франції, де й помер у 1929 році.

Лише сьогодні, після десятиліть забуття, ім'я відданого сина України Михайла Кривецького повертається

Українська Народна Республіка. Державний кредитовий білет. 100 карбованців (аверс). 1917 рік.
У лівому нижньому куті — підпис директора Українського державного банку Михайла Кривецького.

до скарбниці народної пам'яті.

Література

1. Дорошенко Д. Історія України 1917—1923. — Т. 1. Доба Центральної Ради. — Ужгород, 1932.
2. Гнатишак М. Державні гроші України 1917—1920 років. Ілюстрований історично-іконографічний нарис. — Клівленд, 1974.
3. Кікта С. Каталог державних грошей України. — Клівленд, 1974.
4. Экономико-финансовые перспективы Украинской Республики и ближайшие экономические, финансовые и политические задачи генерального Секретариата. Краткие соображения М.И.Кривецького. Доповідь-дослідження. — Центральний державний архів вищих органів влади і державного управління України. — Ф. 1064, оп. 1, спр. 28, арк. 1—49.
5. Мартос Б., Зозуля Я. Гроші Української Держави. — Мюнхен, 1972.

Людмила Околіта

Головний економіст департаменту
бухгалтерського обліку Національного банку
України

Операції з використанням платіжних карток НСМЕП

Національна система масових електронних платежів запроваджується у комерційних банках та установах Національного банку України. Розповідаючи про НСМЕП, автор статті розглядає її можливості, операції та функції, бухгалтерський облік операцій з використанням платіжних карток, зосереджує увагу на перевагах цієї системи.

В Україні розрахунки із застосуванням платіжних карток ведуться з 1997 року. Мати платіжні картки престижно. Доцільність їх використання не викликає сумніву:

- ♦ по-перше, немає потреби носити із собою великі суми готівки;
- ♦ по-друге, навіть якщо картку вкрадено чи загублено, кошти власника рахунку будуть збережені (звичайно, за умови, що він, дотримуючись правил безпеки платіжної системи, не розголошуватиме свій електронний ПІН-код і вчасно повідомить банк-емітент про втрату картки);
- ♦ по-третє, на залишок коштів, які обліковуються за рахунком, як правило, нараховуються відсотки.

Нині в Україні використовуються платіжні картки:

- ♦ міжнародних платіжних систем;
- ♦ державних та внутрібанківських платіжних систем, впроваджені вітчизняними банками;
- ♦ Національної системи масових електронних платежів (надалі — НСМЕП).

Створення внутрідержавної багато-емітентної платіжної системи, заснованої на використанні платіжних смарт-карток (НСМЕП), розпочалося 1997 року, коли Національний банк прийняв рішення про її запровадження в Україні.

НСМЕП — відносно дешева, надійно захищена автоматизована система масових платежів (з використанням платіжних карток), яка дасть змогу жителям України сплачувати за товари і послуги, не користуючись готівкою, зберігати та заощаджувати кошти в банках на поточних і карткових рахунках.

Загальні принципи побудови НСМЕП, організаційна структура, технологія роботи, взаємовідносини, взаєморозрахунки, порядок вступу банків до системи, емісія платіжних карток, функції платіжних інструментів, ліміти, принципи розрахунку комісійних, розв'язання конфліктних ситуацій у разі виникнення ризиків, безпека

НСМЕП тощо визначені Тимчасовим положенням про Національну систему масових електронних платежів, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 24.04.2000 р. № 161 (zareєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.05.2000 р. за № 304/4525, зі змінами).

Згідно з постановою Правління НБУ від 07.09.2000 р. № 352 в пілотному проекті НСМЕП у Києві, Харкові та Одесі беруть участь комерційні банки й територіальні управління Національного банку.

До організаційної структури НСМЕП входять платіжна організація, члени та учасники платіжної системи. На етапі пілотного проекту НСМЕП Національний банк в одній особі є платіжною організацією і розрахунковим банком, процесинговим центром і банком — членом НСМЕП.

Принципи побудови системи передбачають захист інтересів її членів та учасників, заснований на чинному законодавстві та довірливих відносинах між ними.

Так, банки укладають договори: з платіжною організацією — про вступ до Національної системи масових електронних платежів; з розрахунковим банком — про взаєморозрахунки; з процесинговим центром — про обслуговування розрахунків платіжними картками в НСМЕП між процесинговим центром і банком; з юридичними та фізичними особами — про видачу платіжної картки НСМЕП і розрахункове обслуговування; із підприємствами торгівлі — про обслуговування платіжних карток.

Перед укладенням договору про видачу платіжної картки НСМЕП і розрахункове обслуговування фізичної особи банк-емітент ознайомлює клієнта з умовами її одержання та застосування.

Національний банк як член НСМЕП також будує відносини з клієнтами на довірливих засадах. Клієнти НБУ — це працівники та пенсіонери цієї установи.

Отже, бажаючи стати учасником системи і держателем картки НСМЕП насамперед необхідно укласти договір із банком-емітентом — членом НСМЕП та ознайомитися

з її умовами.

Щоб більше дізнатися про НСМЕП, розглянемо її можливості, операції, функції, а також зосередимо увагу на перевагах цієї системи.

У НСМЕП використовуються платіжні картки, які є носіями двох платіжних інструментів — електронного чека та електронного гаманця. Вони можуть виконувати функції як одного, так і обох платіжних інструментів одночасно.

Для використання електронного чека клієнту відкривають поточний рахунок (або послугуються уже відкритим) і картковий рахунок для кожного клієнта окремо. Для функціонування електронного гаманця використовуються поточний рахунок та консолідований картковий рахунок. Консолідований картковий рахунок відкритий для всіх емітованих банком електронних гаманців. Порядок відкриття рахунку регулюється Інструкцією “Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті”, затвердженою постановою Правління НБУ від 18.12.1998 р. № 527 (зі змінами).

Порядок відкриття рахунків у Національному банку, а також урегулювання відносин між НБУ та його клієнтами регламентовано Положенням “Про банківське обслуговування працівників Національного банку України”, затвердженим постановою Правління НБУ від 14.02.2002 р. № 62 (надалі — Положення).

НСМЕП дає можливість здійснювати операції за платіжною картою в режимі реального часу (он-лайн-операції), але перевага цієї системи полягає в тому, що держатель платіжної картки може здійснювати операції, які не потребують під час їх виконання безперервного зв'язку з банком-емітентом (офф-лайн-операції). При цьому структура захисту картки та системи в цілому дає змогу безпечно виконувати платіжні операції (транзакції) в офф-лайн-режимі.

Такі можливості картки НСМЕП зумовлені наявністю вмонтованого мікропроцесора

ра та великих ресурсів пам'яті, тривалим і зручним використанням та надійним механізмом захисту. Все це дозволяє поєднати різноманітні функції систем безготівкових розрахунків на єдиному носії інформації.

Оскільки НСМЕП впроваджується як в установах банків України, так і в установах Національного банку, держателі цієї платіжної картки мають можливість здійснювати з її використанням усі операції цієї системи у будь-якому банку — члені НСМЕП або у підприємствах торгівлі, де для виконання операції встановлено відповідні термінали.

Клієнти Національного банку — держателі платіжних карток можуть отримувати всі послуги, що надаються НСМЕП, окрім завантаження готівкою поточного та карткового рахунків.

Бухгалтерський облік операцій з використанням платіжних карток національної системи платежів регламентуються внутрішніми документами НСМЕП та Правилами бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затвердженими постановою Правління НБУ від 17.12.2001 р. № 524.

У Національному банку бухгалтерський облік операцій з використанням платіжних карток НСМЕП регулюється Тимчасовими правилами бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток Національної системи масових електронних платежів в установах Національного банку України, затверджених постановою Правління НБУ від 21.10.2002 р. № 403. Тимчасові правила регулюють облік таких операцій:

- із придбання бланків платіжних карток та їх емісії;
- завантаження платіжної картки готівкою та з поточного рахунку;
- із видачі готівки і платежу;
- облік операцій у разі нестандартних ситуацій з використанням карток НСМЕП у системі Національного банку та проведення розрахунків у НСМЕП за результатами клірингу.

Емісія платіжних карток працівникам та пенсіонерам НБУ провадиться емітентом — територіальним управлінням Національного банку, де встановлено автоматизовану карткову систему (АКС), у два етапи:

- ♦ визначення держателя картки та занесення інформації про нього в АКС;
- ♦ видача цієї картки її держателю — клієнту НБУ.

Поточний рахунок фізичної особи поповнюється коштами з нарахуванням заробітної плати, пенсій тощо.

У Національному банку поповнення коштами поточних рахунків здійснюється згідно із зазначеним вище Положенням. Бухгалтерський облік цих операцій регулюється "Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій з оплати праці, розрахунків з працівниками та іншими особами в уста-

новах Національного банку України", затвердженою постановою Правління НБУ від 19.12.2001 р. № 529.

Використовуючи платіжну картку НСМЕП, її держатель може переглядати залишки коштів та здійснювати такі операції:

- ♦ отримувати готівку в банкоматі або у касі, із застосуванням спеціального терміналу;
- ♦ розраховуватись у їдальнях, буфетах, торговельних точках, тощо;
- ♦ здійснювати адресний платіж;
- ♦ завантажувати картку готівкою;
- ♦ завантажувати картку з поточного рахунку.

Вартість послуг (комісійних) залежить від того, хто їх надає. Якщо це банк, який емітував картку, вартість послуг буде або незначною, або нульовою. Якщо держатель картки користується послугами інших банків, так званих банків-еквайрів, то вартість цих послуг буде вищою і, звичайно, диференційованою.

У Національному банку розміри комісійних за операціями з використанням платіжних карток НСМЕП встановлено згідно з додатком 1 до постанови Правління НБУ від 21.10.2002 р. № 403.

Якщо картку емітовано Національним банком, а її держатель користуватиметься послугами інших банків, він сплачуватиме комісійні за тарифами, встановленими цими банками.

При розрахунках за товари в торговельній мережі платником комісійних буде підприємство торгівлі (торговець).

Правилами НСМЕП передбачено шляхи розв'язання конфліктних ситуацій під час виникнення ризиків за нестандартних умов. Так, ризики, спричинені втратою картки, в сумі вартості самої картки та витрат на її блокування несе держатель картки. Отримавши повідомлення клієнта про втрату платіжної картки з функціями електронного чека, емітент повертає кошти її держателю в обсязі залишку на відповідному картковому рахунку. Ризики, які виникли з вини банку-емітента, банку-еквайра, системи або торговця відшкодовує винуватець.

Для обмеження ризиків створено умови безпеки НСМЕП, які складаються із засобів гарантування інформаційної безпеки, ключової системи, стоп-листів та лімітів і допомагають запобігати втратам грошей за операціями. Кошти за картою, яка виводиться з обігу або поставлена у стоп-лист, повертаються її держателю по закінченні терміну, визначеного системою з дня занесення картки до стоп-листа або отримання транзакції блокування картки.

Для зменшення рівня фінансових ризиків платіжні картки та модулі безпеки мають ліміти, які визначаються платіжною організацією і записуються під час систем-

ної ініціалізації карток — це ліміти модулів безпеки та ліміти, що обмежують кількість спроб введення відповідних ПІН-кодів. Решту лімітів мають змогу записувати до платіжних карток емітенти — в межах, визначених платіжною організацією.

Надійність і безпека системи залежать не тільки від умов, а й від того, як дотримуються цих умов її учасники, в тому числі держателі карток. Тому, щоб уникнути ризиків, держателі карток НСМЕП повинні дотримуватися правил безпеки НСМЕП.

Банківські розрахунки в НСМЕП поділяються на внутрібанківські, міжфілійні та міжбанківські.

Внутрібанківські розрахунки виконуються на рівні різних бухгалтерських рахунків в одному банку. В Національному банку внутрібанківськими вважаються розрахунки в межах однієї АКС.

Міжфілійними є розрахунки між філіями, які здійснюються головною установою за кліринговою схемою. В Національному банку — це розрахунки між територіальними управліннями.

Міжбанківськими є розрахунки між банками — членами НСМЕП. Взаєморозрахунки в НСМЕП здійснюються за кліринговою схемою за участю розрахункового банку. В клірингову позицію банку — члена НСМЕП включаються всі платежі, в тому числі комісійні. У розрахунковому банку відкриваються кореспондентські рахунки банкам — членам платіжної системи. На сьогодні функції розрахункового банку виконує Національний банк, тому для розрахунків використовуються вже відкриті кореспондентські рахунки банків. Крім кореспондентського рахунку, в розрахунковому банку для кожного банку-учасника відкривають рахунок для коштів, перерахованих членами платіжної системи у страхові резерви з метою зменшення рівня ризиків невиконання зобов'язань у разі неплатоспроможності банків — членів НСМЕП. Для завершення цих розрахунків банки-члени НСМЕП можуть отримати кредити в інших банках або в Національному банку як останній інстанції відповідно до нормативно-правових актів НБУ з питань рефінансування банків України на договірних засадах.

Оскільки НСМЕП є системою внутрідержавною, використання її платіжних карток можливе тільки на території України.

Отже, використовуючи платіжну картку Національної системи масових електронних платежів для розрахунків у підприємствах торгівлі або під час отримання готівки, її держатель має змогу здійснювати ці операції швидко, зручно, вигідно і безпечно.

Можливо, ми більше звикли до розрахунків готівкою, але треба рухатися вперед — платіжні картки НСМЕП мають перед нею значні переваги. Радимо й читачам стати учасниками цієї системи.

Про введення в обіг пам'ятної монети “Павло Полуботок”

Національний банк України, продовжуючи серію “Герої козацької доби”, 29 січня 2003 р. ввів у обіг пам'ятну монету “Павло Полуботок” номіналом 10 гривень, присвячену наказному гетьману Лівобережної України Павлу Полуботку (бл. 1660—1724 рр.), який, очолюючи українську старшину, протидіяв обмеженню автономії України, добивався відновлення гетьманства та ліквідації Малоросійської колегії. За опозиційну діяльність був ув'язнений у Петропавловській фортеці, де й помер. Похований у Петербурзі.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби, якості виготовлення — “пруф”, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.61 мм, тираж — 3 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монети зображено загальну для цієї серії композицію, що втілює ідею соборності України: малий Державний герб України підтримують гербові фігури

архистратига Михаїла і коронованого лева — символи міст Києва і Львова; розміщено стилізовані написи: **УКРАЇНА / 2003 / 10 / ГРИВЕНЬ**, логотип Монетного двору НБУ, а також позначення металу, його проба — **Ag 925** та маса дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**.

На реверсі монети в намистовому колі в центрі зображено поясний портрет **Павла Полуботка**, праворуч — його герб. Між зовнішнім кантом монети і намистовим колом угорі розміщено стилізований напис **ПАВЛО ПОЛУБОТОК**, унизу — роки життя: **1660—1724**.

Художник — Олександр Івахненко. Скульптори — Анджей Новаковський, Володимир Дем'яненко.

Пам'ятна монета “Павло Полуботок” номіналом 10 гривень є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятних монет “Бокс”

Національний банк України, продовжуючи серію “Спорт”, 28 лютого 2003 р. ввів у обіг пам'ятні монети номіналами 10 і 2 гривні “Бокс”, присвячені Іграм XXVIII Олімпіади, що відбудуться в 2004 році в Афінах (Греція).

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла. Маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.61 мм, якості виготовлення — “пруф”, тираж — до 15 000 штук. Гурт монети — рифлений.

Монету номіналом 2 гривні виготовлено з нейзильберу. Маса монети — 12.8 г, діаметр — 31.0 мм, якості виго-

товлення — звичайна, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монет у квадраті зображено алегоричну сцену відкриття Ігор Олімпіади: дві жіночі постаті в туніках тримають у руках чашу з вогнем та лаврові гілки — символ миру. Навколо квадрата зображено малий Державний герб України (вгорі) та розміщено написи: на монеті зі срібла — **УКРАЇНА** (вгорі), **10 ГРИВЕНЬ** (унизу), **2003** (ліворуч), позначення металу та його проби — **Ag 925**, маса дорогоцінного металу в чистоті — **31.1** (праворуч); на монеті з нейзильберу — **УКРАЇНА** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу),

2003 (дві цифри року розміщено ліворуч, дві — праворуч); на обох монетах — логотип Монетного двору НБУ.

На реверсі монет у квадраті зображено боксера в шоломі. Навколо квадрата розміщено написи: **ІГРИ / XXVIII ОЛІМПІАДИ** (вгорі), **OLYMPIC GAMES / XXVIII** (унизу), **АФІНИ 2004** (ліворуч), **ATHENS 2004** (праворуч).

Художники — Володимир Таран, Сергій Харук, Олександр Харук. Скульптори — Роман Чайковський, Володимир Атаманчук.

Пам'ятні монети номіналами 10 і 2 гривні “Бокс” є дійсними платіжни-

ми засобами України й обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “В'ячеслав Чорновіл”

Національний банк України, продовжуючи серію “Видатні діячі України”, 28 лютого 2003 р. ввів у обіг пам'ятну монету номіналом 2 гривні “В'ячеслав Чорновіл”, присвячену видатному державному та громадському діячеві, відомому журналісту, депутату Верховної Ради України першого — третього скликань, Герою України В'ячеславу Максимовичу Чорноволу.

Монету виготовлено з нейзильберу. Маса монети — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, якість виготовлення — звичайна, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі в намистовому колі зображено увінчану вінцем композицію, що втілює ідею соборності України: малий Державний герб України, оточений рослинним орнаментом, підтримують лев і козак із мушкетом, а також розміщено кругові написи: **УКРАЇНА, 2 ГРИВНІ, 2003 р.** та логотип Монетного двору НБУ.

На реверсі розміщено портрет В.М.Чорновола; по колу монети — кругові написи: **В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ** (угорі) та роки життя — **1937 — 1999** (унизу).

Художники — Олександр Івахненко, Святослав Іваненко. Скульптори — Володимир Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятна монета номіналом 2 гривні “В'ячеслав Чорновіл” є дійсним платіжним засобом України й обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

АННОТАЦИИ

Александр Шлапак, Вадим Пушкарев, Анна Карчева. *Финансовое состояние, тенденции и проблемы функционирования и развития банков в 2002 году.*

Анализ основных показателей деятельности банков Украины, в частности — структуры активов, обязательств, балансового капитала, доходов и затрат банковской системы страны за 2002 год.

Структура активов, обязательств, балансового капитала, доходов и затрат банков Украины по состоянию на 01.01.2003 г.

Вячеслав Кириленко. *Организация последующего контроля за депозитными операциями банка.*

Автор знакомит с опытом организации последующего контроля за депозитными операциями в Сберегательном банке Украины. В статье рассмотрены основные его составляющие.

Банкиры и налоговики подписали соглашение о сотрудничестве.
Информация о встрече Председателя НБУ Сергея Тигипко, Председателя ГНА Юрия Кравченко, руководителей украинских банков.

Лариса Бондаренко. *Понятие кредитного портфеля коммерческого банка и критерии его конкурентоспособности.*

Рассматривается экономическая сущность кредитного портфеля коммерческого банка. Анализируя некоторые определения понятия кредитного портфеля, автор предлагает его собственное определение.

Раиса Герасименко, Лариса Шамилева. *Прогнозирование финансовых результатов деятельности банка в системе банковского менеджмента.*

Обосновывается точка зрения авторов по вопросу функций управления, дана характеристика финансовых результатов деятельности банка как объекта управления, представлена модель прогнозирования финансовых результатов деятельности коммерческого банка.

Изменения и дополнения к Государственному реестру банков и перечню операций, на осуществление которых банки получили банковскую лицензию и разрешение Национального банка Украины на осуществление операций, внесенные за период с 1 января по 1 февраля 2003 г.

Банки, включенные в Государственный реестр банков в январе 2003 г.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, установленный Национальным банком Украины один раз в месяц (за январь 2003 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за январь 2003 года).

Виталий Терещенко. *Тенденции в деятельности пунктов обмена иностранной валюты.*

Приведены результаты мониторинга операций в пунктах обмена иностранной валюты в Украине за 2000—2002 гг.

Александр Евтух. *Оценка стоимости ипотечного банковского залога.*

Предлагается комплекс мероприятий по оценке рыночной стоимости залога в экономических условиях, сложившихся в Украине, а также специальные принципы и методы расчета стоимости банковской ссуды. Кроме того, раскрываются основы оценки стоимости и надежности ипотечных облигаций.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в январе 2003 года.

Механизмы и объемы рефинансирования Национальным банком Украины банков, средние процентные ставки НБУ и банков, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.02.2003 г.

Светлана Прасолова. *Определение цены кредита — основная составляющая кредитной стратегии банка в рыночных условиях.*

Рассматриваются некоторые проблемы наращивания объемов реального сектора экономики Украины путем использования новых банковских технологий, обеспечивающих снижение стоимости банковских услуг и повышение их качества. Основной задачей управления кредитным риском в процессе реализации кредитной политики автор считает оптимизацию ценообразования в кредитной сфере.

Виктор Волохов. *Фиктивный демпинг на рынке кредитных услуг при помощи недостоверной рекламы.*

На конкретном примере автор раскрывает сущность недостоверной рекламы: иногда банк привлекает заемщика низкими процентными ставками при кредитовании, однако позже оказывается, что оплате подлежат также различные комиссионные — то есть суммарная плата за кредит в итоге превышает процентные ставки банков-конкурентов, о чем реклама умалчивает.

Для общества, на глазах у общества, вместе с обществом.

Сообщение о рабочих встречах с общественностью, проведенных Председателем НБУ Сергеем Тигипко в феврале 2003 года.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в январе 2003 года.

Аналитические материалы в форме таблиц и графика о результатах аукционов по размещению облигаций внутреннего государственного займа в январе 2003 года.

Олег Бакун. *Прямое таргетирование инфляции: опыт Чехии.*

Информация о заседании круглого стола, проведенного в Национальном банке Украины с участием представителей Национального банка Чехии.

Руслан Набок, Александр Набок. *Управленческая модель учета не доходных активов банка.*

Авторы предлагают собственное видение системы управленческого учета не доходных активов коммерческого банка.

Павел Гай-Нижник. *Михаил Кривецкий — первый директор Украинского государственного банка и Украинского государственного казначейства.*

Краткий обзор деятельности первого директора Украинского государственного банка и Государственного казначейства Украинской Народной Республики.

Людмила Околита. *Операции с использованием платежных карт НСМЭП.*

Рассматриваются возможности, операции, функции, бухгалтерский учет операций с использованием платежных карт НСМЭП, а также преимущества Национальной системы массовых электронных платежей.

О выпуске в обращение памятной монеты “Павло Полуботок”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 10 гривен из серии “Герої козацької доби” (герои казачьей эпохи), посвященной наказному гетману Левобережной Украины Павлу Полуботку (ок. 1660 — 1724 гг.). Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятных монет “Бокс”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет спортивной серии номиналами 10 и 2 гривни “Бокс”, посвященных Играм XXVIII Олимпиады, которые состоятся в 2004 году в Афинах (Греция). Фотоизображения аверсов и реверсов монет.

О выпуске в обращение памятной монеты “В’ячеслав Чорновіл”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 2 гривни из серии “Видатні діячі України” (выдающиеся деятели Украины) “В’ячеслав Чорновіл”, посвященной выдающемуся государственному и общественному деятелю, известному журналисту, депутату Верховной Рады Украины первого — третьего созывов, Герою Украины Вячеславу Максимовичу Черноволу. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

ANNOTATIONS

Olexander Shlapak, Vadym Pushkariov, Hanna Karcheva. *Financial state, trends and problems of banks operating and development in 2002.*

Given is the analysis of the main indicators of development of Ukrainian banks, particularly, the structure of assets, liabilities, balance capital, income and expenditures of the banking system of the country in 2002.

Structure of assets, liabilities, balance capital, income and expenditures of Ukrainian banks as of 1 January 2003.

Viacheslav Kyrylenko. *Organization of the additional control over bank's deposit transactions.*

The author observes the experience in the organization of the additional control over the deposit transactions in the Savings Bank of Ukraine. The main components of this control are given.

Bankers and tax officers signed an agreement on cooperation.

Information about the meeting of NBU Governor Serhii Tihipko, State Tax Administration Governor Yuriy Kravchenko and governors of Ukrainian banks.

Larysa Bondarenko. *Definition of the credit portfolio of a commercial bank and the criterion of its competitiveness.*

The author considers the economic essence of the credit portfolio of a commercial bank, analyses some of its definitions and proposes her own one.

Raisa Herasymenko, Larysa Shamileva. *Forecasting of financial results of bank's activities in the banking management system.*

The authors ground their point of view concerning management functions, characterize financial results of bank's activities and present the model of their forecasting.

Changes and addenda to the State Register of Banks and the list of transactions for which banks have been granted a banking license and permission of the National Bank of Ukraine to perform transactions made over the period from 1 January to 1 February 2003.

Banks excluded from the State Register of Banks in January 2003.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in January 2003).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in January 2003).

Vitalii Tereschenko. *Trends in activities of currency exchange offices.*

The author gives the results of the monitoring of operations at the currency exchange offices in Ukraine in 2000 - 2002.

Olexander Yevtukh. *Cost estimating of a mortgage bank lending.*

The author suggests a package plan for the determination of the market value of a mortgage in the light of the real economic situation in Ukraine and gives special principles and methods of calculation of a bank loan price. Moreover, given are the fundamentals on whose basis the price and reliability of mortgage bonds are determined.

Basic monetary parameters of the monetary market of Ukraine in January 2003.

Mechanisms and refinancing of banks by the NBU, average interest rates of the NBU and banks, dynamics of money supply growth as of 1 February 2003.

Svitlana Prasolova. *Setting of a credit price is the major component of a bank crediting strategy in the market.*

The article deals with some problems of enhancing the output of the real economy sector of Ukraine through the introduction of new banking technologies that allow to decrease the cost of bank services and to increase their quality. The author holds the view that price setting optimization in crediting is the main objective of credit risk management when pursuing a credit policy.

Viktor Volokhov. *Fictitious dumping in the credit service market with the help of unreliable advertising.*

The author accompanies his explanation of unreliable advertising with concrete examples. Thus, a bank can attract a client with low interest rates, but later on it may turn out that the client is charged with commission and that the total amount payable to the bank exceeds the level of interest rates of rival banks, the fact often played down by ads.

For people, before the eyes of people and together with people.

Report on the working meetings with general public conducted by NBU Governor Serhii Tihipko in February 2003.

Government securities market of Ukraine in January 2003.

Analytical materials in tables and graphs on the result of auctions on T-bills allocation in January 2003.

Oleh Bakun. *Direct inflation targeting: experience of Czechia.*

Given is the information about the round table meeting conducted in the NBU with participation of representatives of the National Bank of Czechia.

Ruslan Nabok, Olexander Nabok. *Management model of accounting unprofitable assets of a bank.*

The authors propose their own system of management accounting of unprofitable assets of a commercial bank.

Pavlo Hai-Nyzhnyk. *Mykhailo Kryvetskyi is the first governor of the Ukrainian State Bank and of the Ukrainian State Treasury.*

The work gives a brief review of the activity of the first governor of the Ukrainian State Bank and of the State Treasury of the Ukrainian People's Republic.

Liudmyla Okolita. *Operations with the use of NSMEP plastic cards.*

The author considers the potential, operations, functions and accounting of the operations in which NSMEP plastic cards are used and the advantages of the National System of Mass Electronic Payments as well.

On the issue of the commemorative coin "Pavlo Polubotok".

Official announcement on the putting into circulation and numismatic description of the 10 hryvnia commemorative coin from the "Heroes of Cossack Age" series dedicated to hetman of the Left-bank Ukraine Pavlo Polubotok (years of rule: about 1660 - 1724). Pictures of obverse and reverse are given.

On the issue of the commemorative coins "Boxing".

Official announcement on the putting into circulation and numismatic description of the 10 and 2 hryvnia commemorative coins from the "Sports" series dedicated to the XXVIII Olympic Games that will take place in 2004 in Athens (Greece). Pictures of obverse and reverse are given.

On the issue of the commemorative coin "Viacheslav Chornovil".

Official announcement on the putting into circulation and numismatic description of the 2 hryvnia commemorative coin from the "Outstanding Personalities of Ukraine" series dedicated to illustrious statesman and public figure, well-known journalist, deputy of the Supreme Soviet of Ukraine of the 1st - 3rd convocation and hero of Ukraine Viacheslav M. Chornovil. Pictures of obverse and reverse are given.

До уваги авторів!

Шановні друзі!

Надсилаючи до редакції матеріали, просимо виконувати такі правила.

I. Вимоги до текстових матеріалів:

1. Стаття має відповідати тематичному спрямуванню журналу.

2. Рукописи для публікації подаються:

а) електронною поштою (litvinova@bank.gov.ua) або на дискеті (Word) та у двох роздрукованих екземплярах. Файл *.doc необхідно продублювати в *.rtf форматі;

б) паперовий варіант статті має бути надрукований на одній стороні аркуша 12 або 14 кеглем через два інтервали (29 рядків на сторінці, ширина полів зліва — 3 см).

3. Максимальний обсяг статті — 15 сторінок (30 — 35 тисяч знаків із пробілами), як виняток — 20 сторінок (45 — 50 тисяч знаків із пробілами).

4. Статті надсилаються українською мовою. Прізвища іноземних авторів, назви наукових праць, терміни тощо після викладу українською мовою подаються в дужках мовою оригіналу.

5. До рукопису додається анотація, в якій має бути стисло і чітко сформульована головна ідея статті та обґрунтована її актуальність.

6. У вихідних даних обов'язково вказуються прізвище, ім'я та по батькові автора (авторів), місце роботи, посада, вчений ступінь та наукове звання, службова та домашня адреси, службовий та домашній телефони, ксерокопія довідки про присвоєння Державною по-

датковою адміністрацією ідентифікаційного номера (для іногородніх — адреса місцевої податкової інспекції). Необхідно також обов'язково поставити підпис.

7. Цитати, таблиці, статистичні дані, цифрові показники подаються з посиланням на джерела (назва, місто, видавництво, рік, том, сторінка). Список використаних джерел подається наприкінці статті. Посилання в тексті на ту чи іншу працю позначається порядковим номером цієї праці за списком.

8. Статті подаються в структурованому вигляді: розділи, підрозділи мають бути виділені, з назвами (особливо для великих статей); головні думки автора та висновок виділяються в тексті напівжирним шрифтом, курсивом або підкресленнями.

9. До рукопису додається заява з підписами авторів про те, що надіслана праця не друкувалася і не подає для публікації до інших видань.

10. Скорочення, крім загальноприйнятих (скорочення мір, термінів, математичних величин), не допускаються.

11. Шрифти використовуються Times New Roman Cyr, Arial Cyr.

II. Вимоги до ілюстративних матеріалів:

1. До статті додаються якісна кольорова фотокартка автора або слайд (гірше — негатив), а також інші ілюстрації, придатні для сканування (непошкоджені, чіткі і якісні).

2. Якщо фотографія надається в електронному вигляді, то вона повинна мати роздільну здатність не менш як 300 dpi (Photoshop — формат .tif чи .eps).

3. Графіки подаються окремим файлом у Excel.

4. До кожного графіка обов'язково подається окрема таблиця даних, на основі якої він збудований, та його паперова роздруковка в кольорі. Зведені таблиці даних не бажані.

5. Таблиці і графіки повинні бути пронумеровані і мати назву.

6. Подаючи весь матеріал у цілісному вигляді, схеми і таблиці слід додатково подавати ще й окремим файлом.

III. Статті, оформлені з порушенням зазначених правил, а також рукописні матеріали до розгляду не приймаються.

IV. Редакція передає статті на рецензії кваліфікованим фахівцям Національного банку та членам редколегії, а також залишає за собою право скорочувати і редагувати статті.

V. Відповідальність за точність викладених фактів несуть автори.

Нев'януца троянда для банкiра

❑ «Вісник Національного банку України»

Щомісячний ілюстрований науково-практичний журнал. Тематична спрямованість — висвітлення діяльності НБУ, питань функціонування банківської системи України, актуальних фінансово-кредитних проблем.

Виходить у комплекті з додатком «Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності».

Видається українською мовою.

❑ «Бюлетень Національного банку України»

❑ «Bulletin of the National Bank of Ukraine»

Щомісячні статистичні видання НБУ.

Містять інформацію про реальний стан економіки, грошовий, кредитний та валютний ринки, грошово-кредитну та банківську статистику.

Видаються україномовний та англomовний варіанти.

❑ «Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності»

Щомісячний додаток до «Вісника НБУ».

Збірник найсвіжіших документів, що регламентують банківську діяльність. Мета збірника — ознайомлення широкого кола читачів із повними текстами законодавчих актів, а також постанов, інструкцій, розпоряджень та інших документів НБУ з банківської сфери.

Виходить у комплекті з журналом «Вісник Національного банку України».

Видається українською мовою.

❑ «Платіжний баланс України»

❑ «Ukraine: Balance of Payments»

Щоквартальні статистичні видання НБУ.

Публікуються табличні дані з платіжного балансу, аналітичні матеріали щодо розвитку зовнішнього сектору економіки України, його впливу на стан макроекономічних індикаторів у країні, подається аналіз та методологія складання платіжного балансу.

Видаються україномовний та англomовний варіанти.

❑ «Банкноти і монети України» / «Banknotes and coins of Ukraine»

Щорічний додаток до «Вісника НБУ». Каталог.

Містить детальну інформацію про всі паперові грошові знаки — законні платіжні засоби України, розмінні, пам'ятні та ювілейні монети, введені в обіг Національним банком України.

Для нумізматів, колекціонерів та масового читача.

Видається українською та англійською мовами.

Передплата не провадиться.

З питань придбання звертатися за телефоном: (044) 293-15-19.

Передплата на 2003 рік приймається усіма відділеннями зв'язку України і такими регіональними організаціями:

АТ «САММІТ»

(01011, Київ, вул. Рибальська, 2, тел. 573-97-44, 573-96-49)

ТОВ фірма «Періодика»

(01001, Київ, вул. Мала Житомирська, 11, оф. 2, тел. 228-00-24)

ТОВ НВП «Ідея»

(83055, Донецьк, вул. Артема, 84, тел. (062) 92-20-22, тел. у Києві 568-57-15, тел./факс (062) 381-09-32)

ТОВ «Бізнес-Преса»

(03113, Київ, вул. Полковника Шутова, 9, тел. 456-76-59, 456-75-92)

ЗАТ «Передплатне агентство KSS»

(01004, Київ, вул. Коцюбинського, 9, к. 21, тел./факс 464-02-20, тел. 212-00-50)

ПП «Міська кур'єрська служба»

(04073, Київ, вул. Фрунзе, 12, оф. 320, тел. 490-90-87)

ТОВ фірма «Меркурій»

(49056, Дніпропетровськ, вул. Набережна Леніна, 15а, оф. 39, тел. (056) 744-72-87, 778-52-85, тел. у Києві 246-10-21)

ТОВ «Прес-Центр»

(01023, Київ, бул. Дружби Народів, 28, тел. 296-97-40, 239-10-49)

ТОВ Видавнича група

«Ділова преса»
(79035, Львів, вул. Зелена, 109, тел. (0322) 70-54-82, тел./факс 70-34-68)

Львівська фірма «Фактор»

(79017, Львів, вул. Патона, 2/5, кв. 29, тел. (0322) 41-83-91)

МПП «Бізнес Прес»

(43005, Луцьк, пр. Перемоги, 27, ЦПП)

Філія МПП «Бізнес Прес»

(76000, Івано-Франківськ, вул. Січових Стрільців, 13а)

ПП «Ліра»

(43018, Луцьк, вул. Потєбні, 52-А/129, тел. (03322) 6-05-87)

СП «Бізнес-Кур'єр»

(13313, Бердичів, а/с 63, тел. (04143) 2-10-87)

ПП Паращак О.Л.

(82106, Дрогобич, Львівська область, вул. Грушевського, 68, оф. 29)

Передплатний індекс журналу “Вісник НБУ” і додатка до нього
“Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності”
у Каталозі періодичних видань України — 74132